Chân trời sáng tạo

HỒ NGỌC KHẢI (Tổng Chủ biên) – NGUYỄN THỊ NGỌC DUNG (Chủ biên)
TRẦN HOÀNG THỊ ÁI CẦM – TRẦN ĐỨC – NGUYỄN VĂN HẢO
PHAN THỊ THU LAN – LÊ MINH PHƯỚC – NGUYỄN THỊ PHƯƠNG THƯ

ÂM NHẠC

12

Chân trời sáng tạo

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM
BẢN MẪU
Tháng 10 - 2023

HỘI ĐỒNG QUỐC GIA THẨM ĐỊNH SÁCH GIÁO KHOA

Môn: Âm nhạc – Lớp 12

(Theo Quyết định số 1882/QĐ-BGDĐT ngày 29 tháng 6 năm 2023 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo)

Chủ tịch: NGUYỄN BÌNH ĐỊNH
Phó Chủ tịch: LÊ VINH HƯNG
Uỷ viên, Thư kí: TRẦN VĂN MINH

Các uỷ viên: BÙI ANH TÚ – NGUYỄN THỊ HỒNG THANH
PHẠM BÁ SẢN – HỒ THANH TÙNG
TRẦN VĂN TÙNG – NGUYỄN THẾ PHƯƠNG

HỒ NGỌC KHẢI (Tổng Chủ biên) – NGUYỄN THỊ NGỌC DUNG (Chủ biên)
TRẦN HOÀNG THỊ ÁI CẦM – TRẦN ĐỨC – NGUYỄN VĂN HẢO
PHAN THỊ THU LAN – LÊ MINH PHƯỚC – NGUYỄN THỊ PHƯƠNG THƯ

ÂM NHẠC

12

Chân trời sáng tạo

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG SÁCH

Sách chia làm 2 phần:

Phần 1 – Kiến thức chung, gồm 4 chủ đề: *Tiếng gọi tổ quốc*, *Suối nguồn dân ca*, *Mái trường tình bạn*, *Giai điệu bốn phương*. Mỗi chủ đề bao gồm các bài học cụ thể với các mạch nội dung chính của môn Âm nhạc: Hát, Nghe nhạc, Đọc nhạc, Nhạc cụ, Lí thuyết âm nhạc và Thường thức âm nhạc. Đối với mạch nội dung nhạc cụ, học sinh sử dụng những nhạc cụ thể hiện giai điệu (recorder, kèn phím,...), nhạc cụ thể hiện hoà âm (ukulele, đàn phím điện tử,...), và những nhạc cụ thể hiện tiết tấu (trống nhỏ, thanh phách, song loan, tambourine,...), đã được học ở các lớp học trước để luyện tập và thể hiện các bài tập trong sách giáo khoa.

Phần 2 – Phương án lựa chọn, gồm các bài học có tính hệ thống về kiến thức, kĩ năng, kĩ thuật hát và nhạc cụ. Học sinh chọn học 1 trong 2 phương án Hát hoặc Nhạc cụ (guitar hoặc đàn phím điện tử).

Để các em dễ quan sát và học tập, các mạch nội dung chính được minh hoạ qua hệ thống các kí hiệu cụ thể như sau:

HÁT

NHẠC CỤ

ĐỌC NHẠC

NGHE NHẠC

LÍ THUYẾT ÂM NHẠC

THƯỜNG THỨC ÂM NHẠC

Chân trời sáng tạo

Các hoạt động học tập ở từng bài học được thiết kế theo bốn bước, bao gồm:

Mở đầu: Hoạt động khởi động để tiếp cận vấn đề; xác định vấn đề/nhiệm vụ cụ thể cần giải quyết trong bài học; cách thức giải quyết vấn đề/thực hiện nhiệm vụ trong các hoạt động tiếp theo của bài học.

Hình thành kiến thức mới: Thực hiện nhiệm vụ học tập để: chiếm lĩnh kiến thức mới, giải quyết vấn đề, thực hiện nhiệm vụ đặt ra từ hoạt động *Mở đầu*.

Luyện tập: Áp dụng những kiến thức đã được học ở bước *Hình thành kiến thức mới*; phát triển các kĩ năng để giải quyết những nhiệm vụ học tập cụ thể.

Vận dụng: Vận dụng kiến thức, kĩ năng đã học vào những tình huống cụ thể trong thực tiễn.

Mong các em giữ gìn cuốn sách sạch, đẹp để sách tiếp tục được sử dụng ở các thế hệ học sinh sau và tiết kiệm cho xã hội!

LỜI NÓI ĐẦU

Các em học sinh thân mến!

Sách giáo khoa **Âm nhạc 12 – Bộ sách Chân trời sáng tạo** tiếp tục triển khai một cách hệ thống những nội dung và yêu cầu cần đạt của Chương trình môn Âm nhạc 2018 ở cấp Trung học phổ thông. Nội dung bài học ở các chủ đề trong phần Kiến thức chung và phần Lựa chọn (hát và nhạc cụ) vừa giúp học sinh ôn tập lại kiến thức, kĩ năng âm nhạc đã học ở lớp 10 và lớp 11 vừa bổ sung, nâng cao kĩ năng, kiến thức âm nhạc mới nhằm phát triển phẩm chất, năng lực chung và năng lực âm nhạc để hoàn thành chương trình giáo dục phổ thông. Đặc biệt, đối với những học sinh lựa chọn nghề nghiệp liên quan đến âm nhạc, những bài học trong sách chuẩn bị hành trang cho các em bước vào giai đoạn học tập chuyên nghiệp ở các trường đại học, cao đẳng trong cả nước, đáp ứng nhu cầu về nguồn nhân lực xã hội nhằm phát triển đất nước. Sách giáo khoa **Âm nhạc 12** bảo đảm tính giáo dục phổ thông, phù hợp với điều kiện giáo dục ở các địa phương trong cả nước giúp quý thầy cô và học sinh tổ chức tốt hoạt động dạy học.

Nhóm tác giả mong rằng, cuốn sách sẽ mang đến cho học sinh nguồn học liệu âm nhạc tin cậy, là điểm tựa để các em tự học và phát triển. Chúc các em học tập thành công và đạt được kết quả mong muốn.

NHÓM TÁC GIẢ

Chân trời sáng tạo

MỤC LỤC

Nội dung		Trang
Hướng dẫn sử dụng sách		2
Lời nói đầu		3
KIẾN THỨC CHUNG		**5**
Chủ đề 1: Tiếng gọi tổ quốc		**5**
Bài 1	Hát: Bài hát *Rạng rỡ Việt Nam*	6
Bài 2	Nhạc cụ: Thực hành đệm hát trích đoạn bài *Rạng rỡ Việt Nam*	8
Bài 3	Đọc nhạc: *Bài đọc nhạc số 1* giọng Son trưởng	11
Bài 4	Lí thuyết âm nhạc: Quãng ghép – Cách gọi tên quãng ghép	12
Bài 5	Thường thức âm nhạc: Sơ lược về một số loại hình nghệ thuật truyền thống	14
Chủ đề 2: Suối nguồn dân ca		**17**
Bài 6	Hát: Bài dân ca *Lí thiên thai*	18
Bài 7	Nhạc cụ: Thực hành đệm hát bài dân ca *Lí thiên thai*	20
Bài 8	Đọc nhạc: *Bài đọc nhạc số 2* giọng Mi thứ	23
Bài 9	Lí thuyết âm nhạc: Hợp âm ba phụ của giọng Son trưởng và giọng Mi thứ	25
Bài 10	Nghe nhạc: Dân ca Ví, Giặm Nghệ Tĩnh	26
Chủ đề 3: Mái trường tình bạn		**30**
Bài 11	Hát: Bài hợp xướng *Vui hát lên bạn ơi*	31
Bài 12	Nhạc cụ: Hoà tấu trích đoạn bài hợp xướng *Vui hát lên bạn ơi*	35
Bài 13	Đọc nhạc: *Bài đọc nhạc số 3* giọng Pha trưởng	38
Bài 14	Lí thuyết âm nhạc: Hợp âm ba phụ của giọng Pha trưởng và giọng Rê thứ	39
Chủ đề 4: Giai điệu bốn phương		**41**
Bài 15	Hát: Bài *Hát ru (Wiegenlied)*	42
Bài 16	Nhạc cụ: Thực hành đệm hát bài *Hát ru (Wiegenlied)*	44
Bài 17	Đọc nhạc: *Bài đọc nhạc số 4* giọng Rê thứ	48
Bài 18	Thường thức âm nhạc: Sơ lược về một số thể loại nhạc nhẹ	49
Bài 19	Nghe nhạc: Bản nhạc *Song from a secret garden*	52
PHƯƠNG ÁN LỰA CHỌN: HÁT		**54**
Bài 1	Thực hành hát liền tiếng	54
Bài 2	Thực hành hát nảy tiếng	59
Bài 3	Thực hành hát lướt nhanh	64
Bài 4	Thực hành hát luyến âm	69
PHƯƠNG ÁN LỰA CHỌN: NHẠC CỤ		**74**
ĐÀN PHÍM ĐIỆN TỬ		74
Bài 1	Thực hành đàn liền tiếng	74
Bài 2	Thực hành đàn nảy tiếng	78
Bài 3	Thực hành đàn rời tiếng	81
Bài 4	Thực hành hoà tấu	86
ĐÀN GUITAR		92
Bài 1	Hợp âm với thế bấm chặn trong đệm đàn	92
Bài 2	Đàn tiết điệu Chachacha với hợp âm chặn trên giọng Son trưởng	95
Bài 3	Thực hành độc tấu	98
Bài 4	Thực hành hoà tấu	100
Giải thích thuật ngữ		**104**

Chân trời sáng tạo

Chủ đề 1

TIẾNG GỌI TỔ QUỐC

- ★ **Bài 1.** Hát: Bài hát *Rạng rỡ Việt Nam*
- ★ **Bài 2.** Nhạc cụ: Thực hành đệm hát trích đoạn bài *Rạng rỡ Việt Nam*
- ★ **Bài 3.** Đọc nhạc: *Bài đọc nhạc số 1* giọng Son trưởng
- ★ **Bài 4.** Lí thuyết âm nhạc: Quãng ghép – Cách gọi tên quãng ghép
- ★ **Bài 5.** Thường thức âm nhạc: Sơ lược về một số loại hình nghệ thuật truyền thống

Chân trời sáng tạo

Bài 1

HÁT

BÀI HÁT RẠNG RỠ VIỆT NAM

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Hát đúng cao độ, trường độ, lời ca và sắc thái.
- Biểu lộ cảm xúc phù hợp với tính chất âm nhạc của bài hát *Rạng rỡ Việt Nam*.
- Biết hát với hình thức đơn ca, tốp ca; biết hát 2 và 3 bè đơn giản.
- Biết dàn dựng và biểu diễn bài hát *Rạng rỡ Việt Nam*.

Nghe bài hát *Vì một thế giới ngày mai* của nhạc sĩ Quang Vinh và cho biết bài hát gắn liền với sự kiện nào ở Việt Nam.

RẠNG RỠ VIỆT NAM

Nhạc và lời: Quang Vinh

Chân trời sáng tạo

Rạng rỡ Việt Nam là một bài hát của nhạc sĩ Quang Vinh (sinh năm 1960) được sáng tác để chào mừng kỉ niệm 30 năm thống nhất đất nước (30/4/1975 – 30/4/2005). Bài hát có nhịp độ nhanh vừa; tính chất âm nhạc của đoạn 1 tình cảm, tự hào; đoạn 2 tươi vui, phấn khởi. Giai điệu của bài hát giản dị, trong sáng, dễ nhớ, dễ thuộc; lời ca thể hiện tình yêu và niềm tự hào về Tổ quốc Việt Nam, vượt qua mọi gian khó hướng đến tương lai rạng rỡ.

Ngoài phần mở đầu, bài hát có 2 đoạn: đoạn 1 gồm 19 ô nhịp, từ *"Những con đường vinh quang…"* đến *"…đường tương lai sáng ngời"*; đoạn 2 gồm 25 ô nhịp, từ *"Đây Việt Nam mến yêu…"* đến *"…Rạng rỡ Việt Nam"*.

Hướng dẫn thực hiện:

– Đọc lời ca theo tiết tấu những chỗ có đảo phách.

– Tập hát từng câu, theo tốc độ từ chậm đến nhanh vừa; chú ý lấy hơi sau các nốt ngân dài.

– Hát đúng cao độ, trường độ, lời ca của từng bè.

– Ghép 2 bè đoạn Vocal (5 ô nhịp đầu) và 3 bè (5 ô nhịp cuối); chú ý đúng cao độ và thể hiện sự hoà quyện âm thanh của các bè.

– Hát bài *Rạng rỡ Việt Nam* thể hiện sự tự hào ở đoạn 1; sôi nổi, thúc giục ở đoạn 2.

1. Hát bài *Rạng rỡ Việt Nam* kết hợp vận động cảm thụ.

2. Chia nhóm, hát bài *Rạng rỡ Việt Nam* kết hợp gõ đệm.

Dàn dựng và biểu diễn bài *Rạng rỡ Việt Nam* theo hình thức đơn ca ở đoạn 1, tốp ca ở đoạn 2.

Hướng dẫn thực hiện:

– Xác định hình thức trình bày của bài hát.

– Thảo luận các ý tưởng dàn dựng với các bạn: phân công nhiệm vụ cho từng nhóm; lựa chọn trang phục, động tác minh hoạ, động tác vận động cơ thể phù hợp với nội dung và phong cách trẻ trung của bài hát và tổ chức biểu diễn.

Chân trời sáng tạo

Bài 2

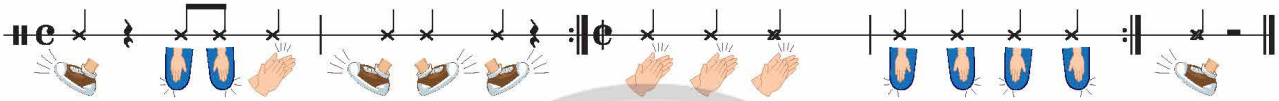
NHẠC CỤ

THỰC HÀNH ĐỆM HÁT TRÍCH ĐOẠN BÀI RẠNG RỠ VIỆT NAM

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

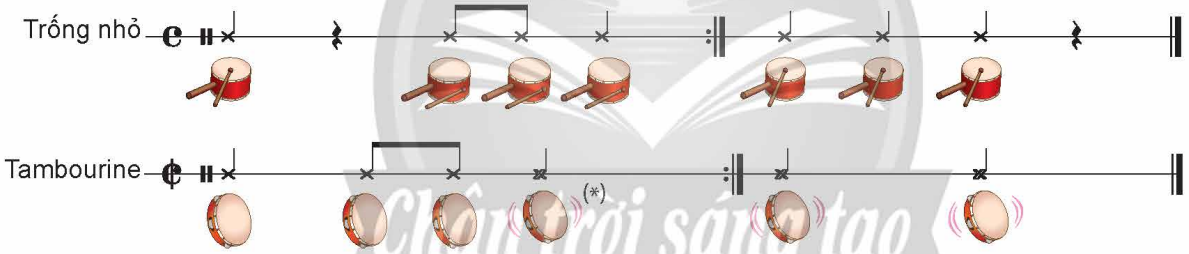
- Thể hiện đúng cao độ, trường độ các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm; duy trì được tốc độ ổn định.
- Biết kết hợp các nhạc cụ để hoà tấu và đệm hát cho bài *Rạng rỡ Việt Nam*.
- Biết bảo quản nhạc cụ và điều chỉnh âm thanh đúng cách.

Vận động cơ thể theo mẫu tiết tấu sau:

1. Nhạc cụ thể hiện tiết tấu

Sử dụng tambourine và trống nhỏ để thực hiện 2 mẫu tiết tấu sau:

(*) rung tambourine

Chân trời sáng tạo

2. Nhạc cụ thể hiện giai điệu

Thực hiện giai điệu sau bằng nhạc cụ phù hợp:

Biên soạn: Hồ Ngọc Khải

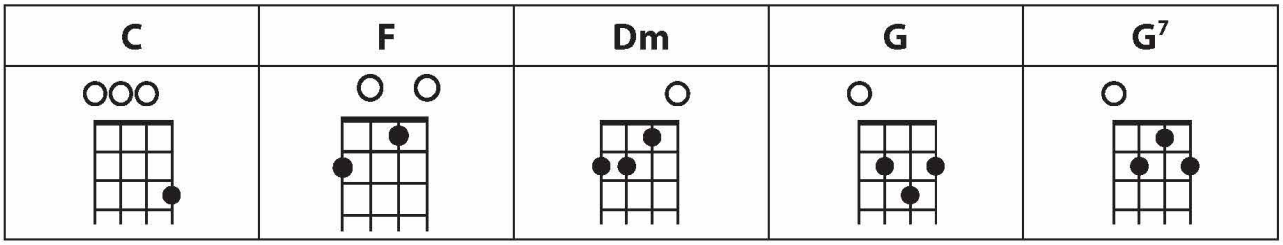

3. Nhạc cụ thể hiện hoà âm

– Cùng bạn điều chỉnh dây đàn ukulele cho đúng cao độ trước khi luyện tập.

– Thực hiện các sơ đồ hợp âm sau bằng đàn ukulele:

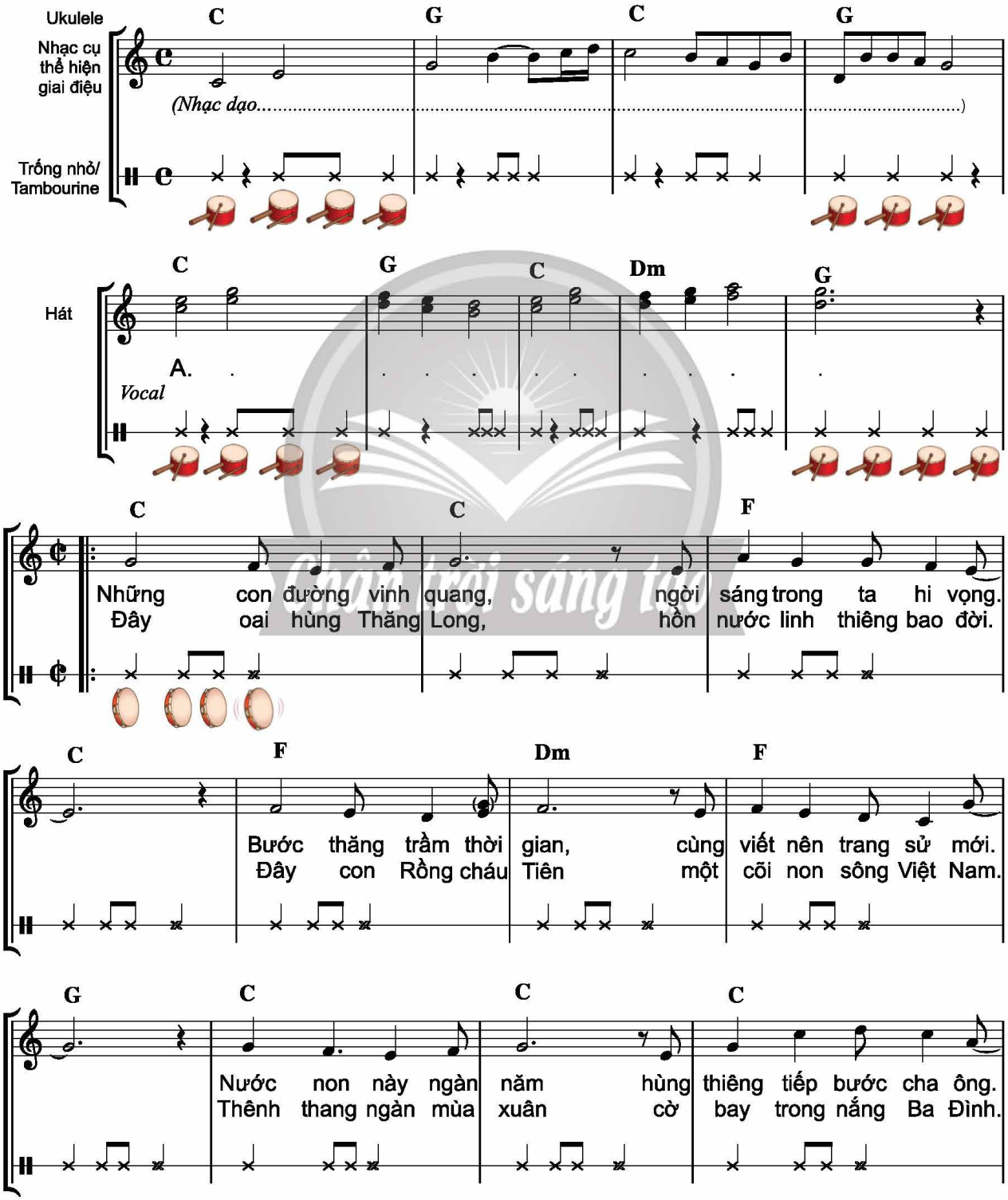
C → G → C → Dm → G C → F → Dm → G^7 → C

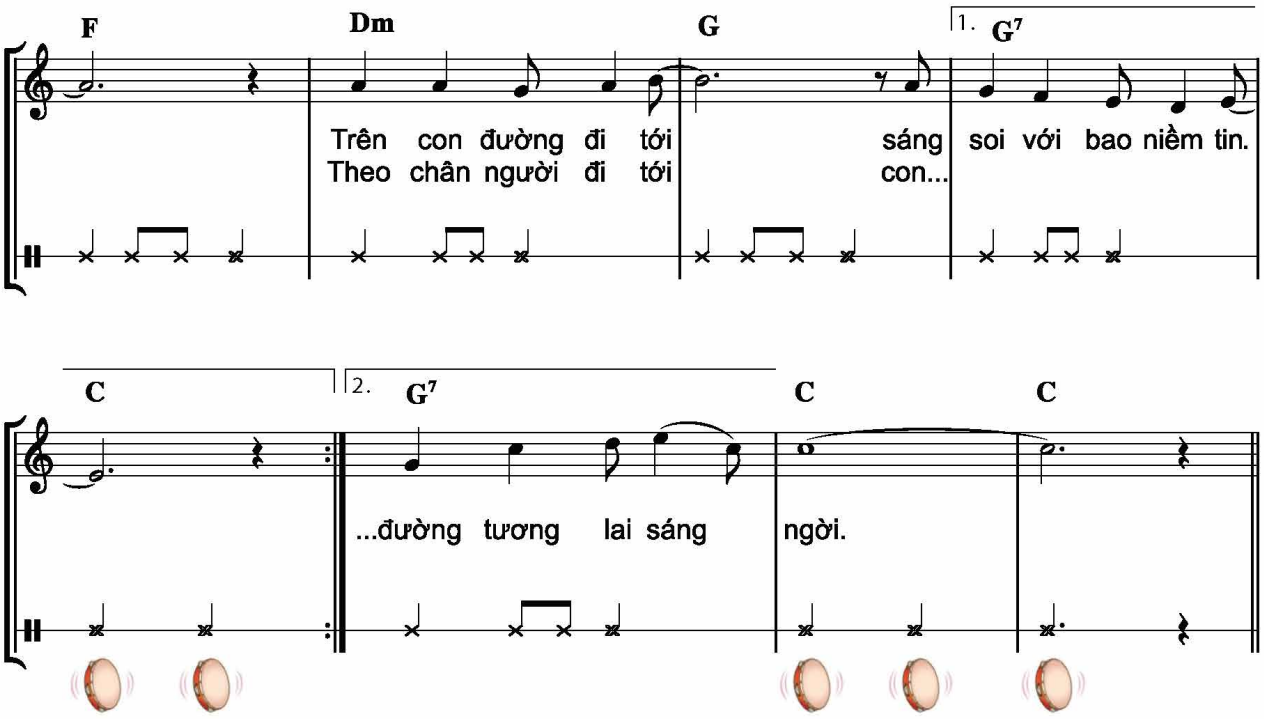
4. Đệm hát trích đoạn bài *Rạng rỡ Việt Nam*

Nhạc và lời: Quang Vinh
Soạn phần đệm: Hồ Ngọc Khải – Lê Minh Phước

Nhanh vừa – Tình cảm

Chân trời sáng tạo

Hướng dẫn thực hiện:

– Chia nhóm và thực hiện.

+ Nhóm chơi nhạc cụ thể hiện giai điệu: thực hiện đúng cao độ và tiết tấu của phần nhạc dạo đầu.

+ Nhóm chơi nhạc cụ thể hiện tiết tấu: thực hiện đúng tiết tấu, chú ý thể hiện rõ phách mạnh, phách nhẹ.

+ Nhóm chơi nhạc cụ thể hiện hoà âm: thực hiện đúng hợp âm ở các ô nhịp, chuyển hợp âm đều đặn.

+ Nhóm hát: hát đúng cao độ, trường độ, rõ lời; lấy hơi ở chỗ có dấu lặng.

– Xác định các câu nhạc và thực hiện ghép hoà tấu theo từng câu, thể hiện được sự hoà quyện về âm thanh khi hoà tấu và khi đệm hát. Chú ý sự thay đổi về loại nhịp từ $\mathbf{c}$ ($\frac{4}{4}$) sang $\mathbf{¢}$ ($\frac{2}{2}$).

– Khi đệm hát cần lắng nghe nhau, làm nổi bật lời ca và giữ đều nhịp.

1. Luyện tập đệm hát trích đoạn bài *Rạng rỡ Việt Nam* theo các yêu cầu sau:

– Luyện tập đệm hát theo nhóm, sau đó các nhóm đổi bè cho nhau để cùng hoà tấu và đệm hát.

– Lựa chọn nhịp độ nhanh vừa, sắc thái mạnh mẽ để phù hợp với tính chất hào hùng của bài hát khi đệm.

2. Tìm hiểu và trao đổi với bạn về cách bảo quản nhạc cụ sau khi sử dụng.

Sử dụng mẫu vận động ở mục Mở đầu (trang 8) để đệm cho trích đoạn của bài hát *Rạng rỡ Việt Nam* (từ đầu đến "*...sáng ngời*").

Bài 3

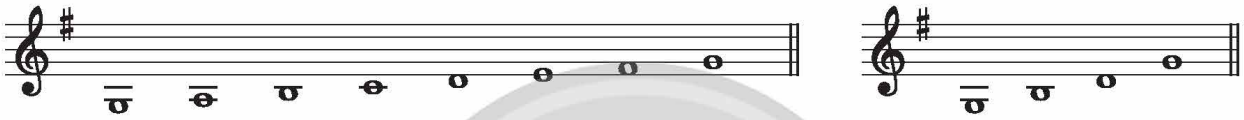
ĐỌC NHẠC

BÀI ĐỌC NHẠC SỐ 1
GIỌNG SON TRƯỞNG

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Đọc đúng cao độ gam Son trưởng.
- Đọc đúng cao độ, trường độ và thể hiện được tính chất âm nhạc của *Bài đọc nhạc số 1*.
- Biết đọc nhạc kết hợp với gõ đệm và đánh nhịp $\frac{2}{4}$.

1. Đọc gam và các âm ổn định của giọng Son trưởng:

2. Đọc các nhóm âm của giọng Son trưởng:

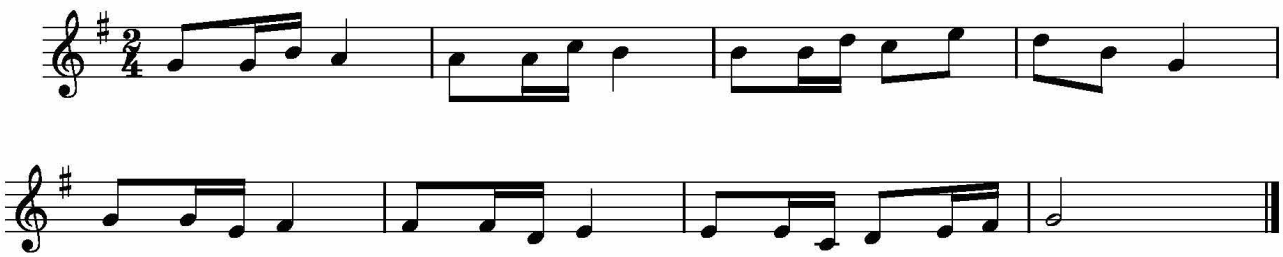
Bài đọc nhạc số 1

(Trích từ bài *All in the dawn*)

Tác giả: Gustave Doret

Đọc quãng 2, quãng 3 theo âm hình tiết tấu:

Chân trời sáng tạo

Hướng dẫn thực hiện Bài đọc nhạc số 1:

– Đọc đúng cao độ và tiết tấu của phần đọc quãng.

– Đọc từng câu của bài đọc nhạc, sau đó đọc cả bài từ chậm đến nhịp độ phù hợp.

1. Luyện tập *Bài đọc nhạc số 1* theo nhóm.

2. Đọc nhạc kết hợp đánh nhịp $\frac{2}{4}$.

1. Kết hợp với bạn để đọc và gõ đệm cho *Bài đọc nhạc số 1* theo âm hình tiết tấu sau:

2. Sáng tạo mẫu vận động để đệm cho *Bài đọc nhạc số 1.*

Bài 4

LÍ THUYẾT ÂM NHẠC

QUÃNG GHÉP – CÁCH GỌI TÊN QUÃNG GHÉP

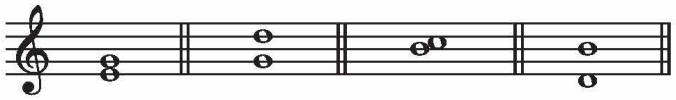
Chân trời sáng tạo

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

Nhận biết được quãng ghép, gọi đúng tên một số quãng ghép.

1. Hãy nêu khái niệm về quãng và các loại quãng trong âm nhạc mà em đã học.

2. Quan sát và gọi tên các quãng sau:

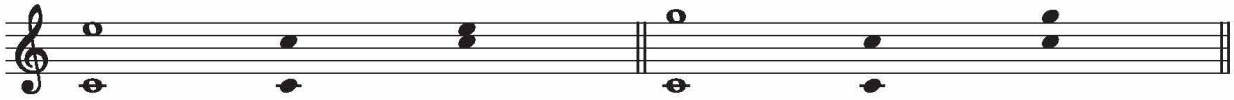
1. Khái niệm

Quãng rộng hơn một quãng 8 đúng gọi là quãng ghép.

2. Cấu tạo quãng ghép

Quãng ghép được cấu tạo bằng cách ghép thêm một quãng 8 đúng vào các quãng đơn.

Ví dụ:

Quãng 10 = quãng 8 + quãng 3 Quãng 12 = quãng 8 + quãng 5

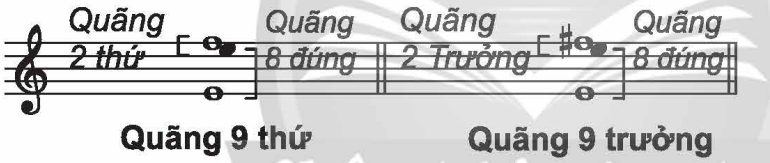
3. Cách gọi tên quãng ghép

Cách gọi tên quãng ghép được dựa theo độ lớn số lượng và độ lớn chất lượng có trong quãng.

– Độ lớn số lượng: là số lượng các bậc có trong quãng. Ví dụ: quãng 9 (có 9 bậc), quãng 10 (có 10 bậc),...

– Độ lớn chất lượng: là tính chất trưởng, thứ, đúng, tăng, giảm của quãng đơn được ghép vào. Ví dụ: quãng 9 thứ (gồm quãng 8 đúng ghép với quãng 2 thứ), quãng 9 trưởng (gồm quãng 8 đúng ghép với quãng 2 trưởng).

Ví dụ:

1. Gọi tên các quãng ghép sau đây:

2. Chép vào vở và thành lập các quãng ghép từ âm gốc sau:

1. Chia sẻ cảm nhận khi nghe quãng đơn và quãng ghép.

2. Đàn các quãng đơn, quãng ghép trong bài bằng nhạc cụ thích hợp.

Chân trời sáng tạo

Bài 5

THƯỜNG THỨC ÂM NHẠC

SƠ LƯỢC VỀ MỘT SỐ LOẠI HÌNH NGHỆ THUẬT TRUYỀN THỐNG

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Nêu được đặc điểm và giá trị của một số loại hình nghệ thuật truyền thống.
- Cảm nhận được giá trị nghệ thuật của một số tác phẩm nghệ thuật truyền thống.

Xem trích đoạn chèo cổ *Lưu Bình, Dương Lễ* và nêu nhận xét về loại hình nghệ thuật này.

Kho tàng âm nhạc cổ truyền Việt Nam có nhiều loại hình nghệ thuật truyền thống đa dạng và phong phú, tạo nên bản sắc văn hoá độc đáo của nước ta như: chèo, tuồng, cải lương, Dân ca Quan họ Bắc Ninh, ca kịch Huế, ca trù, hát Then, rối nước,…

Sau đây là một số loại hình nghệ thuật truyền thống phổ biến.

1. Chèo

Chèo là một loại hình nghệ thuật sân khấu cổ truyền lâu đời của người Việt. Nghệ thuật Chèo phổ biến và phát triển chủ yếu ở vùng châu thổ Bắc Bộ. Chèo thường được diễn ở sân đình, hội trường, sân khấu,... Những nghệ nhân biểu diễn chèo tập hợp thành những phường chèo, chiếu chèo, gánh chèo với hoá trang, phục trang rất đơn giản, diễn viên và khán giả có thể giao lưu, đối thoại với nhau.

Về nội dung, chèo bao gồm những câu chuyện cổ tích, truyện thơ, điển tích lịch sử. Trước đây, chèo chủ yếu phản ánh đời sống của người nông dân, đả kích cái xấu xa, đề cao những cái đẹp trong nông thôn Việt Nam. Tuy nhiên, chèo hiện đại đã đưa những vấn đề trong đời sống thực tế lên sân khấu.

Về âm nhạc, chèo có đến 150 làn điệu, bài bản; trong khi hát, chèo sử dụng nhiều hư từ và các tiếng đệm như: *a, i, ới a, í a, dẫu mà, này a*,...; nhịp điệu tiết tấu của chèo khá phức tạp. Nhạc cụ sử dụng trong chèo gồm đàn nguyệt, đàn nhị, đàn tam thập lục, sáo,... chủ chốt quán xuyến là bộ gõ, đặc biệt là trống, trong đó đứng đầu là trống đế.

Hình 1. Một cảnh trong vở chèo "Quan Âm Thị Kính" của Nhà hát Chèo Việt Nam (Nguồn: Nguyên Hoàng)

Đặc trưng nổi bật của chèo là tính tự sự, tính trữ tình và tính trào phúng; là nghệ thuật sân khấu đậm màu sắc dân gian và bản sắc dân tộc. Đạo cụ đa năng và đặc trưng của chèo là chiếc quạt.

Các tác phẩm tiêu biểu của nghệ thuật chèo: *Lưu Bình, Dương Lễ*; *Quan Âm Thị Kính*; *Kim Vân Kiều*; *Nghêu, Sò, Ốc, Hến*; *Đồng tiền Vạn Lịch*; *Bài ca giữ nước*;... trích đoạn *Thị Mầu lên chùa*; *Suý Vân giả dại*,...

2. Tuồng

Tuồng là loại hình nghệ thuật sân khấu cổ truyền khá lâu đời của người Việt. Đây là thể loại kịch hát, bắt nguồn từ thế kỉ XII, phát triển mạnh ở cuối thế kỉ XIX. Người đặt nền móng cho nghệ thuật Tuồng Việt Nam là Đào Duy Từ (1572 – 1634), sau này là Đào Tấn và Nguyễn Hiển Dĩnh. Tuồng ở phía Nam gọi là hát bội, hát bộ.

Nội dung của sân khấu tuồng trước đây thường dựa vào điển tích để tạo nên những nhân vật trung thần, đề cao các kỉ cương của chế độ phong kiến; ca ngợi những anh hùng trong lịch sử; sau này, tuồng cũng đã đề cập đến những vấn đề trong đời sống hiện tại.

Âm nhạc trong tuồng có kế thừa một số lí thuyết của dòng nhạc cung đình được xây dựng từ thế kỉ XV. Hai kiểu chính trong tuồng là nói lối và hát. Trong đó, nói lối có các thể: bạch, thán, oán, xướng, ngâm, vịnh và hát có hát nam và hát khách. Dàn nhạc của tuồng có đàn nhị, đàn tam, kèn sô-na, đặc biệt là bộ gõ gồm các loại trống, thanh la, mõ phách,... trong đó, trống chiến đóng vai trò quan trọng và chủ đạo.

Hình 2. Một cảnh trong trích đoạn vở tuồng "Ngọn lửa Hồng Sơn" (Nguồn: Khoa Kịch hát dân tộc, Trường Đại học Sân khấu – Điện ảnh Hà Nội)

Tuồng là một loại sân khấu tượng trưng. Tất cả các nhân tố như: âm nhạc, vũ điệu, hoá trang, phục trang đều có tính tượng trưng rất cao. Tính ước lệ và cách điệu được đẩy lên cao độ. Sự cường điệu trở thành một trong những đặc trưng của nghệ thuật biểu diễn tuồng, đó là sự khuếch đại những động tác cử chỉ, hành vi, lời nói trên sân khấu. Đạo cụ đa năng và đặc trưng của tuồng là chiếc roi mây được cách điệu. Đặc trưng chung nổi bật của tuồng là tính bi hùng.

Các tác phẩm tiêu biểu của tuồng: *Sơn Hậu; Phụng Nghi Đình; Tam nữ đồ vương; Nữ tướng Đào Tam Xuân; Đào Phi Phụng; Trưng Nữ Vương; Triệu Đình Long cứu chúa; Mộc Quế Anh dâng cây; Nghêu, Sò, Ốc, Hến;...*

3. Cải lương

Cải lương là một loại hình nghệ thuật truyền thống của người Việt, phổ biến ở Việt Nam. Nghệ thuật này hình thành từ những năm đầu của thế kỉ XX ở Nam Bộ, bắt nguồn từ đờn ca tài tử đến ca ra bộ (ca tài tử có có điệu bộ), nhanh chóng lan toả khắp cả nước bởi được công chúng đón nhận, yêu thích.

Nội dung của cải lương đa dạng và phong phú, được lấy từ lịch sử Việt Nam, tiểu thuyết trong và ngoài nước, những truyền thuyết hoặc cuộc sống hằng ngày nhằm phản ánh xã hội và con người thời đại.

Hình 3. Một cảnh trong trích đoạn vở cải lương "Đời cô Lựu" (Nguồn: Nghệ sĩ Bạch Tuyết cung cấp)

Âm nhạc cải lương với nhiều bài bản, làn điệu đa dạng và phong phú, được bắt nguồn từ đờn ca tài tử cùng với các điệu hò, điệu lí và lời ru của dân ca Nam Bộ. Tiêu biểu là bản *Tứ đại oán*, bản *Dạ cổ hoài lang* của soạn giả Cao Văn Lầu, sau này trở thành những bản vọng cổ được sử dụng phổ biến trong âm nhạc cải lương. Dàn nhạc cải lương thường có các nhạc cụ như: đàn kìm (nguyệt), đàn tranh, đàn cò (đàn nhị), đàn tỳ bà, đàn bầu, sáo, song loan, đàn guitar phím lõm và đàn violon.

Cải lương là loại hình sân khấu tả thực, nên bố cục vở diễn, diễn xuất, cử chỉ hành động của nhân vật không cường điệu như các loại hình nghệ thuật khác mà gần với sân khấu kịch nói. Loại hình nghệ thuật này có các đặc trưng tiêu biểu là tính tổng hợp, tính linh hoạt và tính biểu cảm trữ tình.

Các tác phẩm tiêu biểu của cải lương: *Kim Vân Kiều, Tô Ánh Nguyệt, Đời cô Lựu, Chuyện tình Lan và Điệp, Lá sầu riêng, Tiếng trống Mê Linh, Nửa đời hương phấn, Bên cầu dệt lụa, Tấm lòng của biển, Tiếng hò sông Hậu, Tiếng hạc trong trăng,...*

1. Hãy nêu các đặc trưng về nội dung của nghệ thuật Chèo.

2. Giới thiệu các nhạc cụ của dàn nhạc tuồng.

3. Cho biết khái quát về âm nhạc của nghệ thuật Cải lương.

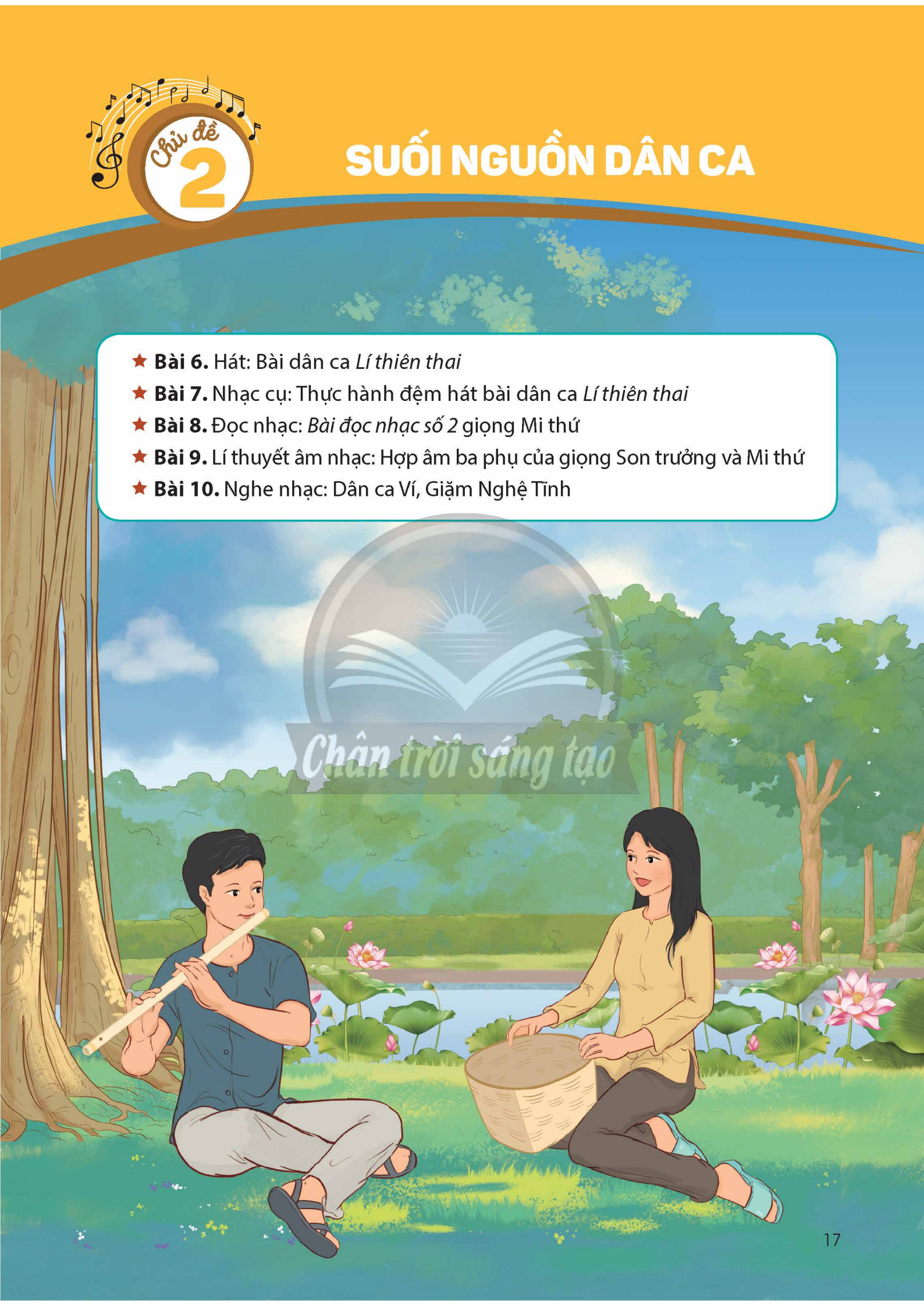
1. Nghe một vài bài bản, làn điệu của chèo, tuồng, cải lương và nhận biết các thể loại.

2. Hãy nêu một số điểm tương đồng giữa nghệ thuật Tuồng và Cải lương.

Chủ đề 2

SUỐI NGUỒN DÂN CA

- ★ **Bài 6.** Hát: Bài dân ca *Lí thiên thai*
- ★ **Bài 7.** Nhạc cụ: Thực hành đệm hát bài dân ca *Lí thiên thai*
- ★ **Bài 8.** Đọc nhạc: *Bài đọc nhạc số 2* giọng Mi thứ
- ★ **Bài 9.** Lí thuyết âm nhạc: Hợp âm ba phụ của giọng Son trưởng và Mi thứ
- ★ **Bài 10.** Nghe nhạc: Dân ca Ví, Giặm Nghệ Tĩnh

Chân trời sáng tạo

Bài 6

HÁT

BÀI DÂN CA LÍ THIÊN THAI

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Hát đúng cao độ, trường độ, lời ca, sắc thái bài dân ca *Lí thiên thai*.
- Biểu lộ cảm xúc phù hợp với tính chất âm nhạc của bài dân ca *Lí thiên thai*.
- Biết dàn dựng và biểu diễn bài dân ca *Lí thiên thai*.

Nghe và nêu cảm nhận của em về nội dung, tính chất âm nhạc của bài dân ca *Lí thiên thai*.

LÍ THIÊN THAI

Dân ca Quảng Nam

Sưu tầm và kí âm: Trương Đình Quang

Vừa phải – Duyên dáng

Chân trời sáng tạo

Quảng Nam là địa phương có nhiều điệu lí đặc sắc như: *Lí thiên thai, Lí thương nhau, Lí năm canh, Lí vọng phu, Lí đi chợ,...* Các điệu lí của Quảng Nam đa dạng về sắc thái tình cảm, có bài trữ tình, có bài vui tươi, có bài hài hước.

Lí thiên thai là bài dân ca có nhịp độ vừa phải; giai điệu âm nhạc trong sáng, nhẹ nhàng. Bài dân ca được hình thành trên hai câu thơ, mô tả khung cảnh thiên nhiên tươi đẹp, thơ mộng của vùng đất Nam Trung Bộ.

Trèo lên ngọn núi Thiên Thai
Thấy đôi chiền chiện ăn xoài chín cây.

Hướng dẫn thực hiện:

– Xác định những chỗ lấy hơi và những từ có hát luyến trong bài.

– Phát âm nhẹ nhàng, mềm mại, rõ lời theo ngữ điệu địa phương; lắng nghe cao độ của các từ có hát luyến âm.

– Đối với những từ hát luyến lên, cần đẩy hơi nhẹ nhàng và thả lỏng cơ thể để âm thanh không bị lên cao một cách đột ngột. Đối với các từ hát luyến xuống, cần thả hơi từ tốn, kiểm soát cao độ.

– Hát bài dân ca *Lí thiên thai* đúng cao độ, trường độ với nhịp độ vừa phải, lấy hơi đúng chỗ.

– Thể hiện tính chất trong sáng, nhẹ nhàng của bài dân ca.

1. Hát bài dân ca *Lí thiên thai* kết hợp vận động theo nhịp điệu.

2. Hát bài dân ca *Lí thiên thai* theo hình thức đối đáp nam, nữ.

1. Em hãy cùng bạn dàn dựng và biểu diễn bài dân ca *Lí thiên thai* theo gợi ý sau:

– Lần thứ 1: hát tốp ca kết hợp gõ đệm.

– Lần thứ 2: hát tốp ca kết hợp vận động minh hoạ.

Hướng dẫn thực hiện:

Thảo luận với các bạn về ý tưởng dàn dựng biểu diễn, sáng tạo mẫu vận động, lựa chọn trang phục phù hợp với nội dung và tính chất của bài dân ca; tổ chức biểu diễn.

2. Sưu tầm tư liệu âm thanh, hình ảnh (mp3, video,...) một bài dân ca ở địa phương em và cùng bạn thể hiện bằng các hình thức khác nhau.

Chân trời sáng tạo

Bài 7

NHẠC CỤ

THỰC HÀNH ĐỆM HÁT BÀI DÂN CA LÍ THIÊN THAI

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

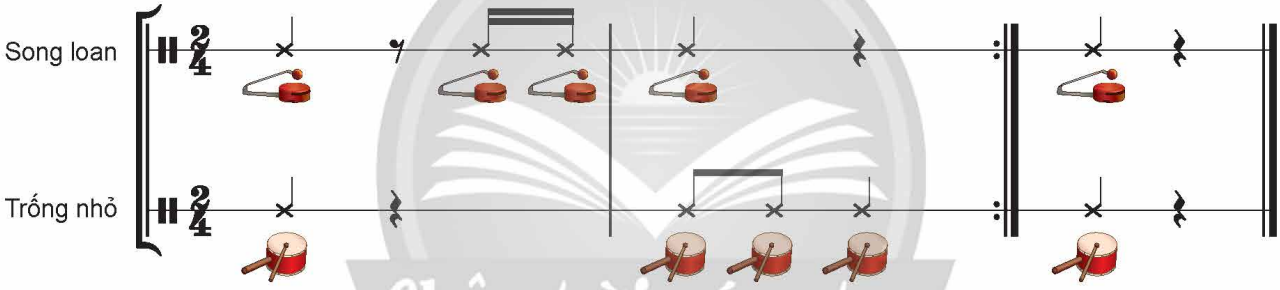
- Thể hiện đúng cao độ, trường độ các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm; duy trì được tốc độ ổn định.
- Biết kết hợp các nhạc cụ để hoà tấu và đệm hát cho bài dân ca *Lí thiên thai*.

Thực hiện trên nhạc cụ và nêu cảm nhận về tính chất của thang 5 âm sau:

1. Nhạc cụ thể hiện tiết tấu

Sử dụng song loan và trống nhỏ để thực hiện mẫu tiết tấu sau:

Chân trời sáng tạo

2. Nhạc cụ thể hiện giai điệu

Thực hiện các giai điệu sau bằng nhạc cụ phù hợp:

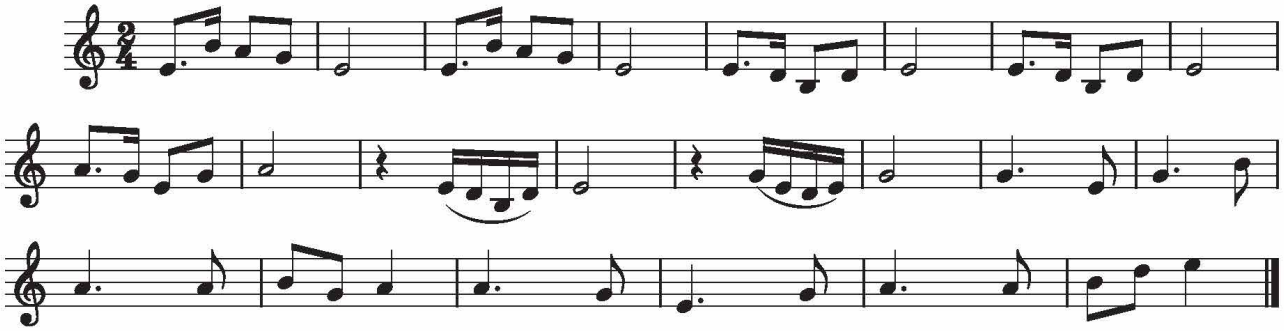
Mẫu 1:

Vừa phải – Duyên dáng *Biên soạn: Trần Đức*

Mẫu 2:

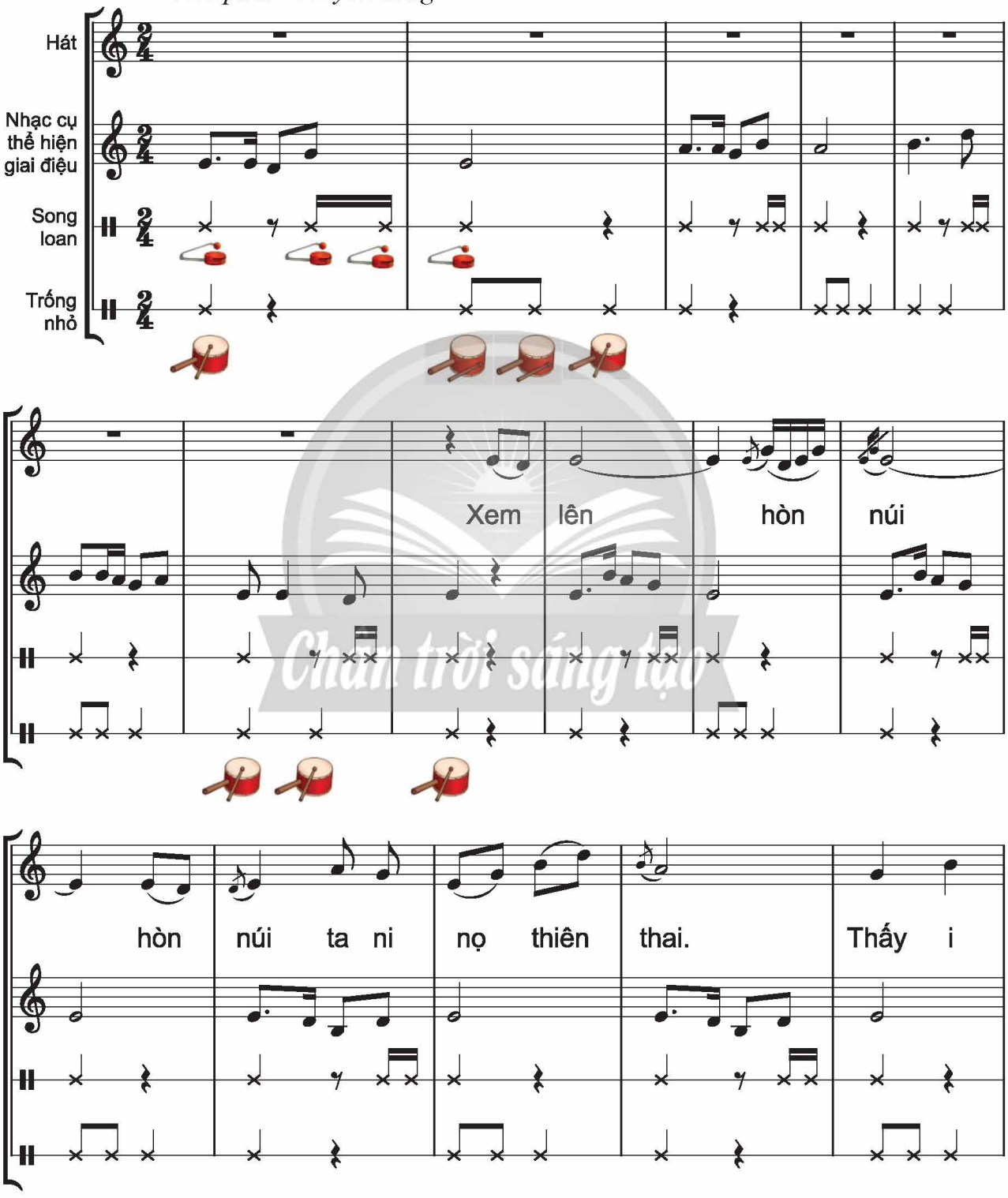
Vừa phải – Duyên dáng *Biên soạn: Phương Thư*

3. Đệm hát bài *Lí thiên thai*

Dân ca Quảng Nam
Sưu tầm và kí âm: Trương Đình Quang
Soạn phần đệm: Trần Đức – Phương Thư

Vừa phải – Duyên dáng

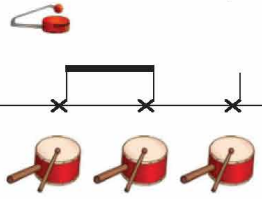

Chân trời sáng tạo

đôi thấy i đôi con chiền chiền chiện. Thấy i

đôi thấy i đôi con chiền chiền chiện, ta ni nọ i ăn

xoài a i a ăn xoài chín cây.

Hướng dẫn thực hiện:

– Chia nhóm và thực hiện.

+ Nhóm chơi nhạc cụ thể hiện giai điệu: thực hiện đúng cao độ và tiết tấu, lưu ý các dấu lặng.

+ Nhóm chơi nhạc cụ thể hiện tiết tấu: thực hiện đúng tiết tấu, thể hiện rõ phách mạnh, phách nhẹ.

+ Nhóm hát: hát đúng cao độ, trường độ, rõ lời; lấy hơi đúng chỗ.

Chân trời sáng tạo

– Xác định câu nhạc dạo đầu và phần nhạc đệm của bài dân ca.

– Tập riêng từng bè, đúng cao độ, trường độ và giữ đều nhịp.

– Thực hiện ghép hoà tấu câu nhạc dạo đầu và phần nhạc đệm (theo từng câu), giữ đều nhịp, lưu ý sự hoà quyện về âm thanh khi hoà tấu, sau đó ghép cả bài.

– Khi đệm hát cần lắng nghe nhau, làm nổi bật lời ca và giữ đều nhịp.

1. Luyện tập đệm hát *Lí thiên thai* theo các yêu cầu sau:

– Luyện tập đệm hát theo nhóm, sau đó các nhóm đổi bè cho nhau để cùng hoà tấu đệm hát.

– Lựa chọn nhịp độ vừa phải, sắc thái nhẹ nhàng để phù hợp với tính chất duyên dáng của bài dân ca khi đệm.

2. Nêu nhận xét về phần đệm hát của nhóm mình và nhóm bạn.

Sáng tạo một âm hình tiết tấu mới cho nhạc cụ gõ để đệm cho bài dân ca *Lí thiên thai*.

Bài 8

ĐỌC NHẠC

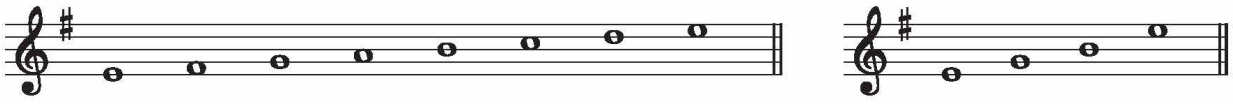
BÀI ĐỌC NHẠC SỐ 2
GIỌNG MI THỨ

Chân trời sáng tạo

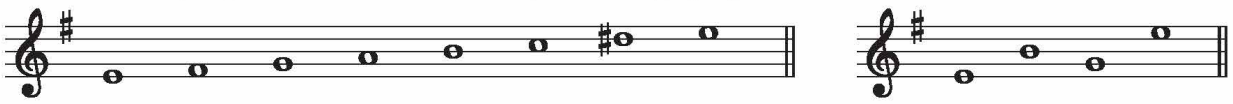
YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Đọc đúng cao độ gam Mi thứ.
- Đọc đúng cao độ, trường độ và thể hiện được tính chất âm nhạc của *Bài đọc nhạc số 2*.
- Biết đọc nhạc kết hợp đánh nhịp $\frac{3}{4}$.
- Vận dụng kĩ năng đọc nhạc khi chơi nhạc cụ.

1. Đọc gam và các âm ổn định của giọng Mi thứ:

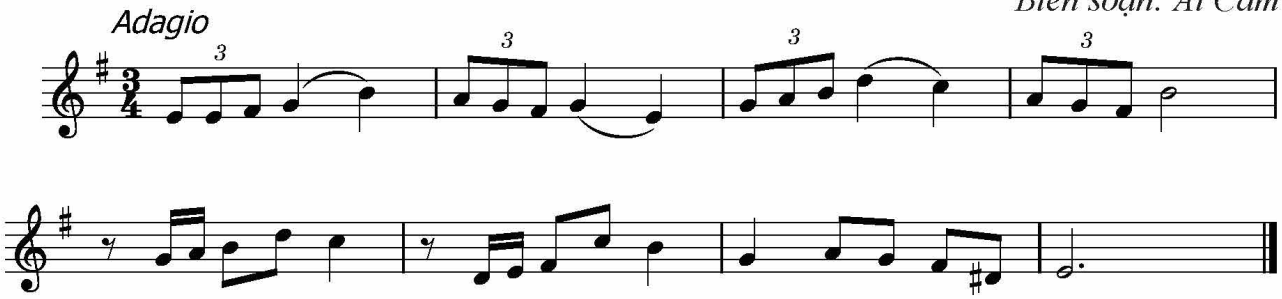

2. Đọc gam và các âm ổn định của giọng Mi thứ hoà thanh:

Bài đọc nhạc số 2

Biên soạn: Ái Cầm

Đọc các âm ổn định của giọng Mi thứ theo âm hình tiết tấu:

Hướng dẫn thực hiện Bài đọc nhạc số 2:

– Đọc đúng cao độ và tiết tấu của phần đọc các âm ổn định.

– Thực hiện gõ tiết tấu của *Bài đọc nhạc số 2*.

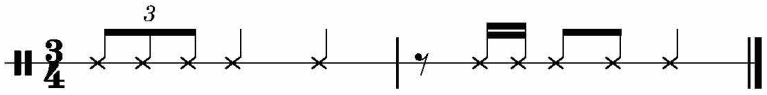
– Đọc từng câu của bài đọc nhạc, sau đó đọc cả bài từ chậm đến nhịp độ phù hợp.

Chân trời sáng tạo

1. Luyện tập *Bài đọc nhạc số 2* theo nhóm.

2. Đọc nhạc kết hợp đánh nhịp $\frac{3}{4}$.

1. Kết hợp với bạn để đọc và gõ đệm cho *Bài đọc nhạc số 2* theo âm hình tiết tấu sau:

2. Em hãy đọc dòng nhạc dưới đây và thể hiện trên nhạc cụ mà em yêu thích:

Bài 9

LÍ THUYẾT ÂM NHẠC

HỢP ÂM BA PHỤ CỦA GIỌNG SON TRƯỞNG VÀ GIỌNG MI THỨ

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Nhận biết được một số hợp âm ba phụ của các giọng Son trưởng và giọng Mi thứ.
- Cảm nhận được sự hoà quyện của các âm trong hợp âm ba phụ.
- Biết vận dụng kiến thức đã học khi chơi nhạc cụ.

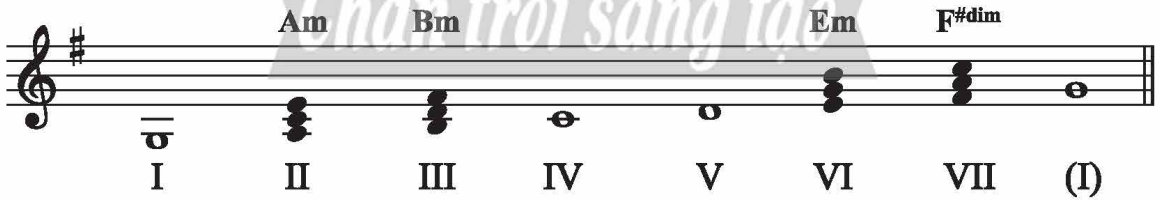
Cho biết tên một số hợp âm ba chính của giọng Son trưởng và giọng Mi thứ tự nhiên.

1. Khái niệm

Hợp âm ba phụ là hợp âm ba được xây dựng trên các bậc II, bậc III, bậc VI và bậc VII của giọng trưởng và giọng thứ.

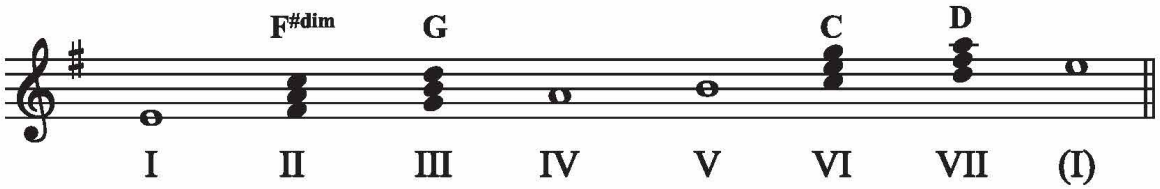
2. Hợp âm ba phụ của giọng Son trưởng

Các hợp âm ba phụ của giọng Son trưởng gồm các hợp âm: La thứ (trên bậc II), Si thứ (trên bậc III), Mi thứ (trên bậc VI) và Pha thăng giảm (trên bậc VII).

3. Hợp âm ba phụ của giọng Mi thứ tự nhiên

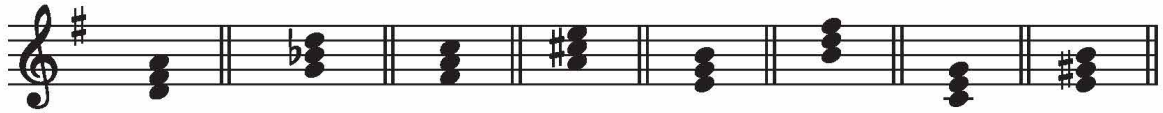
Các hợp âm ba phụ của giọng Mi thứ tự nhiên gồm các hợp âm: Pha thăng giảm (trên bậc II), Son trưởng (trên bậc III), Đô trưởng (trên bậc VI) và Rê trưởng (trên bậc VII).

Chân trời sáng tạo

1. Nghe và nhận biết một số hợp âm ba phụ của giọng Son trưởng và giọng Mi thứ tự nhiên.

2. Xác định những hợp âm ba phụ của giọng Son trưởng, giọng Mi thứ tự nhiên trong những hợp âm dưới đây. Chép vào vở và ghi kí hiệu hợp âm.

1. Sử dụng các hợp âm ba chính và hợp âm ba phụ của giọng Son trưởng để đặt hợp âm đệm cho *Bài đọc nhạc số 1* (trang 11).

2. Đàn các sơ đồ hợp âm sau bằng nhạc cụ thể hiện hoà âm quen dùng:

G → Em → Am → D → G

Em → G → C → Bm → Em

Bài 10

NGHE NHẠC

DÂN CA VÍ, GIẶM NGHỆ TĨNH

Chân trời sáng tạo

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Cảm nhận và đánh giá được vẻ đẹp, giá trị nghệ thuật của loại hình nghệ thuật Dân ca Ví, Giặm Nghệ Tĩnh.
- Biểu lộ thái độ và cảm xúc âm nhạc thông qua vận động hoặc ngôn ngữ cơ thể khi nghe bài *Ví đò đưa sông Lam* và bài *Giặm cửa quyền*.
- Nhắc lại được một nét nhạc điển hình của bản nhạc khi nghe nhạc bài *Ví đò đưa sông Lam* và bài *Giặm cửa quyền*.

Hãy kể tên một số bài dân ca mà em biết.

1. Vài nét về Dân ca Ví, Giặm Nghệ Tĩnh

Hát ví và hát giặm là hai thể loại dân ca Nghệ Tĩnh thường được gọi ghép chung là ví giặm.

Hát ví là lối hát giao duyên gắn liền với lao động. Lời ca trong hát ví hầu hết được sử dụng ở thể thơ lục bát, song thất lục bát, lục bát biến thể. Nội dung lời ca thường mang tính ví von, giãi bày tâm tư tình cảm, đặc biệt có nhiều câu hát rất chải chuốt, thâm thuý, đậm chất trí tuệ. Một số điệu ví phổ biến như: *Ví phường vải, Ví phường đan, Ví phường nón, Ví đò đưa,…*

Hát giặm là thể hát nói bằng thơ ngụ ngôn, đa số dùng thơ 5 từ, có tiết tấu và trọng âm rõ ràng. Giặm giàu tính tự sự, kể lể, khuyên răn, phân trần, giãi bày. Cũng có loại giặm dí dỏm, khôi hài, châm biếm, trào lộng và có cả giặm giao duyên, trữ tình. Những điệu giặm phổ biến là *Giặm cửa quyền, Giặm xẩm, Giặm nối, Giặm vè, Giặm kể,...*

Ngày 27/11/2014, Dân ca Ví, Giặm Nghệ Tĩnh được UNESCO ghi danh là Di sản văn hoá phi vật thể đại diện của nhân loại.

2. Bài dân ca *Ví đò đưa sông Lam*

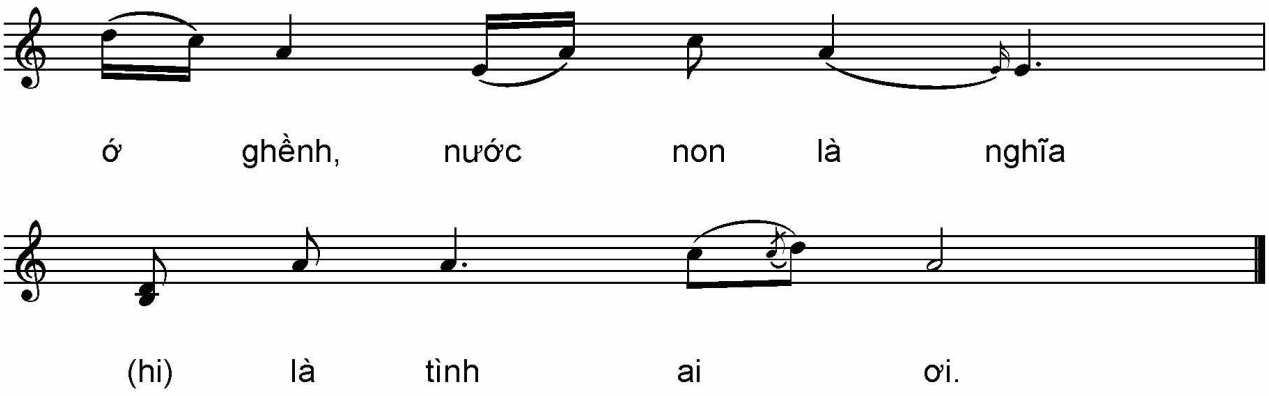
VÍ ĐÒ ĐƯA SÔNG LAM

Sưu tầm: Trung Phong
Kí âm: Vi Phong

Chậm – Mênh mang

Chân trời sáng tạo

(*) răng: sao, sao vậy, thế nào

Ví đò đưa sông Lam là một bài dân ca Nghệ Tĩnh, được sưu tầm bởi Nguyễn Trung Phong (bút danh Trung Phong, 1929 – 1990) và kí âm bởi Vi Phong. *Ví đò đưa sông Lam* có giai điệu sâu lắng, man mác, thường được cất lên khi người lao động chèo đò. Với lối hát ngân nga, cùng sự khéo léo xen kẽ các hư từ *ơ, ớ, chứ, hi,...* đậm chất Bắc Trung Bộ, bài dân ca như một lời tự sự, biểu cảm về nội tâm; như lời nhắn nhủ về cuộc sống của mỗi người luôn phải đối mặt với những khó khăn và thử thách, hình ảnh quê hương trong bài ví là nơi nghĩa tình, yêu thương cho mỗi người để trở về và gắn bó.

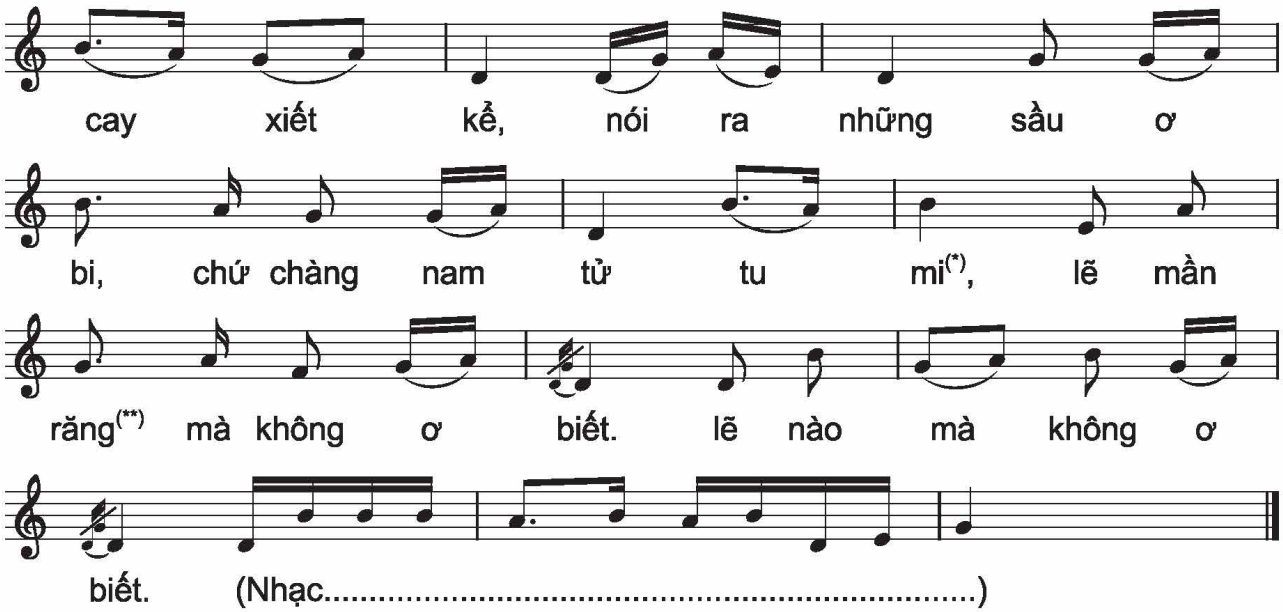
3. Bài dân ca *Giặm cửa quyền*

GIẶM CỬA QUYỀN

Trích thơ: Phan Bội Châu
Sưu tầm và kí âm: Thanh Lưu

Chân trời sáng tạo

(*) nam tử tu mi: đấng mày râu; (**) mần răng: làm sao

Bài *Giặm cửa quyền* có lời ca được trích từ thơ của chí sĩ yêu nước Phan Bội Châu, do Thanh Lưu sưu tầm và kí âm. Nội dung của bài giặm là lời người vợ khuyên nhủ chồng giác ngộ cách mạng, kêu gọi nhân dân đứng lên chống lại sự áp bức bóc lột của chế độ thực dân phong kiến. Giai điệu bài *Giặm cửa quyền* có nhiều dấu luyến và trường độ móc giật, tạo nên tính chất âm nhạc vừa mềm mại vừa rắn rỏi.

Bài *Giặm cửa quyền* được công chúng yêu thích và phổ biến rộng rãi ở Nghệ An và Hà Tĩnh.

Chân trời sáng tạo

1. Nghe và nêu cảm nhận của em về bài *Ví đò đưa sông Lam* và bài *Giặm cửa quyền.*

2. Biểu lộ thái độ và cảm xúc âm nhạc thông qua vận động khi nghe bài *Ví đò đưa sông Lam, Giặm cửa quyền.*

3. Nhắc lại một nét nhạc điển hình của bài *Ví đò đưa sông Lam* và bài *Giặm cửa quyền.*

1. Sưu tầm tư liệu âm thanh, hình ảnh (mp3, video,...) các bài Dân ca Ví, Giặm Nghệ Tĩnh khác và giới thiệu với bạn.

2. Cùng bạn nghe bài dân ca *Giặm cửa quyền* kết hợp với gõ đệm bằng một nhạc cụ gõ dân tộc (song loan, thanh phách, sênh tiền,...).

Chủ đề 3

MÁI TRƯỜNG TÌNH BẠN

- ★ **Bài 11.** Hát: Bài hợp xướng *Vui hát lên bạn ơi*
- ★ **Bài 12.** Nhạc cụ: Hoà tấu trích đoạn bài hợp xướng *Vui hát lên bạn ơi*
- ★ **Bài 13.** Đọc nhạc: *Bài đọc nhạc số 3* giọng Pha trưởng
- ★ **Bài 14.** Lí thuyết âm nhạc: Hợp âm ba phụ của giọng Pha trưởng và giọng Rê thứ

Chân trời sáng tạo

Bài 11

HÁT

BÀI HỢP XƯỚNG VUI HÁT LÊN BẠN ƠI

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Hát đúng cao độ, trường độ, lời ca và sắc thái; biểu lộ cảm xúc phù hợp với tính chất âm nhạc của bài hợp xướng *Vui hát lên bạn ơi*.
- Biết hát hợp xướng 2 bè, 3 bè đơn giản.
- Biết vận dụng các kĩ thuật thanh nhạc khi hát hợp xướng.
- Biết dàn dựng và biểu diễn bài *Vui hát lên bạn ơi* ở trong và ngoài nhà trường.

Nghe, hát và nêu cảm nhận của em về tính chất âm nhạc bài *Xoè hoa* (dân ca Thái).

VUI HÁT LÊN BẠN ƠI

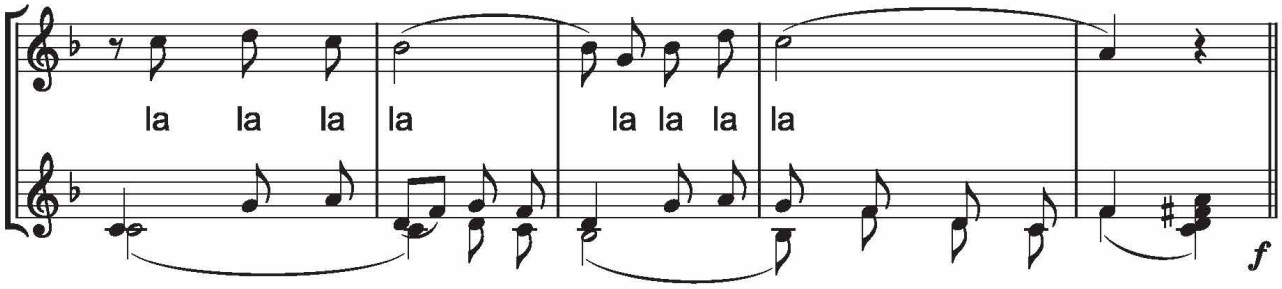
Dân ca Thái
Đặt lời và phối âm: Đoàn Phi

Chân trời sáng tạo

qua. Thời gian sẽ qua, tuy xa cách lòng không xa luôn nhớ ghi bao kỉ

niệm (trong sáng và) rất yêu đời. (Ta hát lên) chung một niềm vui. (Nhạc...

...) Hát lên! Cùng bên nhau. Tình

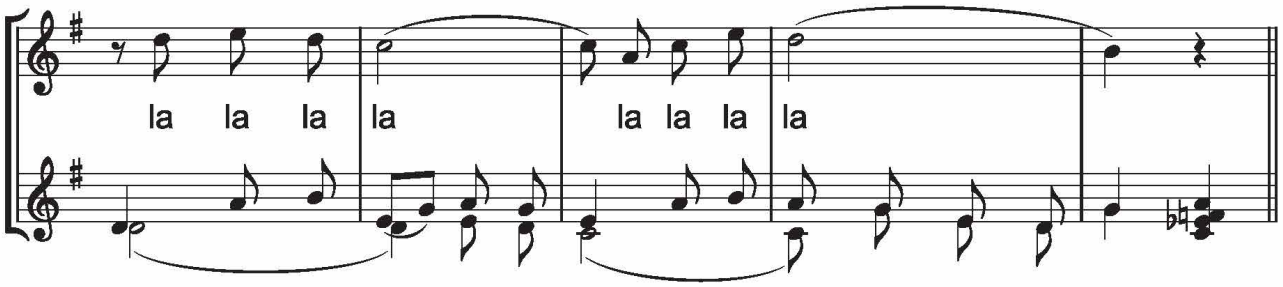

bạn. Bao nguy hiểm ta cùng vượt

qua. Thời gian sẽ qua, tuy xa cách lòng không xa luôn nhớ ghi bao kỉ

Chân trời sáng tạo

niệm (trong sáng và) rất yêu đời. (Ta hát lên) chung một niềm vui. (Nhạc...

Nhanh dần – Sôi nổi

Chân trời sáng tạo

Bài hợp xướng *Vui hát lên bạn ơi* được nhạc sĩ Đoàn Phi (tên thật là Đoàn Phi Liệt, sinh năm 1938) viết lời và phối bè dựa trên bài dân ca Thái *Xoè hoa*. Bài hợp xướng có tính chất vui tươi, sinh động; thể hiện rõ âm điệu của âm nhạc dân gian dân tộc Thái, vùng Tây Bắc. Lời ca ca ngợi tình bạn và nhắn nhủ học sinh hãy đoàn kết yêu thương và cùng chung sức để vượt qua mọi khó khăn trong cuộc sống. Bài hợp xướng được biên soạn cho 3 bè đơn giản; giai điệu chính được thể hiện luân phiên và đan xen giữa các bè một cách hài hoà và tinh tế.

Hướng dẫn thực hiện:

– Phân tích, tìm hiểu bài hợp xướng (về cấu trúc, chia câu, chia đoạn); xác định giai điệu chính và những chỗ hát đế, hát đệm trong bài.

– Xác định những chỗ lấy hơi, những từ có hát luyến và những chỗ chuyển giọng trong bài.

– Tập hát từng bè theo câu và theo đoạn; đúng cao độ, trường độ, lời ca; ở tốc độ từ chậm đến nhanh vừa; lấy hơi đúng chỗ.

– Tập ghép bè 2 và bè 3 với nhau, giữ đều nhịp.

– Hát hợp xướng 3 bè bài *Vui hát lên bạn ơi*; thể hiện sắc thái theo kí hiệu ghi trong bài.

Chân trời sáng tạo

1. Luyện tập bài hợp xướng *Vui hát lên bạn ơi* theo các yêu cầu sau:

– Luyện tập từng bè theo nhóm.

– Thể hiện tính chất vui tươi, sinh động của bài hát.

– Thể hiện đúng nhịp độ, sắc thái (nhanh dần – sôi nổi) ở đoạn thứ 3.

– Thể hiện sự hoà quyện âm thanh giữa các bè, nổi bật giai điệu chính của cả bài.

2. Hát hợp xướng bài *Vui hát lên bạn ơi* kết hợp vận động cảm thụ.

Dàn dựng và biểu diễn bài hợp xướng *Vui hát lên bạn ơi* cùng các bạn ở trong và ngoài nhà trường.

Hướng dẫn thực hiện:

Thảo luận các ý tưởng về dàn dựng với các bạn: sáng tạo mẫu vận động và lựa chọn trang phục phù hợp với nội dung lời ca, nhịp điệu, tính chất âm nhạc bài hợp xướng; tổ chức biểu diễn ở trong và ngoài nhà trường.

Bài 12

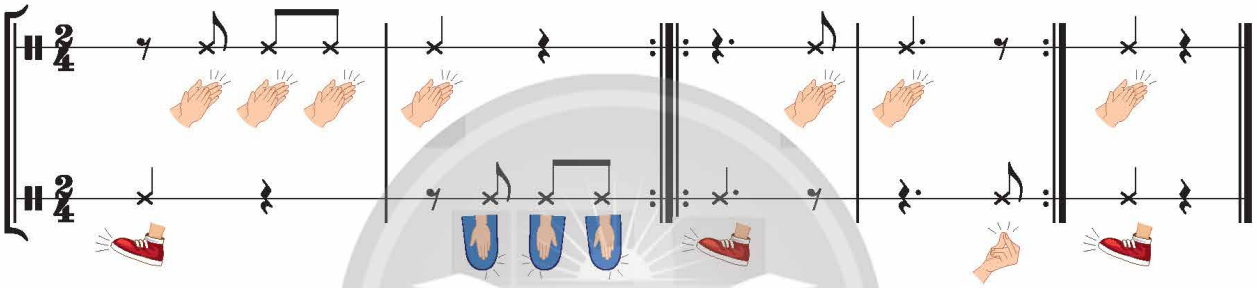
NHẠC CỤ

HOÀ TẤU TRÍCH ĐOẠN BÀI HỢP XƯỚNG VUI HÁT LÊN BẠN ƠI

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

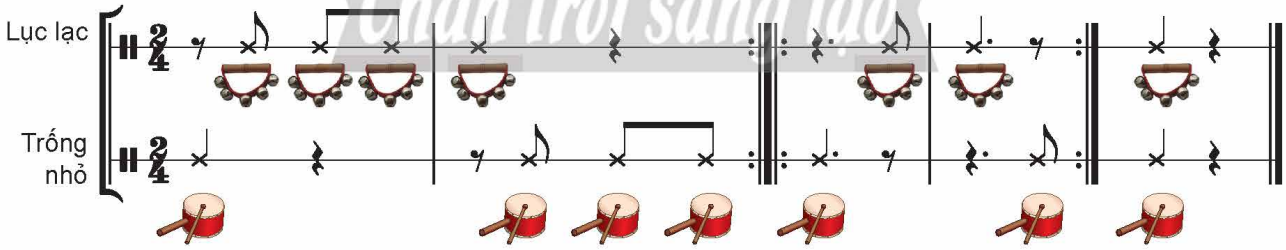
- Thể hiện đúng cao độ, trường độ các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm; duy trì được tốc độ ổn định.
- Biết kết hợp các nhạc cụ để hoà tấu trích đoạn bài *Vui hát lên bạn ơi.*

Chia nhóm, vận động cơ thể theo mẫu tiết tấu sau:

1. Nhạc cụ thể hiện tiết tấu

Sử dụng lục lạc và trống nhỏ thực hiện mẫu tiết tấu sau:

Chân trời sáng tạo

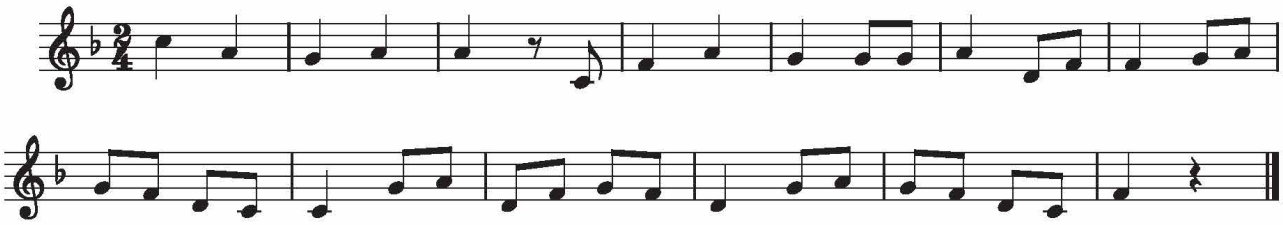
2. Nhạc cụ thể hiện giai điệu

Thực hiện các giai điệu sau bằng nhạc cụ phù hợp:

Mẫu 1:

Biên soạn: Trần Đức

Hơi nhanh – Vui

Mẫu 2:

Biên soạn: Trần Đức

Hơi nhanh – Vui

3. Hoà tấu trích đoạn bài *Vui hát lên bạn ơi*

Nhạc: Đoàn Phi

Soạn hoà tấu cho nhạc cụ: Trần Đức

Hơi nhanh – Vui

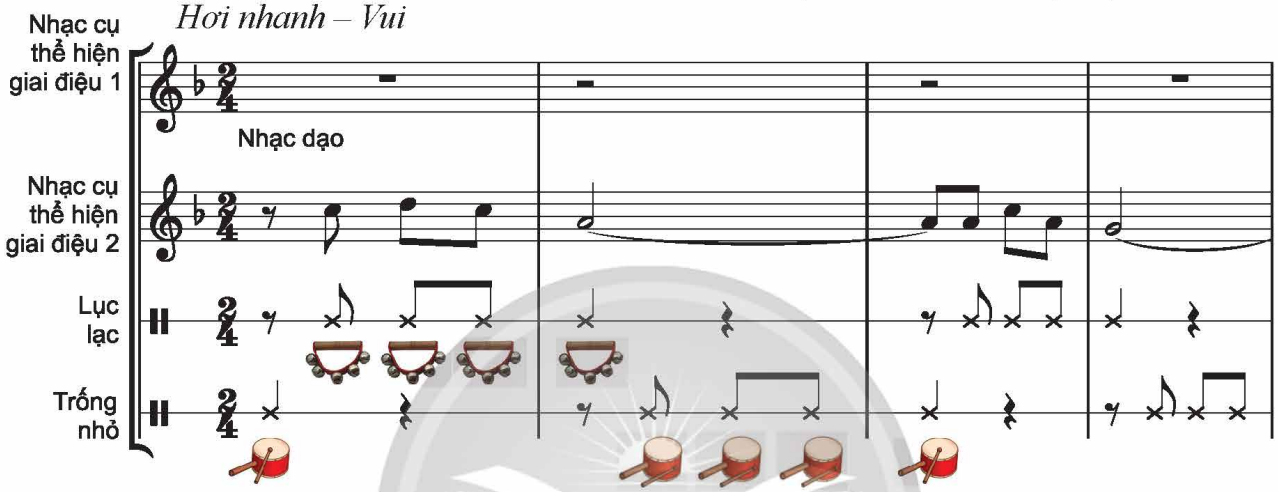
Nhạc cụ thể hiện giai điệu 1

Nhạc dạo

Nhạc cụ thể hiện giai điệu 2

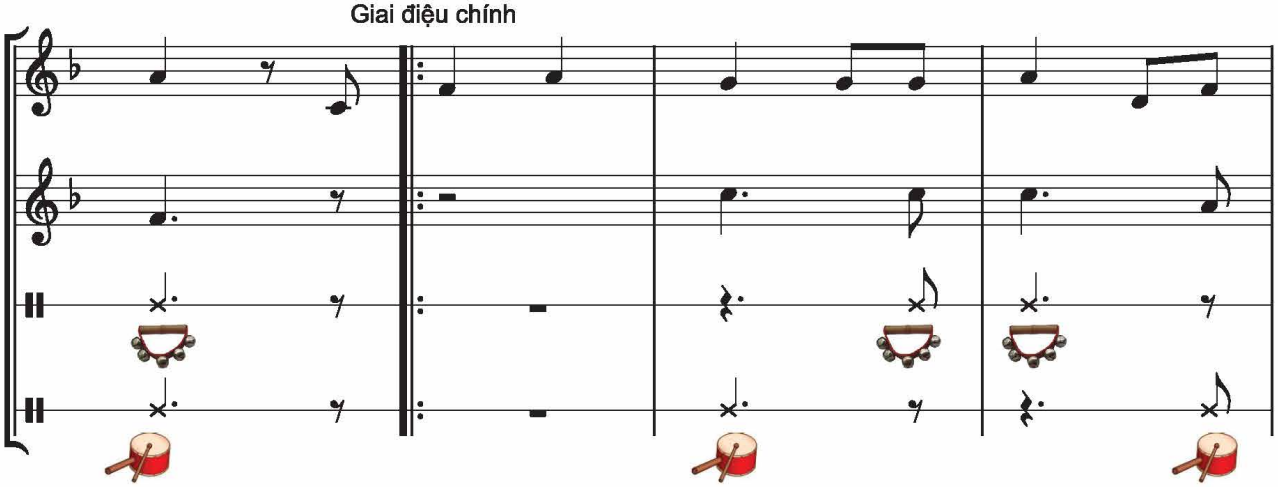
Lục lạc

Trống nhỏ

Giai điệu chính

Chân trời sáng tạo

Hướng dẫn thực hiện:

– Phân tích, tìm hiểu bài hoà tấu (về cấu trúc, chia câu, chia đoạn); xác định giai điệu chính của bài hoà tấu.

– Chia nhóm và thực hiện.

+ Nhóm chơi nhạc cụ thể hiện giai điệu: thực hiện đúng cao độ và tiết tấu, lưu ý chọn các âm sắc phù hợp với bài dân ca Thái.

+ Nhóm chơi nhạc cụ thể hiện tiết tấu: thực hiện đúng tiết tấu, thể hiện rõ phách mạnh, phách nhẹ.

– Thực hiện ghép hoà tấu theo từng câu, giữ tốc độ ổn định; lưu ý sự hoà quyện về âm thanh khi hoà tấu.

– Hoà tấu cả bài, chú ý điều chỉnh cường độ các bè để làm nổi bật giai điệu chính.

1. Các nhóm đổi bè cho nhau để luyện tập và hoà tấu trích đoạn bài *Vui hát lên bạn ơi*.

2. Nêu nhận xét về phần hoà tấu của nhóm mình và nhóm bạn.

Vận dụng mẫu vận động ở mục Mở đầu (trang 35) thay thế cho bè chơi lục lạc và trống nhỏ khi chơi hoà tấu trích đoạn bài *Vui hát lên bạn ơi*.

Chân trời sáng tạo

Bài 13

ĐỌC NHẠC

BÀI ĐỌC NHẠC SỐ 3
GIỌNG PHA TRƯỞNG

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Đọc đúng cao độ gam Pha trưởng.
- Đọc đúng cao độ, trường độ và thể hiện được tính chất âm nhạc của *Bài đọc nhạc số 3*.
- Vận dụng kĩ năng đọc nhạc khi hát và chơi nhạc cụ.
- Biết đọc nhạc kết hợp đánh nhịp $\frac{4}{4}$.

1. Đọc gam và các âm ổn định của giọng Pha trưởng:

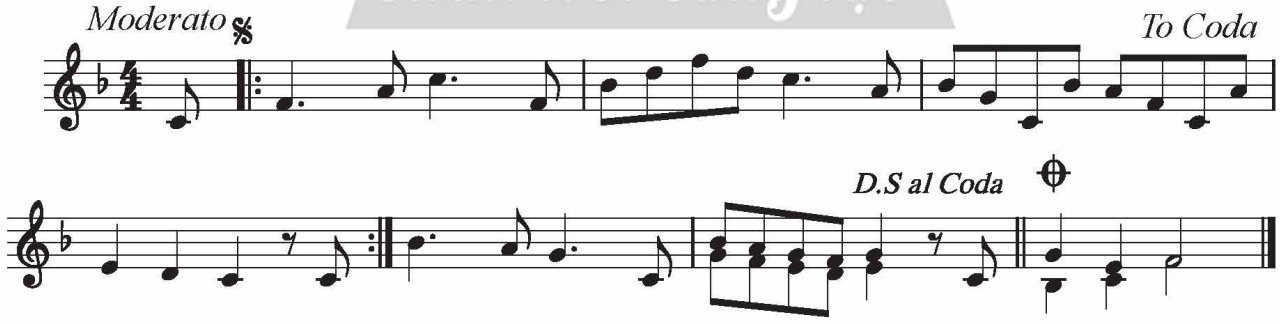
2. Đọc các nhóm âm của giọng Pha trưởng:

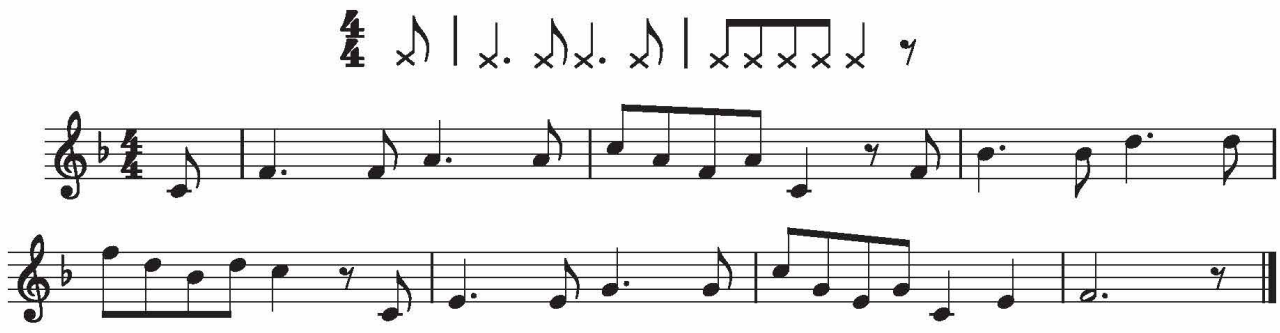
Bài đọc nhạc số 3

(Trích từ bài *Fröhlicher Landmann*)

Tác giả: R. Schumann

– Đọc các âm của hợp âm chính giọng Pha trưởng theo âm hình tiết tấu:

Chân trời sáng tạo

Hướng dẫn thực hiện Bài đọc nhạc số 3:

– Đọc đúng cao độ và tiết tấu của các âm trong các hợp âm chính giọng Pha trưởng.

– Đọc từng câu của bài đọc nhạc, sau đó đọc cả bài từ chậm đến nhịp độ phù hợp.

1. Luyện tập *Bài đọc nhạc số 3* theo nhóm.

2. Đọc nhạc kết hợp đánh nhịp $\frac{4}{4}$.

1. Đặt lời ca cho giai điệu *Bài đọc nhạc số 3*.

2. Kết hợp với bạn để đọc và gõ đệm cho *Bài đọc nhạc số 3* theo âm hình tiết tấu sau:

3. Đặt hợp âm và ứng tác phần đệm cho *Bài đọc nhạc số 3* bằng nhạc cụ quen dùng.

Bài 14

LÍ THUYẾT ÂM NHẠC

HỢP ÂM BA PHỤ CỦA GIỌNG PHA TRƯỞNG VÀ GIỌNG RÊ THỨ

Chân trời sáng tạo

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Nhận biết được một số hợp âm ba phụ của các giọng Pha trưởng và giọng Rê thứ.
- Cảm nhận được sự hoà quyện của các âm trong hợp âm ba phụ.
- Biết vận dụng kiến thức đã học khi chơi nhạc cụ.
- Biết chép nhạc đơn giản.

Em hãy nghe và nêu cảm nhận về các hợp âm đệm trong trích đoạn bài hát *Tuổi đời mênh mông* (tác giả Trịnh Công Sơn).

TUỔI ĐỜI MÊNH MÔNG

(Trích)

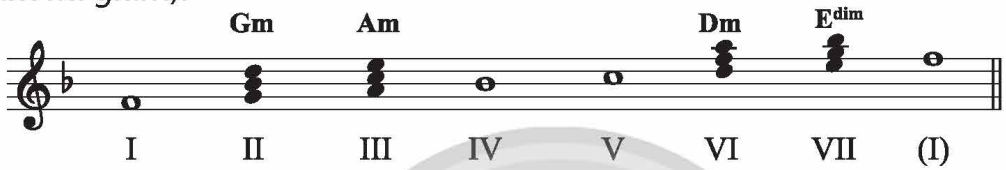
Nhạc và lời: Trịnh Công Sơn

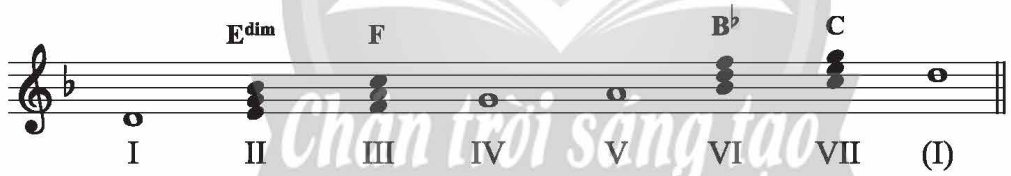
1. Hợp âm ba phụ của giọng Pha trưởng

Các hợp âm ba phụ của giọng Pha trưởng gồm các hợp âm trên bậc II (hợp âm Son thứ), trên bậc III (hợp âm La thứ), trên bậc VI (hợp âm Rê thứ), trên bậc VII (hợp âm Mi giảm).

2. Hợp âm ba phụ của giọng Rê thứ tự nhiên

Các hợp âm ba phụ của giọng Rê thứ gồm các hợp âm trên bậc II (hợp âm Mi giảm), trên bậc III (hợp âm Pha trưởng), trên bậc VI (hợp âm Si giáng trưởng), trên bậc VII (hợp âm Đô trưởng).

Chân trời sáng tạo

1. Nghe và nhận biết một số hợp âm ba phụ của giọng Pha trưởng và giọng Rê thứ tự nhiên.

2. Xác định những hợp âm ba phụ của giọng Pha trưởng, giọng Rê thứ tự nhiên trong những hợp âm dưới đây. Chép vào vở và ghi kí hiệu hợp âm.

1. Hãy chép vào vở trích đoạn bài hát *Tuổi đời mênh mông* (trang 39), sau đó đặt thêm hợp âm ba phụ để đệm hát.

2. Đàn sơ đồ hợp âm sau bằng nhạc cụ hoà âm quen dùng:

F → Dm → Gm → C → F

Dm → F → B♭ → Am → Dm

Chủ đề 4

GIAI ĐIỆU BỐN PHƯƠNG

- ★ **Bài 15.** Hát: Bài *Hát ru*
- ★ **Bài 16.** Nhạc cụ: Thực hành đệm hát bài *Hát ru*
- ★ **Bài 17.** Đọc nhạc: *Bài đọc nhạc số 4* giọng Rê thứ
- ★ **Bài 18.** Thường thức âm nhạc: Sơ lược về một số thể loại nhạc nhẹ
- ★ **Bài 19.** Nghe nhạc: Bản nhạc *Song from a secret garden*

Chân trời sáng tạo

Bài 15

HÁT

BÀI HÁT RU (WIEGENLIED)

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Hát đúng cao độ, trường độ, lời ca, sắc thái bài *Hát ru*.
- Biểu lộ cảm xúc phù hợp với tính chất âm nhạc của bài *Hát ru*.
- Biết hát với hình thức đơn ca, tốp ca.
- Biết dàn dựng và biểu diễn bài *Hát ru*.

1. Em hãy trình bày một bài hát nước ngoài mà em biết.

2. Nghe và nêu cảm nhận về nội dung và tính chất âm nhạc trong bài *Hát ru*.

HÁT RU

(Wiegenlied)

Nhạc: W. A. Mozart

Phỏng dịch lời Việt: Mai Khanh

Vừa phải – Trong sáng – Tình cảm

Chân trời sáng tạo

Hát ru (Wiegenlied) là một sáng tác của nhạc sĩ vĩ đại người Áo – W. A. Mozart (1756 – 1791), phỏng dịch lời Việt bởi Mai Khanh. Bài hát ra đời năm 1780, khi ấy nhạc sĩ Mozart 24 tuổi. Nội dung lời ca của bài hát là lời hát ru, thể hiện tình cảm ngọt ngào của người mẹ dành cho đứa con yêu dấu.

Bài hát có nhịp độ chậm vừa; giai điệu mềm mại, du dương; cấu trúc 1 đoạn, bao gồm 2 câu: câu 1 từ đầu đến "…*con ong cánh bướm đã ngừng bay*"; câu 2 từ "*Trăng đang lên cao…*" đến "… *con quý yêu mau ngủ đi nào*" và 2 ô nhịp kết "*Ngủ đi con hời*".

Hướng dẫn thực hiện:

– Phân tích, tìm hiểu bài hát (về cấu trúc, chia câu, chia đoạn); xác định âm hình tiết tấu chủ đạo và những chỗ có biến âm trong bài.

– Xác định những chỗ lấy hơi, những từ có hát luyến.

– Tập hát từng câu theo kĩ thuật hát liền tiếng; đúng cao độ, trường độ, lời ca ở tốc độ vừa phải; lấy hơi đúng chỗ.

– Tập hát riêng những từ có hát luyến, đúng cao độ, phát âm mềm mại và liền mạch.

1. Hát bài *Hát ru* đúng cao độ, trường độ; thể hiện tình cảm trìu mến, du dương của bài hát.

2. Hát bài *Hát ru* theo hình thức đơn ca kết hợp đồng ca.

1. Em cùng bạn dàn dựng và biểu diễn bài *Hát ru*:

Hướng dẫn thực hiện:

– Xác định hình thức trình bày của bài hát.

– Thảo luận các ý tưởng dàn dựng với các bạn: sáng tạo mẫu vận động cảm thụ phù hợp với tính chất âm nhạc của bài hát; lựa chọn trang phục phù hợp với nội dung bài hát và tổ chức biểu diễn.

2. Em hãy sưu tầm tư liệu âm thanh, hình ảnh (mp3, video,...) một ca khúc của nhạc sĩ nước ngoài và chia sẻ cùng bạn.

Chân trời sáng tạo

Bài 16

NHẠC CỤ

THỰC HÀNH ĐỆM HÁT BÀI HÁT RU (WIEGENLIED)

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

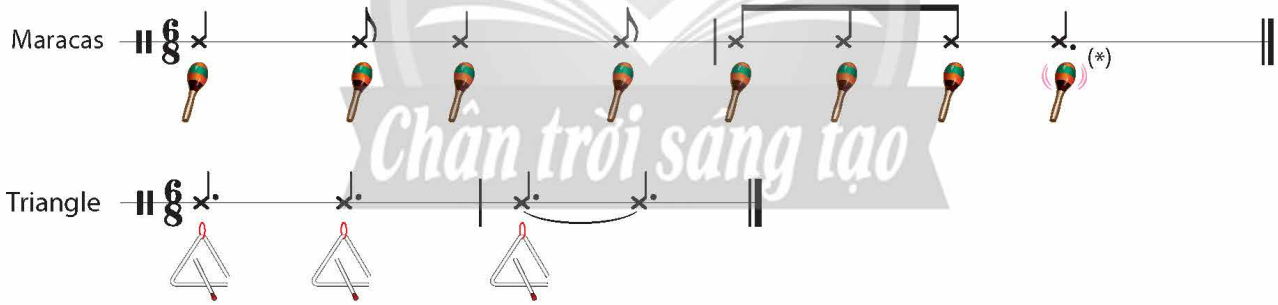
- Thể hiện đúng cao độ, trường độ các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm; duy trì được tốc độ ổn định.
- Biết kết hợp các nhạc cụ để hoà tấu và đệm hát cho bài *Hát ru*.

Vận động cơ thể theo mẫu tiết tấu sau:

1. Nhạc cụ thể hiện tiết tấu

Sử dụng maracas và triangle để thực hiện mẫu tiết tấu sau:

(*) rung maracas

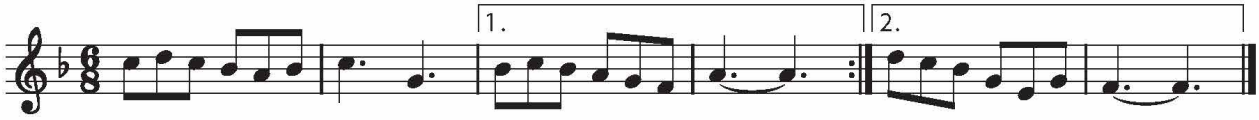
2. Nhạc cụ thể hiện giai điệu

Thực hiện các giai điệu sau bằng nhạc cụ phù hợp:

Mẫu 1:

Biên soạn: Ái Cầm

Vừa phải – Trong sáng – Tình cảm

Chân trời sáng tạo

Mẫu 2:

Biên soạn: Ái Cầm

Vừa phải – Trong sáng – Tình cảm

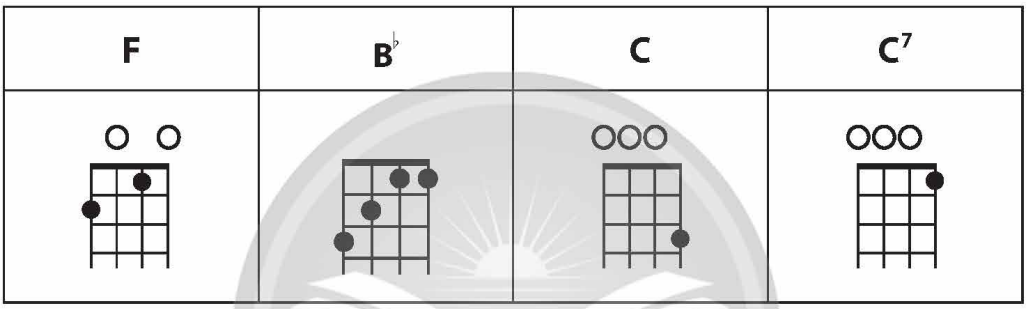

3. Nhạc cụ thể hiện hoà âm

– Cùng bạn điều chỉnh dây đàn ukulele cho đúng cao độ trước khi luyện tập.

– Thực hiện sơ đồ hợp âm sau bằng đàn ukulele:

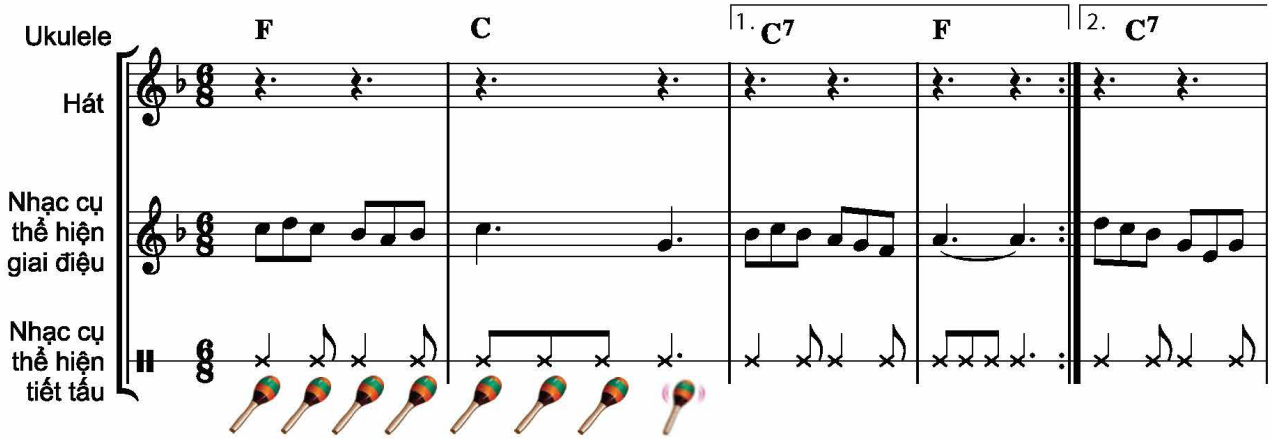
4. Đệm hát bài *Hát ru*

Nhạc: W. A. Mozart

Phỏng dịch lời Việt: Mai Khanh

Chuyển soạn phần đệm: Ái Cầm

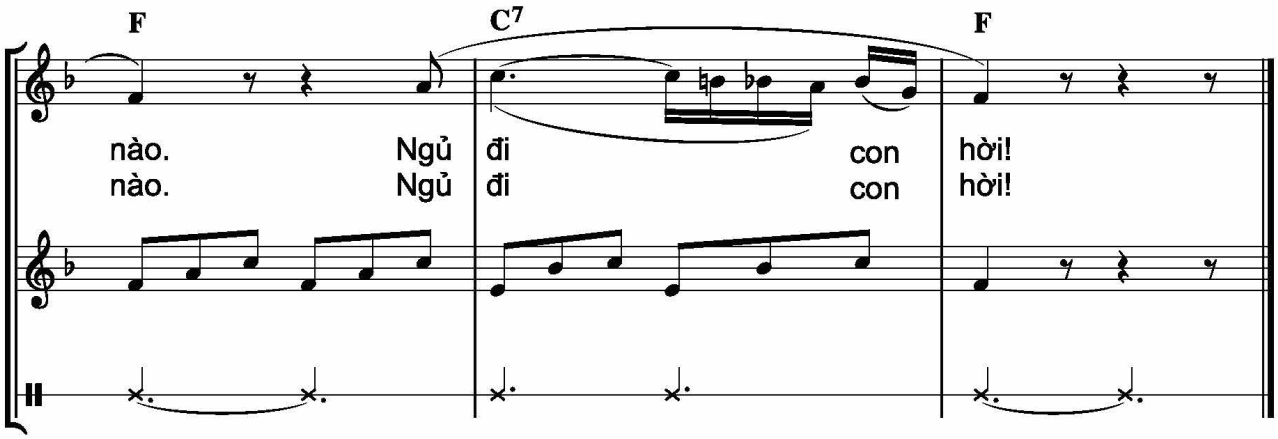
Vừa phải – Trong sáng – Tình cảm

Chân trời sáng tạo

Chân trời sáng tạo

Hướng dẫn thực hiện:

– Chia nhóm và thực hiện.

+ Nhóm chơi nhạc cụ thể hiện giai điệu: thực hiện đúng cao độ và tiết tấu, lưu ý thể hiện đúng kĩ thuật đàn liền tiếng.

+ Nhóm chơi nhạc cụ thể hiện tiết tấu: thực hiện đúng tiết tấu, chú ý thể hiện rõ phách mạnh, phách nhẹ.

+ Nhóm chơi nhạc cụ thể hiện hoà âm: thực hiện đúng hợp âm ở các ô nhịp, chuyển hợp âm nhẹ nhàng và đều đặn.

+ Nhóm hát: hát đúng cao độ, trường độ, rõ lời; lấy hơi ở chỗ có dấu lặng.

– Xác định các câu nhạc và thực hiện ghép hoà tấu theo từng câu, lưu ý sự hoà quyện về âm thanh khi hoà tấu.

– Lắng nghe nhau, làm nổi bật lời ca và giữ đều nhịp khi đệm hát.

Chân trời sáng tạo

Luyện tập đệm bài *Hát ru* theo các yêu cầu sau:

– Luyện tập đệm hát theo nhóm, lưu ý chơi nhạc cụ thể hiện giai điệu đúng kĩ thuật; sau đó, các nhóm đổi bè cho nhau để cùng hoà tấu đệm hát.

– Lựa chọn nhịp độ vừa phải, sắc thái nhẹ nhàng để phù hợp với tính chất du dương của bài *Hát ru* khi đệm hát.

Sử dụng mẫu vận động ở mục Mở đầu (trang 44) để đệm cho bài *Hát ru*.

Bài 17

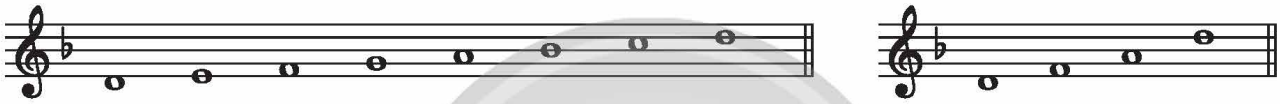
ĐỌC NHẠC

BÀI ĐỌC NHẠC SỐ 4
GIỌNG RÊ THỨ

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Đọc đúng cao độ gam Rê thứ.
- Đọc đúng cao độ, trường độ và thể hiện được tính chất âm nhạc của *Bài đọc nhạc số 4*.
- Biết đọc nhạc kết hợp với gõ đệm và đánh nhịp $\frac{6}{8}$.

1. Đọc gam và các âm ổn định của giọng Rê thứ:

2. Đọc gam và các âm ổn định của giọng Rê thứ hoà thanh:

Bài đọc nhạc số 4

Biên soạn: Lê Minh Phước – Hồ Ngọc Khải

Moderato

Đọc các âm của hợp âm chính giọng Rê thứ theo tiết tấu:

Chân trời sáng tạo

Hướng dẫn thực hiện Bài đọc nhạc số 4:

– Đọc đúng cao độ và tiết tấu của phần đọc các âm ổn định.

– Thực hiện gõ tiết tấu của bài đọc nhạc.

– Đọc đúng các nốt có dấu staccato (nảy tiếng).

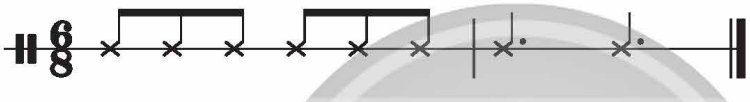
– Đọc từng câu của bài đọc nhạc, sau đó đọc cả bài từ chậm đến nhịp độ phù hợp.

1. Luyện tập *Bài đọc nhạc số 4* theo nhóm.

2. Đọc nhạc kết hợp đánh nhịp $\frac{6}{8}$.

Kết hợp với bạn để đọc và gõ đệm cho *Bài đọc nhạc số 4* theo 1 trong 2 âm hình tiết tấu sau bằng nhạc cụ gõ:

Mẫu 1:

Mẫu 2:

Chân trời sáng tạo

Bài 18

THƯỜNG THỨC ÂM NHẠC

SƠ LƯỢC VỀ MỘT SỐ THỂ LOẠI NHẠC NHẸ

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Nêu được đặc điểm của một số thể loại nhạc nhẹ.
- Liệt kê được một số loại nhạc cụ tham gia hoà tấu nhạc nhẹ.
- Cảm nhận được giá trị nghệ thuật của một số tác phẩm nhạc nhẹ.

Nghe hoặc xem clip biểu diễn bài *Yesterday* của ban nhạc The Beatles; nêu cảm nhận về tính chất âm nhạc của bài hát.

1. Khái quát về nhạc nhẹ

Nhạc nhẹ là một thể loại âm nhạc mà đề tài cũng như kết cấu, phong cách biểu diễn, hình thức biểu diễn khác với âm nhạc dân gian, giao hưởng, thính phòng.

Nhạc nhẹ thiên về tính chất giải trí, làm cho người nghe thấy thoải mái, nhẹ nhàng bởi nội dung dễ nhớ, dễ thuộc, mang tính đại chúng; hình thức biểu diễn gọn nhẹ, linh hoạt, được công chúng yêu thích, đặc biệt là thanh niên. Nhạc nhẹ khởi nguồn từ thế kỉ XIX, ngày càng phát triển và đạt đỉnh cao vào những năm thập niên 1970 đến 1990. Nhạc nhẹ có nhiều thể loại khác nhau như: pop, rock, jazz, blues, rap, carribean, R&B,.... Cho đến nay, nhạc nhẹ vẫn hấp dẫn công chúng và trở thành một trào lưu nghệ thuật nổi bật trên thế giới.

2. Một số thể loại nhạc nhẹ phổ biến

2.1. Nhạc pop

Pop là một thể loại âm nhạc đại chúng phổ biến rộng rãi nhất, có nguồn gốc từ âm nhạc hiện đại ở Mỹ và Anh trong thập niên 1950. Pop thường được phân biệt với các thể loại khác nhờ một số đặc điểm nghệ thuật như: giai điệu dễ nghe, dễ nhớ; hoà âm đơn giản, cùng với sự lặp đi lặp lại của một số đoạn trong bài hát. Nội dung các bản nhạc pop khá đa dạng, thường nói về tình yêu, cảm xúc và suy nghĩ của con người trước cuộc sống.

Các nghệ sĩ, ban nhạc, tác phẩm pop tiêu biểu gồm:

– Một số nghệ sĩ: Michael Jackson (người Mỹ), Mariah Carey (người Mỹ), Celine Dion (người Canada),... Ở Việt Nam, có một số nghệ sĩ nhạc pop được công chúng yêu thích như: Mỹ Linh, Thanh Lam, Mỹ Tâm,...

– Một số ban nhạc: The Beatles (người Anh), ABBA (Thuỵ Điển), Boney M. (Đức), Modern Talking (Đức),...

– Mốt số tác phẩm: *Yesterday* (sáng tác Paul McCartney, người Anh), *Imagine* (sáng tác John Lenon, người Anh), *My heart will go on* (sáng tác James Horner, người Mỹ), *Happy new year* (sáng tác Benny Andersson và Björn Ulvaeus, người Thuỵ Điển), *Heal the world* (sáng tác Michael Jackson, người Mỹ),...

2.2. Nhạc rock

Rock là một thể loại âm nhạc nổi tiếng ra đời vào giữa thế kỉ XX ở Mỹ và Anh. Bắt nguồn từ nhạc rock and roll, chịu ảnh hưởng từ nhạc R&B và nhạc đồng quê, đồng thời rock tương tác với jazz và các thể loại khác. Nội dung các bản nhạc rock ban đầu là sự chán chường của thanh niên sau chiến tranh, nỗi thất vọng trước tình trạng áp bức bất công, nạn phân biệt chủng tộc, sau này nói về những cảm xúc mãnh liệt của con người và lên tiếng về các vấn đề chính trị – xã hội khác.

Ban đầu, ban nhạc rock thường có lead guitar (solo guitar – guitar chơi câu nhạc dẫn dắt), rhythm guitar (accord guitar – guitar chơi hợp âm đệm), guitar bass,

Chân trời sáng tạo

bộ trống jazz và ca sĩ. Sau này, một số ban nhạc rock kết hợp thêm một số nhạc cụ khác khi trình diễn như: đàn phím điện tử hoặc piano, trumpet, saxophone, violin,...

Các nghệ sĩ, ban nhạc, tác phẩm rock tiêu biểu gồm:

– Một số nghệ sĩ: Freddie Mercury (người Anh), Robert Anthony Plant (người Anh), Poly Styrene (người Anh), Bryan Guy Adams (người Canada), Trần Lập (người Việt Nam),...

– Một số ban nhạc: U2 (Ireland), Led Zeppelin (Anh), Queen (Anh), X-Ray Spex (Anh), UnlimiteD (Việt Nam),...

– Một số tác phẩm: *I love Rock 'N Roll* (sáng tác Alan Merrill và Jake Hooker, người Mỹ), *Born to run* (sáng tác Bruce Springsteen, người Mỹ), *Bohemian rhapsody* (sáng tác Queen, người Anh), *Đường đến ngày vinh quang* (sáng tác Trần Lập),...

2.3. Nhạc jazz

Nhạc jazz bắt nguồn từ dân ca Mỹ gốc Phi vào cuối thế kỉ XIX. Hình thức biểu diễn ban đầu gồm các nhạc công chơi trống, cồng, mõ và hát kết hợp nhảy múa với nội dung về khát vọng tự do của người nô lệ. Tiết tấu trở thành cơ sở, yếu tố năng động và phát triển của thể loại âm nhạc này. Sau này dàn nhạc jazz được bổ sung thêm đàn piano, guitar, double bass, trumpet và saxophone. Tính ngẫu hứng là điểm nổi bật của nhạc jazz.

Các nghệ sĩ, ban nhạc, tác phẩm nhạc jazz tiêu biểu gồm:

– Một số nghệ sĩ: Louis Armstrong (người Mỹ), Johnny Hartman (người Mỹ), Frank Sinatra (người Mỹ),... Ở Việt Nam, có một số nghệ sĩ nhạc jazz được công chúng yêu thích như: Trần Mạnh Tuấn, Quyền Văn Minh – nghệ sĩ biểu diễn saxophone.

– Một số ban nhạc: The Count Basie Orchestra (Mỹ), Miles Davis Quintet (Mỹ), Duke Ellington's Jazz Orchestra (Mỹ),...

– Một số tác phẩm: *What a wonderful world* (sáng tác Bob Thiele và George David Weiss, người Mỹ), *Night train* (sáng tác Jimmy Forrest, người Mỹ), *Fly me to the moon* (sáng tác Count Basie và Frank Sinatra, người Mỹ),...

1. Kể tên các thể loại nhạc nhẹ.

2. Nêu đặc điểm của 2 hoặc 3 thể loại nhạc nhẹ mà em đã học.

3. Nghe và nêu cảm nhận của em về một số bản nhạc thuộc các thể loại trên.

1. Hãy chọn và thể hiện một ca khúc nhạc nhẹ Việt Nam mà em yêu thích.

2. Tìm hiểu một vài bản nhạc nhẹ nổi tiếng thế giới và chia sẻ với bạn.

Bài 19

NGHE NHẠC

BẢN NHẠC
SONG FROM A SECRET GARDEN

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Cảm nhận và đánh giá được vẻ đẹp, giá trị nghệ thuật của tác phẩm *Song from a secret garden*.
- Liệt kê được một số nhạc cụ tham gia hoà tấu khi nghe tác phẩm *Song from a secret garden*.

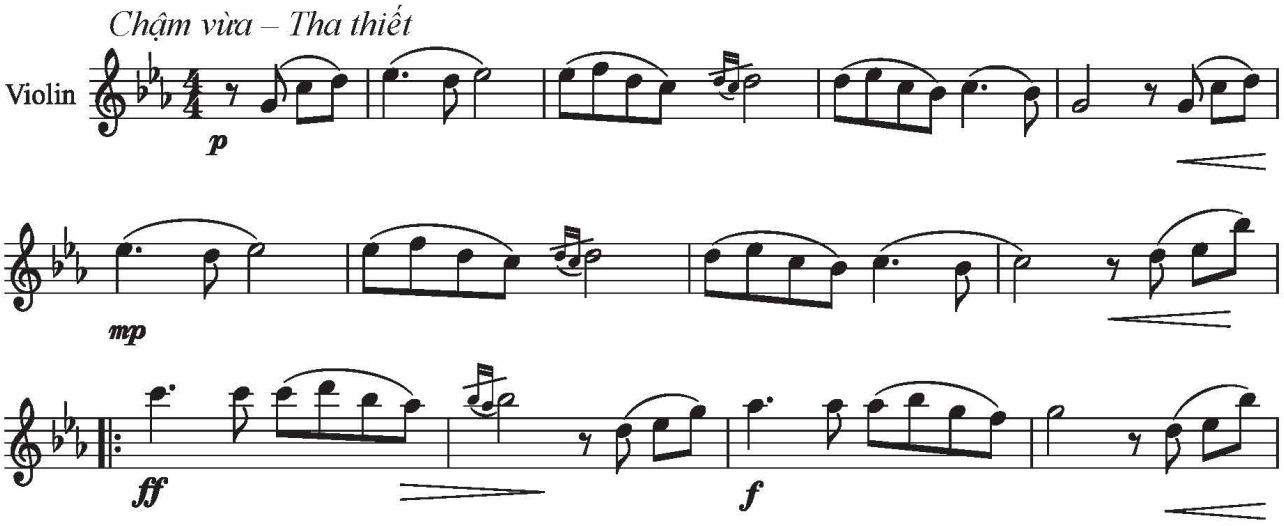
Hãy tìm một bài hát của ban nhạc Secret Garden, nghe và chia sẻ cảm xúc của mình với thầy, cô và các bạn.

Song from a secret garden là tác phẩm nhạc không lời được sáng tác bởi Rolf Løvland (sinh năm 1955) thành viên ban nhạc Secret Garden. Bản nhạc *Song from a secret garden* là một tác phẩm trong album cùng tên đầu tiên của ban nhạc này. Đây chính là album đã đưa họ đến thắng lợi vang dội trong cuộc thi Âm nhạc Eurovision năm 1995 và đưa ban nhạc Secret Garden lọt vào bảng xếp hạng Billboard New Age trong hai năm liên tiếp 1996 và 1997.

Trích giai điệu chính bản nhạc, do đàn violin thể hiện:

SONG FROM A SECRET GARDEN

Tác giả: Rolf Løvland

Chân trời sáng tạo

Bản nhạc thể hiện cảm xúc sâu lắng; tha thiết như câu chuyện kể về một tâm trạng trăn trở, bâng khuâng của con người; như sự hoà quyện của thiên nhiên và tâm hồn người nghệ sĩ. Bản nhạc được biên soạn ở giọng Đô thứ (c minor/ moll), gồm 3 đoạn: đoạn 1 gồm 9 ô nhịp có tính chất êm dịu, tha thiết; đoạn 2 gồm 8 ô nhịp có giai điệu cảm xúc mãnh liệt; đoạn 3 gồm 8 ô nhịp có tính chất âm nhạc trở lại sâu lắng như đoạn 1.

1. Em hãy lắng nghe và nêu cảm nhận về tính chất âm nhạc của tác phẩm *Song from a secret garden.*

2. Em hãy kể tên một số nhạc cụ tham gia hoà tấu *Song from a secret garden.*

3. Sáng tạo hai mẫu vận động cảm thụ khác nhau thay đổi theo âm sắc giai điệu chính của bản nhạc (piano và violin) và cùng thực hiện khi nghe nhạc.

Em hãy dùng nhạc cụ thể hiện giai điệu đã học để diễn tấu 8 ô nhịp đầu của bản nhạc *Song from a secret garden* cùng bạn.

Chân trời sáng tạo

PHƯƠNG ÁN LỰA CHỌN

HÁT

Bài 1 THỰC HÀNH HÁT LIỀN TIẾNG

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Hát đúng cao độ, trường độ, rõ lời ca bài hát *Hà Nội mùa thu* và bài *Ước mơ dịu dàng*; điều tiết hơi thở hợp lí; biết vận dụng được kĩ thuật hát liền tiếng và thể hiện được tính chất âm nhạc của bài hát.
- Nhận biết được câu, đoạn trong bài hát có hình thức rõ ràng.
- Biết hát đơn ca, hát tốp ca với 3 bè đơn giản; biết điều chỉnh giọng hát để tạo nên sự hài hoà.
- Biết nhận xét, đánh giá về việc trình diễn bài hát của bản thân hoặc người khác.

Em hãy giới thiệu và hát một bài hát đã học có sử dụng kĩ thuật hát liền tiếng.

1. Hướng dẫn kĩ thuật hát liền tiếng

1.1. Khởi động giọng

Thực hiện hai mẫu luyện thanh đi lên và đi xuống liền bậc theo quãng 2 thứ, trong tầm âm phù hợp.

Mẫu 1

Mẫu 2

1.2. Hướng dẫn kĩ thuật hát liền tiếng

– Hơi thở: hít hơi sâu và đều. Hít thở nhịp nhàng, ngắt hơi đúng chỗ.

– Miệng: mở tự nhiên, không gò bó. Phát âm tròn vành, rõ chữ theo từng ca từ của bài.

– Khi hát nốt ngân dài cần kiểm soát hơi thở để âm thanh phát ra không bị run rẩy hoặc nhỏ dần.

– Khi luyện thanh xuống những âm thấp cần khai thác thêm khoảng vang lồng ngực. Khi luyện thanh lên những âm cao, cần giữ hơi thở thật vững chắc, đều đặn, không căng thẳng.

Chân trời sáng tạo

2. Thực hành hát bài hát

2.1. Bài hát *Hà Nội mùa thu*

HÀ NỘI MÙA THU

Vừa phải, trong sáng, tha thiết — *Nhạc và lời: Vũ Thanh*

Chân trời sáng tạo

Hà Nội mùa thu là một bài hát được nhạc sĩ Vũ Thanh (1933 – 1997) sáng tác vào năm 1983. Bài hát có giai điệu sâu lắng, tha thiết; nhịp điệu thong thả. Lời hát gợi lên những kí ức hào hùng về mùa thu lịch sử của Thủ đô Hà Nội, ngày Bác Hồ đọc bản Tuyên ngôn độc lập tại quảng trường Ba Đình; đồng thời thể hiện lòng tin, sự quyết tâm vượt qua những khó khăn thử thách trong sự nghiệp xây dựng đất nước.

Bài hát có cấu trúc 2 đoạn: đoạn 1 gồm 19 ô nhịp, từ đầu đến "*…xanh trời mây*" có giai điệu dàn trải, tự sự; đoạn 2 gồm 23 ô nhịp, từ "*…Thu đi…*" đến hết.

Hướng dẫn thực hiện:

– Chia câu, chia đoạn, xác định những chỗ lấy hơi trong bài, các kĩ năng biểu diễn cần thiết khi thể hiện bài hát.

– Đoạn 1: xác định âm hình tiết tấu tiêu biểu của đoạn nhạc và gõ nhịp chính xác; khi hát các nốt theo tiết tấu chùm 3 cần giữ nhịp đều đặn và thong thả. Giữ hơi chắc, lấy hơi đúng chỗ ngắt câu. Khi hát quãng liền bậc các âm nối liền, ngân vang đúng trường độ.

– Đoạn 2: phát âm tròn chữ và diễn cảm; không đẩy âm thanh và hơi thở đột ngột; chú ý những chỗ giai điệu hát nhảy quãng 3, quãng 4.

2.2. Bài hát *Ước mơ dịu dàng*

ƯỚC MƠ DỊU DÀNG

Nhạc: F. Chopin

Phỏng dịch lời Việt: Đào Ngọc Dung

Chân trời sáng tạo

Chân trời sáng tạo

Bài hát *Ước mơ dịu dàng* được nhạc sĩ người Ba Lan F. Chopin sáng tác, tác giả Đào Ngọc Dung phỏng dịch lời Việt. Bài hát có giai điệu mượt mà và nhẹ nhàng; viết cho 3 bè cùng hát, lời ca nói lên ước mơ giản dị của tuổi thơ về một tương lai hạnh phúc và tươi sáng.

Bài hát có phần mở đầu (8 ô nhịp) và 3 đoạn: đoạn 1 gồm 8 ô nhịp, từ "*Ước mơ sao…*" đến "*…chờ đợi xốn xang.*" có giai điệu du dương; đoạn 2 gồm 6 ô nhịp, từ "*Những chân trời…*" đến "*…đầy những khó khăn.*"có giai điệu thúc giục, mạnh mẽ; đoạn 3 là phần còn lại đến hết bài, giai điệu nhắc lại đoạn 1.

Hướng dẫn thực hiện:

– Chia câu, chia đoạn, xác định những chỗ lấy hơi trong bài, các kĩ năng biểu diễn cần thiết khi thể hiện bài hát có nhiều bè.

– Tập hát riêng từng bè theo từng đoạn, rõ lời ca, đúng cao độ, trường độ và giữ đều nhịp. Sau đó kết hợp hát từng cặp bè với nhau trước khi ghép 3 bè cả bài.

– Lưu ý sự hoà quyện giữa các bè ở phần mở đầu.

– Đoạn 1: xác định giai điệu chính của bài hát.

+ Bè 1: hát rõ giai điệu chính của bài. Khi hát các nốt thấp cần rõ lời và ngân vang tự nhiên, lấy hơi nhẹ nhàng, kín đáo.

+ Bè 2 và bè 3: hát du dương, nhẹ nhàng; chú trọng sự hoà quyện về âm thanh. Giữ hơi chắc, thả hơi từ tốn, lấy hơi những chỗ có dấu lặng.

– Đoạn 2: hát lớn dần đều theo sắc thái của bài, chú ý sự thay đổi về nhịp độ ở ô nhịp thứ 21 và 22 (*rit.* và *a tempo*), diễn tả được cao trào của bài hát.

– Đoạn 3: thể hiện tương tự đoạn 1.

1. Luyện tập bài hát *Hà Nội mùa thu* theo hình thức đơn ca.

2. Luyện tập bài hát *Ước mơ dịu dàng* theo hình thức tốp ca 3 bè.

3. Nêu nhận xét về phần thực hiện bài hát của các bạn.

1. Thảo luận ý tưởng cùng các bạn để trình diễn bài hát *Hà Nội mùa thu* theo hình thức đơn ca kết hợp tốp ca, có thêm động tác minh hoạ, hình thể sân khấu và trang phục, trang điểm, đạo cụ phù hợp.

2. Sưu tầm tư liệu âm thanh, hình ảnh (mp3, video,...) và giới thiệu với các bạn một bài hợp xướng 3 bè mà em yêu thích.

Bài 2 THỰC HÀNH HÁT NẢY TIẾNG

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Hát đúng cao độ, trường độ, rõ lời ca bài hát *Sóng sông Danube* và bài *Guitar xanh*; điều tiết hơi thở hợp lí; biết vận dụng được kĩ thuật hát nảy tiếng và thể hiện được tính chất âm nhạc của bài hát.
- Nhận biết được câu, đoạn trong bài hát có hình thức rõ ràng.
- Biết hát đơn ca, hát tốp ca, đồng ca; biết hát 3 bè đơn giản.
- Biết hát kết hợp vận động cảm thụ.
- Biết nhận xét, đánh giá về việc trình diễn bài hát của bản thân hoặc người khác.

Em hãy nghe trích đoạn bài *Hè về* (nhạc và lời: Hùng Lân) và cho biết các kĩ thuật hát được sử dụng trong đoạn trích.

1. Hướng dẫn kĩ thuật hát nảy tiếng

1.1. Khởi động giọng

Thực hiện hai mẫu luyện thanh nâng lên và hạ xuống liền bậc theo quãng 2 thứ, trong tầm âm phù hợp.

Mẫu 1

Mẫu 2

1.2. Hướng dẫn kĩ thuật hát nảy tiếng

– Hơi thở: lấy đủ hơi, nén hơi liên tục và đẩy nhẹ nhàng; bật hơi ra phía ngoài miệng đồng thời bụng hơi hóp vào trong, linh hoạt.

– Miệng: mở mềm mại, duyên dáng; cằm dưới buông lỏng. Phát âm dứt khoát, rõ từng từ của mẫu âm.

– Âm thanh: bật âm thanh gọn và sáng ra phía ngoài miệng. Chú ý ngắt, nảy từng âm một cách nhẹ nhàng, không gằn tiếng.

Chân trời sáng tạo

– Khi luyện thanh xuống những âm thấp cần khai thác thêm khoảng vang lồng ngực. Khi luyện thanh lên những âm cao, cần giữ hơi thở thật vững chắc và đều đặn, không căng thẳng.

2. Thực hành hát bài hát

2.1. Bài hát *Sóng sông Danube*

SÓNG SÔNG DANUBE

(Trích)

Nhạc: I. Ivanovici

Phỏng dịch lời Việt: Đào Ngọc Dung

Chân trời sáng tạo

Sóng sông Danube là một bản nhạc được viết trên tiết điệu Waltz do nhạc sĩ người Rumani, tên là Iosif Ivanovici (1845 – 1902) sáng tác năm 1880 và đã trở thành một trong những giai điệu Rumani nổi tiếng. Bản nhạc bao gồm nhiều khúc biến tấu ngắn, gợi nhớ đến những giai điệu mang tính vũ khúc của nhạc sĩ Johann Strauss nhưng vẫn mang một phong cách riêng biệt.

Trích đoạn *Sóng sông Danube* có cấu trúc gồm 2 đoạn: đoạn 1 gồm 18 ô nhịp có nhắc lại, từ đầu đến "*…mũi con tàu*" có giai điệu du dương, dìu dặt; đoạn 2 gồm 15 ô nhịp, từ "*…Cất tiếng hát*" đến hết bài, có giai điệu nảy gọn, vui vẻ, tự hào, sinh động.

Hướng dẫn thực hiện:

– Chia câu, chia đoạn, xác định những chỗ lấy hơi và những từ hát nảy tiếng trong bài, xác định được kĩ năng biểu diễn cần thiết khi thể hiện bài hát.

– Đoạn 1: hát liền tiếng, mềm mại; phát âm rõ lời ca; hít thở đều đặn; giữ âm lượng ổn định.

– Đoạn 2: miệng mở tự nhiên không gò bó; khi hát nảy tiếng, âm thanh ngắt gọn và nảy nhẹ ở các ô nhịp thứ 20, 21, 24, 25, 28, 29.

– Khi hát các từ có nốt hoa mĩ (ở các ô nhịp thứ 15 và 33) cần giữ hơi chắc, vị trí âm thanh không thay đổi; phát âm mềm mại và hát chính xác cao độ.

2.2. Bài hát *Guitar xanh*

Chân trời sáng tạo

GUITAR XANH

Vui tươi ♩ = 125 *Nhạc và lời: Nguyễn Ngọc Thiện*

Chân trời sáng tạo

Guitar xanh là bài hát được nhạc sĩ Nguyễn Ngọc Thiện (sinh năm 1951) sáng tác vào năm 2013 với nguồn cảm hứng khi đi thăm các huyện đạt chuẩn nông thôn mới. Bài hát có giai điệu sinh động, tốc độ linh hoạt; lời ca miêu tả niềm hân hoan của người nhạc sĩ khi chứng kiến sự thay đổi của quê hương.

Bài hát có cấu trúc gồm 2 đoạn: đoạn 1 gồm 16 ô nhịp, từ "*Với cây đàn guitar trên vai…*" đến "*…bên đồng lúa chín vàng*" có giai điệu nhịp nhàng, phấn khởi; đoạn 2 gồm 15 ô nhịp, từ "*Hò hò ơ…*" đến "*…chan chứa yêu đời*" có giai điệu ngân vang, vút cao, phảng phất âm điệu dân ca Nam Bộ. Ngoài ra, bài hát còn có thêm phần mở đầu (4 ô nhịp) và các câu nối tiếp hát bè, sử dụng kĩ thuật hát nảy tiếng để mô phỏng âm thanh của tiếng đàn guitar (tang, tính, tình,…).

Hướng dẫn thực hiện:

– Chia câu, chia đoạn, xác định những chỗ lấy hơi và những từ hát nảy tiếng trong bài, xác định được kĩ năng biểu diễn cần thiết khi thể hiện bài hát.

– Phần mở đầu (4 ô nhịp): hát nảy tiếng, mô phỏng âm thanh vui tươi của cây đàn guitar; hát đúng tiết tấu, lưu ý sự hoà quyện âm thanh giữa 2 bè.

– Đoạn 1:

+ Bè 1: hát giai điệu chính, giữ tốc độ đều đặn.

+ Bè 2 và bè 3: hát câu nối tiếp theo kĩ thuật hát nảy tiếng (ở các ô nhịp thứ 8, 12, 16, 20); nén hơi tốt; nhả hơi ngắn và gọn; miệng mở tự nhiên, phát âm gọn gàng từng từ như đang nói; âm thanh đều và sáng.

– Đoạn 2: hát đúng cao độ những nốt thấp; phát âm linh hoạt từng từ; hàm dưới thả lỏng nhẹ nhàng.

+ Bè 1: hát giai điệu chính, lưu ý những chỗ có nhảy quãng; giữ hơi tốt để hát ngân dài ở những nốt cao.

+ Bè 2 và bè 3: hát câu nối tiếp theo kĩ thuật hát nảy tiếng (ở các ô nhịp thứ 22, 27, 29, 33); phát âm linh hoạt, thể hiện đúng tiết tấu nghịch phách.

Bài trời sáng tạo

1. Luyện tập bài hát *Sóng sông Danube* theo hình thức đơn ca.

2. Luyện tập bài hát *Guitar xanh* theo hình thức đơn ca kết hợp tốp ca 3 bè.

3. Nêu nhận xét về phần thực hiện bài hát của mình và các bạn.

1. Sáng tạo mẫu vận động phù hợp với nội dung và tính chất âm nhạc bài *Sóng sông Danube.*

2. Thảo luận ý tưởng cùng các bạn để trình diễn bài hát *Guitar xanh* theo hình thức phù hợp, kết hợp gõ đệm.

Bài 3 THỰC HÀNH HÁT LƯỚT NHANH

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Hát đúng cao độ, trường độ, rõ lời ca bài hát *Một thoáng quê hương* và bài *Mùa xuân trên Thành phố Hồ Chí Minh*; điều tiết hơi thở hợp lí; biết vận dụng được kĩ thuật hát lướt nhanh và thể hiện được tính chất âm nhạc của bài hát.
- Biết hát đơn ca, tốp ca.
- Biết hát kết hợp gõ đệm hoặc đánh nhịp.
- Biết dàn dựng và biểu diễn bài hát ở trong và ngoài nhà trường.

Nghe và nhận biết những chỗ có kĩ thuật hát lướt nhanh, kết hợp vận động cơ thể phù hợp với tính chất âm nhạc của bài hát *Xuân chiến khu* (nhạc và lời: Xuân Hồng).

1. Hướng dẫn kĩ thuật hát lướt nhanh

1.1. Khởi động giọng

Thực hiện hai mẫu luyện thanh nâng lên và hạ xuống liền bậc theo quãng 2 thứ, trong tầm âm phù hợp.

Chân trời sáng tạo

1.2. Hướng dẫn kĩ thuật hát lướt nhanh

– Hơi thở: hít hơi sâu, giữ hơi chắc, lấy hơi nhịp nhàng, điều tiết hơi thở hợp lí.

– Miệng: mở tự nhiên, môi thả lỏng, hàm dưới chuyển động linh hoạt; có thể mỉm nhẹ như đang cười. Phát âm nhanh và nhẹ nhàng, rõ lời ca.

– Âm thanh: vang và liền mạch, không bị rời rạc hoặc lúc to lúc nhỏ.

– Khi hát, giọng hát phải đều về âm lượng và rõ nét.

– Khi luyện thanh xuống những âm thấp cần khai thác thêm khoảng vang lồng ngực. Khi luyện thanh lên những âm cao, cần giữ hơi thở thật vững chắc, đều đặn, không căng thẳng.

2. Thực hành hát bài hát

2.1. Bài hát *Một thoáng quê hương*

Chân trời sáng tạo

Một thoáng quê hương là bài hát được nhạc sĩ Từ Huy (1948 – 2006) và nhạc sĩ Thanh Tùng (1948 – 2016) sáng tác vào năm 1989, có giai điệu vui tươi, nhí nhảnh; tốc độ biến đổi linh hoạt. Lời hát ca ngợi sự duyên dáng của tà áo dài Việt Nam, tính biểu trưng của tà áo dài gắn liền với những cảm xúc nhớ thương quê nhà.

Bài hát có cấu trúc 2 đoạn: đoạn 1 gồm 20 ô nhịp, từ đầu đến "*...quê hương ở đó em ơi*" mang tính tự sự, bay bổng; đoạn 2 gồm 10 ô nhịp có nhắc lại, từ "*... tung bay tà áo tung bay*" đến hết bài, nhịp độ sinh động, giai điệu sôi nổi, tự hào.

Hướng dẫn thực hiện:

– Chia câu, chia đoạn, xác định những chỗ lấy hơi và các từ hát lướt nhanh trong bài; xác định được các kĩ năng biểu diễn cần thiết khi thể hiện bài hát.

– Đoạn 1: hát ngân vang, tốc độ tự do, mang tính ngẫu hứng; âm thanh bay bổng; giữ hơi và nén hơi chắc; phát âm tròn chữ, diễn cảm.

– Đoạn 2: hát lướt nhanh, hít hơi sâu và nén hơi chắc; lấy hơi kín đáo, phát âm nhẹ nhàng; âm thanh: mềm mại, đều và sáng.

2.2. Bài hát *Mùa xuân trên Thành phố Hồ Chí Minh*

MÙA XUÂN TRÊN THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Vừa phải – Nhiệt tình *Nhạc và lời: Xuân Hồng*

Chân trời sáng tạo

Mùa xuân trên Thành phố Hồ Chí Minh là bài hát được nhạc sĩ Xuân Hồng sáng tác vào năm 1975. Bài hát đưa người nghe đi qua bao địa danh lịch sử gắn liền với Thành phố Hồ Chí Minh, cảm xúc khi đoàn tụ người thân, niềm vui vỡ oà thành âm nhạc với những câu hát đầy tự hào, dâng trào cảm xúc.

Bài hát có phần mở đầu 8 ô nhịp và 2 đoạn: đoạn 1 gồm 29 ô nhịp, từ "*Mùa xuân này về trên quê ta….*" đến "*…chợ vui Bến Thành*" có giai điệu hân hoan, sôi nổi; đoạn 2 gồm 29 ô nhịp có nhắc lại, từ "*Mùa xuân trên Thành phố Hồ Chí Minh…*" đến hết bài có giai điệu vút cao, xao xuyến, tự hào.

Hướng dẫn thực hiện:

– Chia câu, chia đoạn, những chỗ lấy hơi trong bài, các kĩ năng biểu diễn cần thiết khi thể hiện bài hát, các từ phải vận dụng kĩ thuật hát lướt nhanh trong bài.

– Đoạn 1: hát rõ lời; hít hơi sâu, đều đặn và nhẹ nhàng; khi hát những âm thấp, âm thanh không bị mờ hoặc tối.

– Đoạn 2: nén hơi chắc; khi hát những âm cao, âm thanh nhẹ nhàng, bay bổng; nhấn nhẹ vào đầu nhịp và giữ tốc độ đều đặn.

1. Luyện tập bài hát *Một thoáng quê hương* theo hình thức đơn ca.

2. Luyện tập bài hát *Mùa xuân trên Thành phố Hồ Chí Minh* theo hình thức đơn ca kết hợp tốp ca.

3. Nêu nhận xét về phần thực hiện bài hát của mình và các bạn.

1. Sáng tạo mẫu vận động cơ thể phù hợp với tính chất âm nhạc của bài *Mùa xuân trên Thành phố Hồ Chí Minh* và gõ đệm cho bài hát.

2. Sưu tầm tư liệu âm thanh, hình ảnh (mp3, video,...) một bài hát có sự tương phản về tốc độ và sử dụng kĩ thuật hát lướt nhanh để giới thiệu với bạn.

Bài 4 THỰC HÀNH HÁT LUYẾN ÂM

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Hát đúng cao độ, trường độ, rõ lời ca bài hát *Lí ta lí* và bài *Thương ca tiếng Việt*; điều tiết hơi thở hợp lí; biết vận dụng được kĩ thuật hát luyến âm và thể hiện được tính chất âm nhạc của bài hát.
- Biết hát đơn ca, tốp ca kết hợp vận động cảm thụ hoặc đánh nhịp.
- Biết dàn dựng và biểu diễn bài hát ở trong và ngoài nhà trường.

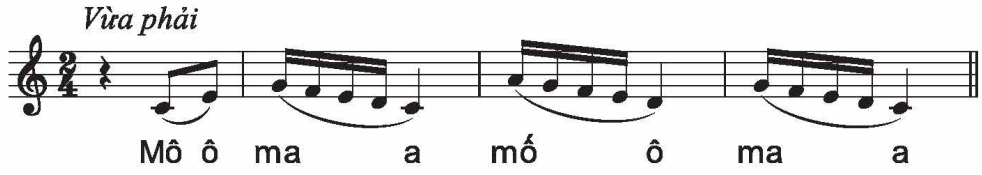
Em hãy hát một bài dân ca đã học có sử dụng kĩ thuật hát luyến âm.

1. Hướng dẫn kĩ thuật hát luyến âm

1.1. Khởi động giọng

Thực hiện hai mẫu luyện thanh nâng lên và hạ xuống liền bậc theo quãng 2 thứ, trong tầm âm phù hợp.

Mẫu 1

Mẫu 2

1.2. Hướng dẫn kĩ thuật hát luyến âm

– Hơi thở: đều đặn và chắc.

– Miệng: mở tự nhiên, không gò bó.

– Âm thanh: nhẹ nhàng và linh hoạt.

– Khi hát, giọng hát phải liền mạch, trau chuốt và không bị ngắt quãng.

– Khi luyện thanh xuống những âm thấp cần khai thác thêm khoảng vang lồng ngực. Khi luyện thanh lên những âm cao, cần giữ hơi thở thật vững chắc, đều đặn, không căng thẳng.

2. Thực hành hát bài hát

2.1. Bài dân ca *Lí ta lí*

Chân trời sáng tạo

Lí ta lí là bài dân ca Bình Trị Thiên mang tính chất trữ tình, tự sự. Bài lí có giai điệu đẹp nhiều luyến láy, lời ca tinh tế sâu sắc, bắt nguồn từ câu ca dao:

Trăm năm ai chớ bỏ ai
Chỉ thêu thành gấm, sắt mài thành kim.

Hướng dẫn thực hiện:

– Chia câu, chia đoạn, xác định những chỗ lấy hơi và các từ hát luyến trong bài; xác định được các kĩ năng biểu diễn cần thiết khi thể hiện bài dân ca.

– Phân tích nhịp, vỗ tay theo tiết tấu những chỗ có đảo phách; sau đó tập hát tiết tấu đảo phách cho đúng nhịp.

– Tập hát riêng những từ có luyến âm, hát chính xác cao độ, phát âm mềm mại, nhẹ nhàng.

– Hơi thở: hít sâu và đều đặn; nén hơi chắc; miệng mở tự nhiên.

– Âm thanh: sáng và ngân vang; giữ âm lượng ổn định.

2.2. Bài hát *Thương ca tiếng Việt*

THƯƠNG CA TIẾNG VIỆT

Nhạc: Đức Trí
Lời: Hà Quang Minh

Chậm rãi

Chân trời sáng tạo

Thương ca tiếng Việt là bài hát được nhạc sĩ Đức Trí (sinh năm 1973) phổ nhạc, lời ca của tác giả Hà Quang Minh (sinh năm 1977). Bài hát có giai điệu nhiều luyến láy, ca từ mộc mạc và chân thành, ca ngợi vẻ đẹp của tiếng Việt và văn hoá Việt trong hành trình lịch sử của dân tộc, qua đó nhắn nhủ mọi người trân trọng và gìn giữ tiếng Việt, cũng là cách thể hiện tình yêu đối với quê hương.

Bài hát có nhịp độ chậm rãi, cấu trúc gồm 2 đoạn: đoạn 1 gồm 26 ô nhịp, từ "*Tiếng Việt ru bên nôi…*" đến "*…lời ca vẫn còn*" có giai điệu ngân nga, sâu lắng; đoạn 2 gồm 18 ô nhịp, từ "*Tiếng Việt còn trong mỗi người…*" đến hết bài có giai điệu dìu dặt, mang màu sắc âm nhạc cổ truyền Việt Nam.

Hướng dẫn thực hiện:

– Phân tích, tìm hiểu cấu trúc của bài hát (chia câu, chia đoạn), xác định những chỗ lấy hơi và các từ hát luyến trong bài; xác định được các kĩ năng biểu diễn cần thiết khi thể hiện bài hát.

– Đoạn 1: hát diễn cảm; lấy hơi đúng chỗ; các nốt hát luyến xuống phải chính xác về cao độ và giữ đều nhịp.

– Đoạn 2: hát ngân vang, mềm mại; các nốt luyến lên cần nén hơi chắc, không đẩy âm thanh đột ngột ở những nốt cao.

– Tập hát riêng những từ có luyến âm; miệng mở tự nhiên không gò bó; phát âm đẹp và nhẹ nhàng.

1. Luyện tập bài hát *Lí ta lí* theo hình thức đơn ca.

2. Luyện tập bài hát *Thương ca tiếng Việt* theo hình thức đơn ca kết hợp tốp ca có đánh nhịp.

3. Nêu nhận xét về phần thực hiện bài hát của mình và các bạn.

1. Sáng tạo động tác vận động cơ thể phù hợp với nội dung và tính chất âm nhạc của bài dân ca *Lí ta lí*.

2. Sưu tầm tư liệu âm thanh, hình ảnh (mp3, video,...) một bài hát có nội dung ca ngợi những nét đẹp truyền thống trong văn hoá Việt Nam và xác định những từ có hát luyến trong bài để giới thiệu với các bạn.

Chân trời sáng tạo

PHƯƠNG ÁN LỰA CHỌN

NHẠC CỤ

ĐÀN PHÍM ĐIỆN TỬ

Bài 1 THỰC HÀNH ĐÀN LIỀN TIẾNG

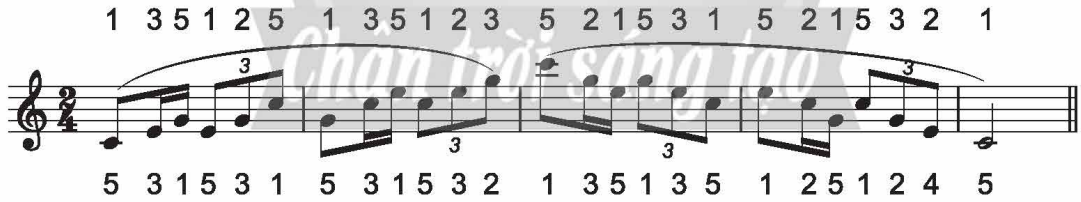
YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Thể hiện đúng cao độ, trường độ, sắc thái các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm; duy trì được tốc độ ổn định.
- Biết xác định tiết điệu và đặt hợp âm cho bản nhạc; biết biến tấu đơn giản khi chơi đàn phím điện tử.
- Biết biểu lộ cảm xúc phù hợp với tính chất âm nhạc.
- Biết chơi nhạc cụ với hình thức độc tấu và đệm hát.

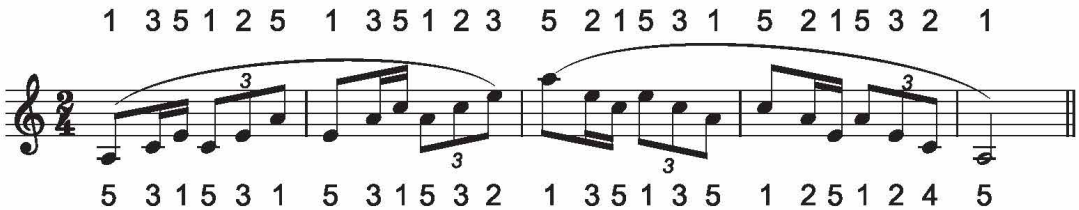
Đàn gam Đô trưởng và La thứ hoà thanh theo kĩ thuật đàn liền tiếng.

1. Đàn hợp âm rải theo kĩ thuật liền tiếng

1.1. Đàn hợp âm rải của giọng Đô trưởng

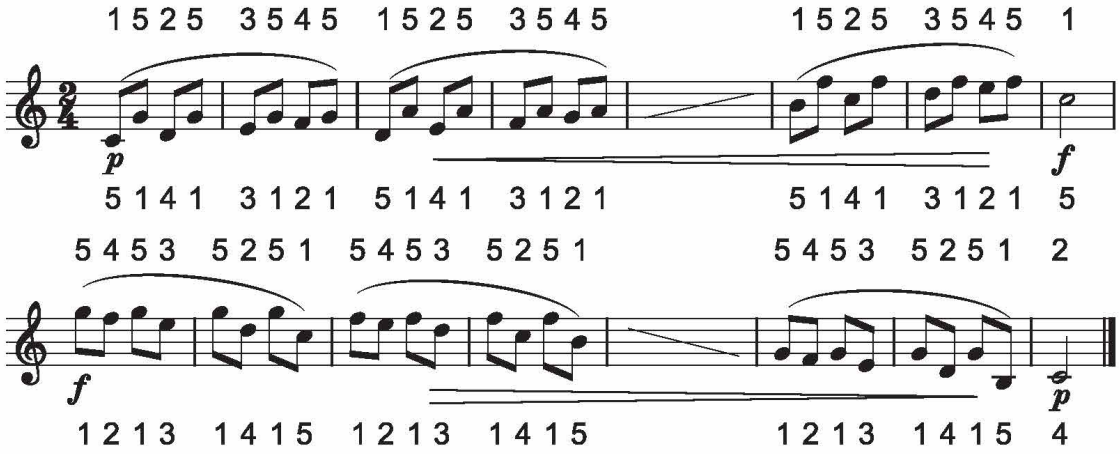
1.2. Đàn hợp âm rải của giọng La thứ

2. Bài kĩ thuật đàn liền tiếng

Thực hiện bài kĩ thuật đàn liền tiếng dưới đây theo mẫu tiết tấu

Chân trời sáng tạo

Hướng dẫn thực hiện:

– Tìm hiểu quy luật về quãng và số ngón tay.

– Đàn riêng từng tay, đầu ngón tay bấm phím, cổ tay cân bằng, cánh tay mềm mại.

– Âm thanh liền mạch, giữ đều nhịp.

– Ghép 2 tay chung theo tốc độ từ chậm đến nhanh.

– Đàn bài luyện ngón với tiết điệu đệm phù hợp hoặc với máy gõ nhịp.

3. Độc tấu

Trích đoạn *Aqui Zamora*:

Chân trời sáng tạo

Hướng dẫn thực hiện:

– Phân tích, tìm hiểu bản nhạc (về cấu trúc, tốc độ, giọng điệu, chia câu, chia đoạn).

– Chọn tiết điệu Pasodoble và âm sắc phù hợp.

– Tay phải: thể hiện đúng cao độ, trường độ của giai điệu, duy trì tốc độ ổn định; sắp xếp số ngón tay hợp lí, chú ý các dấu hoá bất thường ở các ô nhịp 6, 9, 10, 14 và 15.

– Tay trái: thể hiện các hợp âm kết hợp với tiết điệu đệm.

– Ghép 2 tay chung theo tốc độ từ chậm đến nhanh; chú ý câu nhạc dạo: tay phải đàn giai điệu, tay trái bấm hợp âm đệm (không có tiết điệu đệm).

– Sử dụng nút chức năng break/ fill in mỗi khi thay đổi tiết điệu đệm.

4. Đệm hát

Hướng dẫn thực hiện:

– Phân tích, tìm hiểu bài hát (về cấu trúc, tốc độ, giọng điệu, tính chất âm nhạc).

– Lựa chọn âm sắc và tiết điệu đệm phù hợp với nhịp $\frac{2}{4}$ và tính chất da diết của bài hát.

– Tay trái: thể hiện các hợp âm trong bài với tiết điệu đệm theo tốc độ chậm.

– Thực hành riêng phần nhạc đệm trước khi ghép với giọng hát, giữ đều nhịp.

1. Luyện tập bài độc tấu *Aqui Zamora* theo nhóm.

– Có thể chọn âm sắc, tiết điệu khác phù hợp với nhịp $\frac{2}{4}$ và tính chất sôi nổi vui tươi của bản nhạc.

– Sử dụng nút chức năng break/ fill in mỗi khi thay đổi âm sắc giai điệu.

– Thể hiện chính xác các sắc thái và kĩ thuật đàn liền tiếng của tay phải theo các kí hiệu có trong bản nhạc.

– Thể hiện cảm xúc rộn ràng, lôi cuốn qua nét mặt, tư thế và động tác diễn tấu.

2. Luyện tập đệm trích đoạn bài hát *Thương ca tiếng Việt* theo nhóm.

– Thay đổi tốc độ của phần đệm cho phù hợp với người hát.

– Sử dụng nút chức năng dịch giọng (transpose) khi đệm hát (nếu cần thiết).

– Lựa chọn âm sắc giai điệu, soạn phần ứng tấu câu lót cho tay phải ở ô nhịp 8 và 9; bấm các nút chức năng (intro, break/fill, ending).

– Chủ động điều chỉnh âm thanh để hài hoà giữa giọng hát và phần nhạc đệm; khi đệm hát, nét mặt cần thả lỏng, thể hiện biểu cảm theo nội dung lời ca, tương tác với người hát.

– Thực hành đệm hát theo nhóm (2 bạn), sau đó đổi bè cho nhau.

Chân trời sáng tạo

1. Biến tấu giai điệu bài *Aqui Zamora* bằng cách đàn các nốt nhạc còn thiếu trong ô nhịp theo tiết tấu gợi ý sau:

2. Sưu tầm một bài hát ở giọng La thứ, đặt hợp âm đệm, chọn tiết điệu phù hợp và đệm cho các bạn cùng hát.

Bài 2 THỰC HÀNH ĐÀN NẢY TIẾNG

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Thể hiện đúng cao độ, trường độ, sắc thái các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm; duy trì được tốc độ ổn định.
- Biết xác định tiết điệu và đặt hợp âm cho bản nhạc; biết ứng tác đơn giản khi chơi đàn phím điện tử.
- Biết biểu lộ cảm xúc phù hợp với tính chất âm nhạc.
- Biết chơi nhạc cụ với hình thức độc tấu và đệm hát.

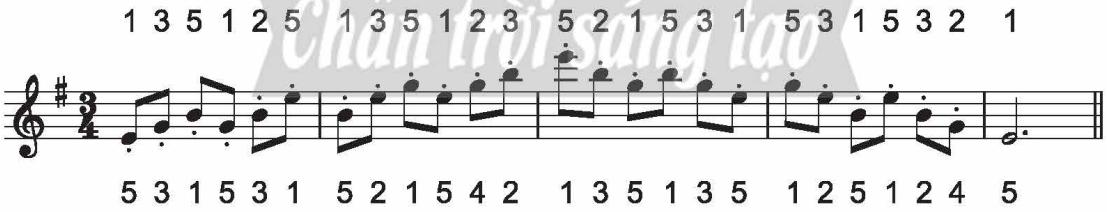
Đàn gam Son trưởng và Mi thứ hoà thanh theo kĩ thuật đàn nảy tiếng.

1. Đàn hợp âm rải theo kĩ thuật nảy tiếng

1.1. Đàn hợp âm rải của giọng Son trưởng

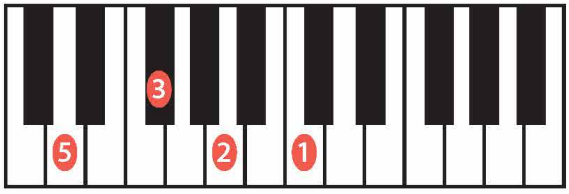

1.2. Đàn hợp âm rải của giọng Mi thứ

1.3. Đàn các hợp âm sau bằng tay trái với số ngón tay chính xác:

Hợp âm Rê bảy (D^7)

2. Bài kĩ thuật đàn nảy tiếng

Thực hiện bài kĩ thuật đàn nảy tiếng dưới đây theo mẫu tiết tấu

Chân trời sáng tạo

Hướng dẫn thực hiện:

– Tìm hiểu quy luật về quãng và số ngón tay.

– Đàn riêng từng tay, ngón tay nảy nhẹ trên phím, cổ tay bật linh hoạt, cánh tay thả lỏng.

– Thể hiện rõ từng nốt, giữ đều nhịp.

– Ghép 2 tay chung từ chậm đến nhịp độ phù hợp

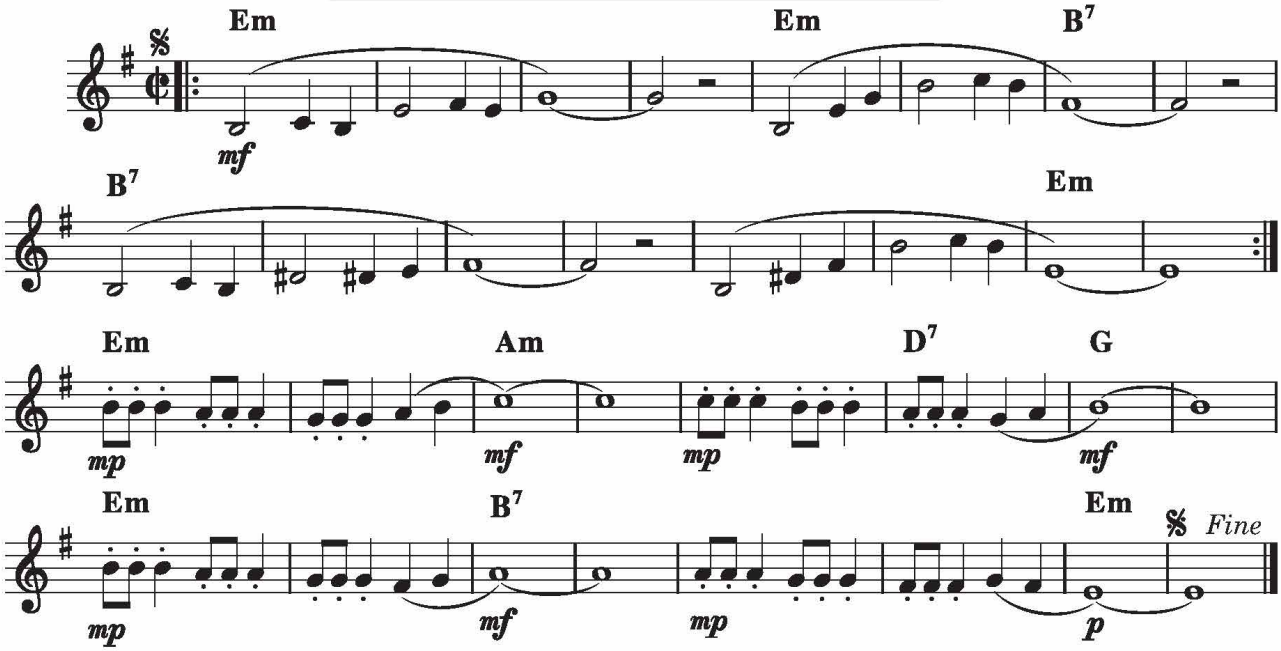
– Đàn bài luyện ngón với tiết điệu đệm phù hợp hoặc với máy gõ nhịp.

3. Đọc tấu

TRIỆU TRIỆU BÔNG HỒNG

Chân trời sáng tạo

Raimonds Pauls và Leons Briedis
Soạn hoà âm: Nguyễn Văn Hảo

Hướng dẫn thực hiện:

– Phân tích, tìm hiểu bản nhạc (về cấu trúc, tốc độ, giọng điệu, chia câu, chia đoạn).

– Chọn tiết điệu và âm sắc phù hợp, xác định những chỗ thay đổi âm sắc giai điệu dựa trên cấu trúc của bài.

– Tay phải: thể hiện đúng cao độ, trường độ của giai điệu, duy trì tốc độ ổn định; sắp xếp số ngón tay hợp lí, luyện tập riêng từng bè (từ ô nhịp 17) theo kĩ thuật đàn nảy tiếng và đàn liền tiếng.

– Tay trái: thể hiện các hợp âm kết hợp với tiết điệu đệm.

– Ghép 2 tay từ chậm đến nhịp độ phù hợp; chú ý nhịp ¢ ($\frac{2}{2}$) trong bản nhạc.

4. Đệm hát

Thực hiện đệm hát trích đoạn bài *Sóng sông Danube* (trang 60).

Hướng dẫn thực hiện:

– Phân tích, tìm hiểu bài hát (về cấu trúc, tốc độ, giọng điệu, tính chất âm nhạc).

– Chọn âm sắc phù hợp và tiết điệu Waltz, xác định những chỗ cần báo trống (break/ fill in) dựa trên cấu trúc của bài.

– Tay trái: thể hiện các hợp âm trong bài với tiết điệu đệm theo tốc độ chậm.

– Thực hành riêng phần nhạc đệm trước khi ghép với giọng hát, giữ đều nhịp.

Chân trời sáng tạo

1. Luyện tập bài độc tấu *Triệu triệu bông hồng* theo nhóm.

– Sử dụng nút chức năng break/ fill in mỗi khi thay đổi âm sắc giai điệu hoặc tiết điệu đệm.

– Thể hiện sự thay đổi về sắc thái trong đoạn 2 của bài.

– Có thể sử dụng chức năng dịch giọng (tranpose) lên nửa cung khi quay lại từ đầu.

– Thể hiện cảm xúc nhẹ nhàng, duyên dáng qua nét mặt, tư thế và động tác diễn tấu. Trong quá trình độc tấu, có thể tương tác với người nghe qua ánh mắt, hướng nhìn.

2. Luyện tập đệm trích đoạn bài hát *Sóng sông Danube* theo nhóm.

– Thay đổi tốc độ của phần đệm cho phù hợp với người hát.

– Sử dụng nút chức năng dịch giọng (transpose) khi đệm hát (nếu cần thiết).

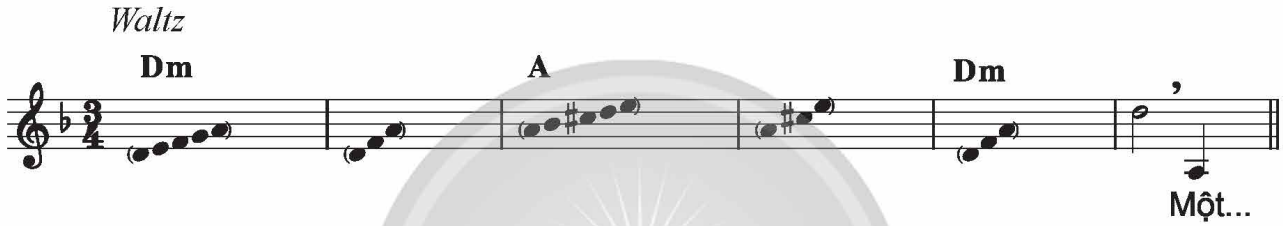
– Lựa chọn âm sắc giai điệu; ứng tấu câu lót cho tay phải ở các ô nhịp 8, 9 và 15,16, đàn câu dẫn theo kĩ thuật nảy tiếng (ô nhịp 19), bấm nút chức năng (intro, break/fill, ending).

– Chủ động điều chỉnh âm thanh của nhạc cụ để hài hoà giữa giọng hát và phần nhạc đệm; khi đệm hát, nét mặt cần thả lỏng, thể hiện biểu cảm theo nội dung lời ca, tương tác với người hát.

– Thực hành đệm hát theo nhóm (2 bạn), sau khi hoàn thành, đổi vị trí cho nhau.

3. Nêu nhận xét về phần độc tấu hoặc phần đệm hát của mình và các bạn.

1. Ứng tác câu nhạc dưới đây và sử dụng làm câu nhạc dạo đầu cho bài hát *Sóng sông Danube*:

2. Sưu tầm một bài hát ở giọng Mi thứ, đặt hợp âm đệm, chọn tiết điệu phù hợp và đệm cho các bạn cùng hát.

Chân trời sáng tạo

Bài 3 THỰC HÀNH ĐÀN RỜI TIẾNG

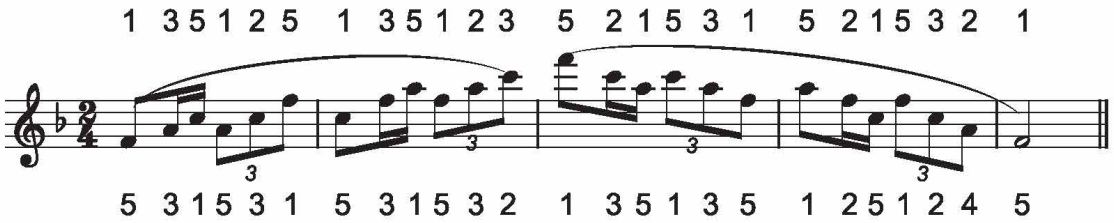
YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Thể hiện đúng cao độ, trường độ, sắc thái các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm; duy trì được tốc độ ổn định.
- Biết xác định tiết điệu và đặt hợp âm cho bản nhạc; biết biến tấu đơn giản khi chơi đàn phím điện tử.
- Biết biểu lộ cảm xúc phù hợp với tính chất âm nhạc.
- Biết chơi nhạc cụ với hình thức độc tấu và đệm hát.

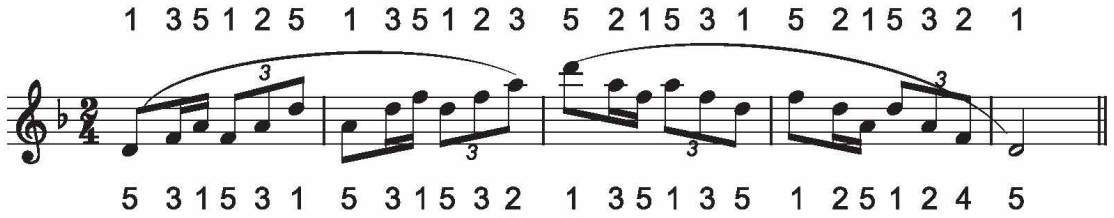
Đàn gam Pha trưởng và Rê thứ hoà thanh theo kĩ thuật đàn rời tiếng.

1. Đàn hợp âm rải theo kĩ thuật rời tiếng

1.1. Đàn hợp âm rải của giọng Pha trưởng

1.2. Đàn hợp âm rải của giọng Rê thứ

2. Bài kĩ thuật đàn rời tiếng

Thực hiện bài kĩ thuật đàn rời tiếng dưới đây theo mẫu tiết tấu

Chân trời sáng tạo

Hướng dẫn thực hiện:

– Tìm hiểu quy luật về quãng và số ngón tay.

– Đàn riêng từng tay, ngón tay rời phím nhẹ nhàng, cổ tay và cánh tay mềm mại.

– Thể hiện âm thanh ngắt rời từng nốt; giữ đều nhịp.

– Ghép 2 tay chung theo tốc độ từ chậm đến nhanh.

– Đàn bài luyện ngón với tiết điệu đệm phù hợp hoặc với máy gõ nhịp.

3. Độc tấu

CHIATARRA ROMANA

(Trích)

Nhạc: Eldo di Lazzaro

Soạn hoà âm: Nguyễn Văn Hảo

Hướng dẫn thực hiện:

– Phân tích, tìm hiểu bản nhạc (về cấu trúc, tốc độ, giọng điệu, chia câu, chia đoạn).

– Chọn âm sắc phù hợp và tiết điệu Tango, xác định những chỗ thay đổi âm sắc giai điệu hoặc báo trống (break/ fill in) dựa trên cấu trúc của bài.

– Tay phải: thể hiện đúng cao độ, trường độ của giai điệu, duy trì tốc độ ổn định; sắp xếp số ngón tay hợp lí, đàn đúng kĩ thuật rời tiếng (4 ô nhịp đầu bài và 4 ô nhịp kết bài).

– Tay trái: tập chuyển hợp âm với tiết điệu đệm kết hợp bấm các nút chức năng.

– Ghép 2 tay theo tốc độ từ chậm đến nhanh.

Chân trời sáng tạo

4. Đệm hát

CHIM CÚC CU

Dân ca Ba Lan

Hơi nhanh - Vui *Phỏng dịch lời Việt: Anh Hoàng*

Hướng dẫn thực hiện:

– Phân tích, tìm hiểu bài hát (về cấu trúc, tốc độ, giọng điệu, tính chất âm nhạc).

– Chọn tiết điệu Waltz, xác định những chỗ cần báo trống (break/ fill in) dựa trên cấu trúc của bài.

– Vận dụng các hợp âm đã học trong giọng Pha trưởng để đặt hợp âm đệm cho bài hát.

– Tay phải: đàn câu nhạc dạo đầu kết hợp giữa kĩ thuật đàn liền tiếng và kĩ thuật đàn nảy tiếng.

– Tay trái: tập chuyển hợp âm kết hợp với tiết điệu đệm.

– Thực hành riêng phần nhạc đệm trước khi ghép với giọng hát, giữ đều nhịp.

Đoàn văn Doanh - THPT Nam Trực - Nam Định

1. Luyện tập độc tấu trích đoạn bài *Chiatarra Romana* theo nhóm.

– Tay phải: đàn nhấn mạnh những nốt có dấu nhấn; tập riêng câu chạy ngón ô nhịp 4 theo tốc độ từ chậm đến nhanh và đều đặn.

– Thể hiện sự tương phản về sắc thái giữa các đoạn trong bản nhạc.

– Thể hiện cảm xúc mạnh mẽ, dứt khoát qua nét mặt, tư thế và động tác diễn tấu. Trong quá trình độc tấu, có thể tương tác với người nghe qua ánh mắt, hướng nhìn.

2. Luyện tập đệm bài hát *Chim cúc cu* theo nhóm.

– Thay đổi tốc độ của phần đệm cho phù hợp với người hát.

– Sử dụng nút chức năng dịch giọng (transpose) khi đệm hát (nếu cần thiết).

– Lựa chọn âm sắc giai điệu, tay phải ứng tấu câu lót mô phỏng tiếng chim ríu rít cho các ô nhịp số 13, 14, 15, 16); kết hợp với bấm các nút chức năng (intro, break/fill, ending). Khi nối tiếp hợp âm bằng tay trái, nên giữ lại âm chung.

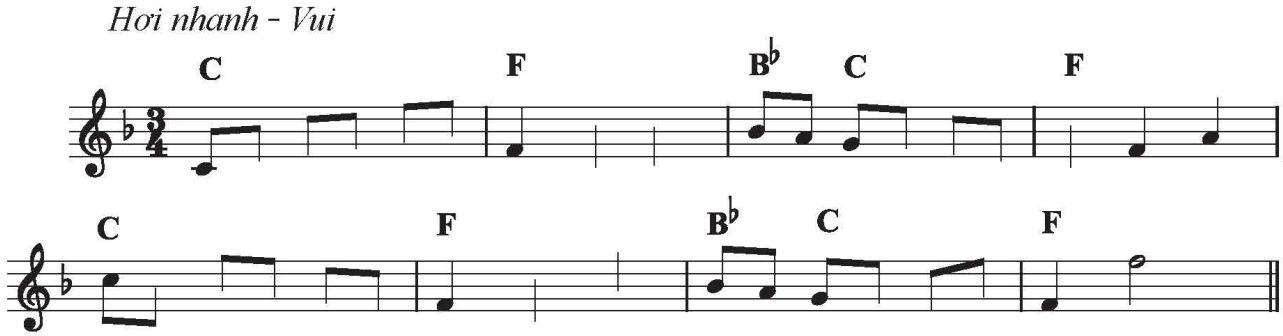
– Chủ động điều chỉnh âm thanh của nhạc cụ để hài hoà giữa giọng hát và phần nhạc đệm. Khi đệm hát, nét mặt cần thả lỏng, thể hiện biểu cảm theo nội dung lời ca, tương tác với người hát.

– Đệm hát theo nhóm (3 bạn), tập đệm hát riêng cho từng bè, sau đó ghép 2 bè; hoán đổi nhiệm vụ với nhau sau khi hoàn thành.

3. Nêu nhận xét về phần độc tấu hoặc phần đệm hát của mình và các bạn.

Chân trời sáng tạo

1. Biến tấu giai điệu đoạn 1 của bài hát *Chim cúc cu* bằng cách đàn các nốt nhạc còn thiếu trong ô nhịp theo tiết tấu gợi ý sau:

2. Sưu tầm một bài hát ở giọng Rê thứ, đặt hợp âm đệm, chọn tiết điệu phù hợp và đệm cho các bạn cùng hát.

Bài 4 THỰC HÀNH HOÀ TẤU

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Thể hiện đúng cao độ, trường độ, sắc thái các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm; duy trì được tốc độ ổn định.
- Biết xác định tiết điệu và đặt hợp âm cho bản nhạc; biết ứng tác đơn giản khi chơi đàn phím điện tử.
- Biết điều chỉnh cường độ để tạo nên sự hài hoà; biểu lộ cảm xúc phù hợp với tính chất âm nhạc.
- Biết chơi nhạc cụ với hình thức hoà tấu.
- Biết dàn dựng và biểu diễn nhạc cụ ở trong và ngoài nhà trường.

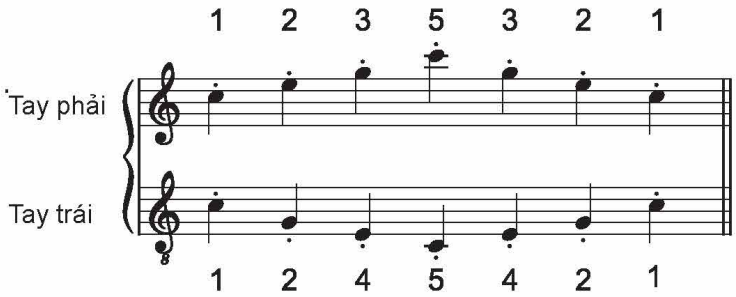
Em hãy thực hiện 2 ô nhịp đầu trong phần đệm hát bài *Hát ru* (trang 45).

1. Đàn gam Đô trưởng

1.1. Đàn gam

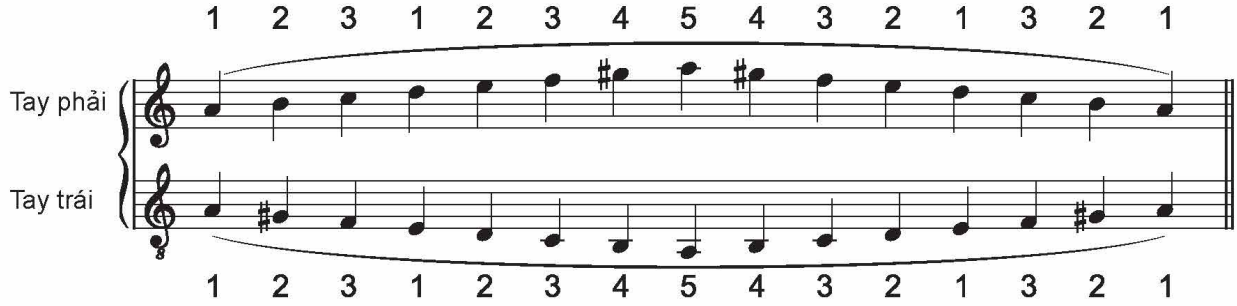
1.2. Đàn hợp âm rải

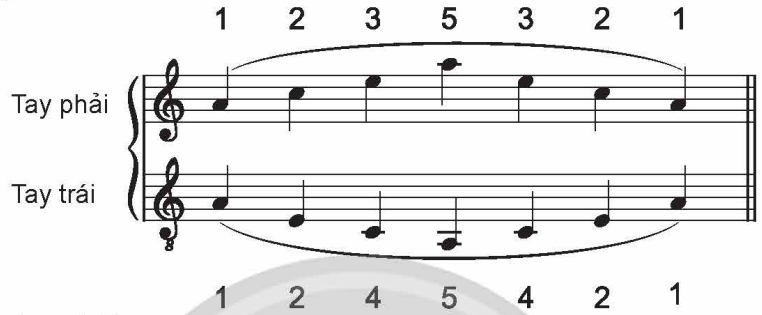
Chân trời sáng tạo

2. Đàn gam La thứ hoà thanh

2.1. Đàn gam

2.2. Đàn hợp âm rải

Hướng dẫn thực hiện:

– Đàn riêng từng tay sau đó ghép hai tay.

– Đàn đúng số ngón tay và giữ đều nhịp.

3. Bài kĩ thuật hoà tấu

3.1. Thực hành đàn liền tiếng

Hướng dẫn thực hiện:

– Lựa chọn âm sắc và xác định kĩ thuật diễn tấu của từng bè.

– Đàn riêng mỗi bè; thực hiện đúng kĩ thuật; giữ đều nhịp, thể hiện rõ sắc thái.

– Đàn hoà tấu với tốc độ thong thả.

– Thể hiện sự đối thoại âm nhạc và hoà quyện về sắc thái giữa 2 bè.

3.2. Thực hành đàn nảy tiếng

Hướng dẫn thực hiện:

– Lựa chọn âm sắc và xác định kĩ thuật diễn tấu của từng bè.

– Đàn riêng mỗi bè; thực hiện đúng kĩ thuật đàn nảy tiếng.

– Đàn hoà tấu với tốc độ nhanh; giữ đều nhịp; thể hiện sự linh hoạt và gắn kết giữa 2 bè.

– Đàn hoà tấu kết hợp tiết điệu tự chọn theo tốc độ phù hợp hoặc kết hợp với máy gõ nhịp.

4. Hoà tấu

Lựa chọn một trong hai bài hoà tấu sau:

4.1. Bài *Das Bachlein (Dòng suối nhỏ)*

DAS BACHLEIN

(Dòng suối nhỏ)

Nhạc: W. A. Mozart

Slowrock ♩. = 60 - 70 *Chuyển soạn cho đàn phím: Trần Đức*

Chân trời sáng tạo

Hướng dẫn thực hiện:

– Phân tích, tìm hiểu bản nhạc (về cấu trúc, tốc độ, giọng điệu, tính chất âm nhạc, chia câu, chia đoạn).

– Xác định âm hình tiết tấu chủ đạo và những chỗ thay đổi sắc thái trong bài.

– Hoà tấu theo nhóm với 3 đàn phím:

+ Đàn phím 1 đàn hợp âm của bài theo tiết điệu Slowrock, kết hợp bấm nút chức năng (intro, break/ fill in, ending).

+ Đàn phím 2 chơi giai điệu bè 1, chọn âm sắc violin.

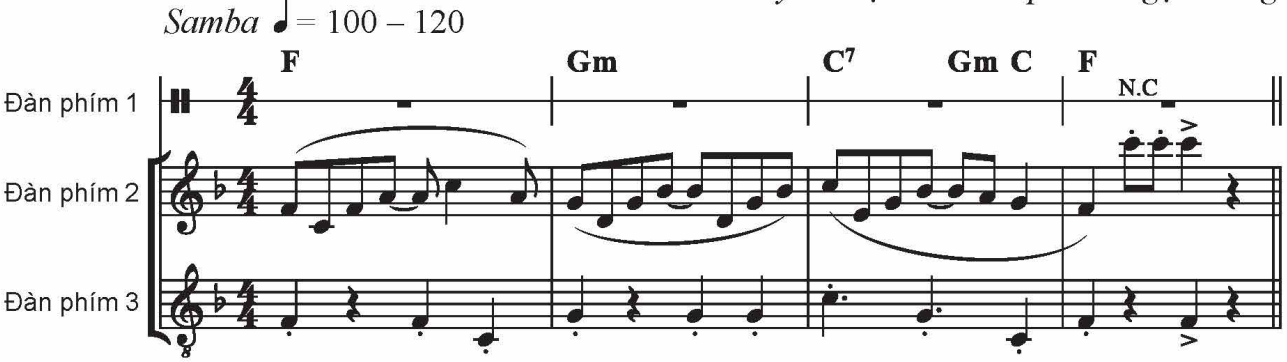
+ Đàn phím 3 chơi giai điệu bè 2, chọn âm sắc violoncello.

4.2. Bài *Samba Lele*

SAMBA LELE

Dân ca Brazil

Chuyển soạn cho đàn phím: Ngọc Dung

Chân trời sáng tạo

Hướng dẫn thực hiện:

– Phân tích, tìm hiểu bản nhạc (về cấu trúc, tốc độ, giọng điệu, tính chất âm nhạc, chia câu, chia đoạn).

– Xác định âm hình tiết tấu chủ đạo và những chỗ thay đổi âm sắc của từng bè.

– Lựa chọn kĩ thuật diễn tấu cho từng bè, phù hợp với tính chất âm nhạc chung của cả bài.

– Hoà tấu theo nhóm với 3 đàn phím:

+ Đàn phím 1: tay trái đàn hợp âm của bài theo tiết điệu Samba; tay phải đàn tiết tấu bằng âm sắc clave (mõ gỗ).

+ Đàn phím 2: đàn giai điệu bè 1, chọn âm sắc trumpet.

+ Đàn phím 3: đàn giai điệu bè 2, chọn âm sắc guitar bass.

+ N.C (no chord): không có nhạc đệm.

– Tập riêng từng bè theo kĩ thuật đàn liền tiếng; sau đó ghép từng cặp bè với nhau từ nhịp độ chậm đến nhịp độ phù hợp.

Chân trời sáng tạo

1. Luyện tập hoà tấu bài *Das Bachlein* hoặc bài *Samba lele* theo nhóm:

– Đàn rõ giai điệu chính; điều chỉnh cường độ giữa các bè để thể hiện sắc thái chung của bài và tạo nên sự hài hoà giữa các bè. Thể hiện biểu cảm bằng nét mặt, động tác cơ thể,… tương tác với nhau trong quá trình hoà tấu.

– Các thành viên trong nhóm đổi bè cho nhau và cùng hoà tấu.

2. Nêu nhận xét về phần hoà tấu của các bạn.

1. Vận dụng kiến thức, kĩ thuật đàn đã học để dàn dựng và biểu diễn hoà tấu bài sau:

BELLA CIAO

Dân ca Ý

Chuyển soạn cho đàn phím: Phương Thư

2. Vận dụng kiến thức, kĩ thuật đàn đã học để lựa chọn, dàn dựng và biểu diễn hoà tấu một bài nhạc đã học trong chương trình môn Âm nhạc lớp 12.

NHẠC CỤ

ĐÀN GUITAR

Bài 1 HỢP ÂM VỚI THẾ BẤM CHẶN TRONG ĐỆM ĐÀN

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Thể hiện đúng cao độ, trường độ, sắc thái các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm; duy trì được tốc độ ổn định.
- Biết xác định tiết điệu, đặt hợp âm và đệm cho bài hát.

Dùng bút viết chặn 6 dây trên ngăn phím đàn III, V, VII; sau đó gảy và nêu nhận xét.

1. Hợp âm với thế bấm chặn

1.1. Kĩ thuật bấm chặn dây

Hợp âm với thế bấm chặn (còn gọi là barre chord hay hợp âm chặn) sử dụng ngón trỏ bàn tay trái ấn (chặn) lên nhiều dây ở một ngăn phím; các ngón còn lại bấm ở các ngăn phím kế tiếp, tuỳ thuộc vào cấu tạo của hợp âm.

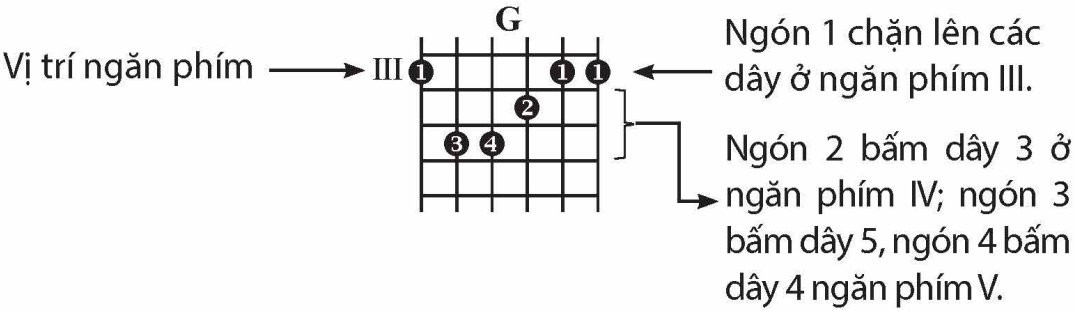
Minh hoạ hợp âm với thế bấm chặn
(Nguồn: Lê Minh Phước)

1.2. Kí hiệu hợp âm chặn

Hợp âm chặn được kí hiệu như các hợp âm có sử dụng dây buông (open chord); số vị trí ngăn phím đàn được viết bên trái bằng số La Mã.

Chân trời sáng tạo

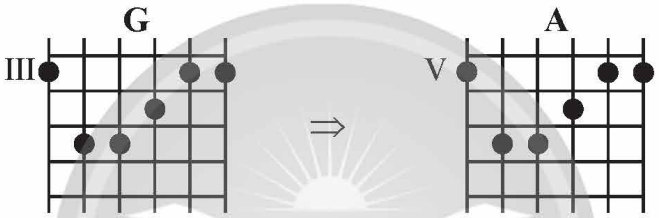
Ví dụ: hợp âm G (Son trưởng) với thế bấm chặn.

1.3. Tác dụng hợp âm chặn trong đệm đàn

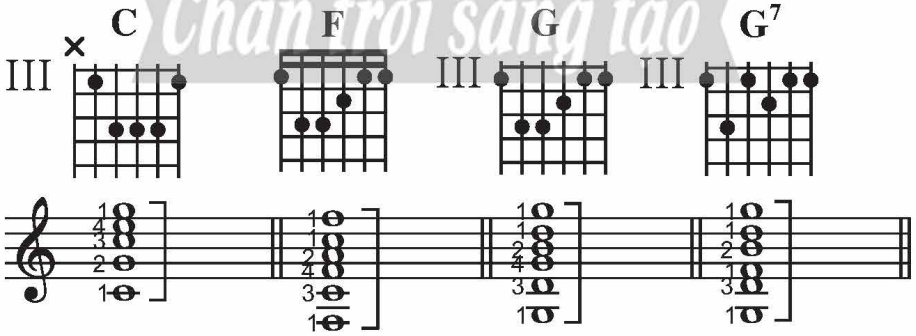
Hợp âm chặn rất thuận lợi khi dịch giọng, mỗi thế tay có thể dịch chuyển trên phím đàn để tạo ra hợp âm ở cao độ mới dựa vào quy luật nửa cung của ngăn phím.

Ví dụ: dịch chuyển thế bấm hợp âm G lên hai ngăn phím, sẽ bấm được hợp âm A.

2. Đàn hợp âm với thế bấm chặn

2.1. Thế bấm chặn các hợp âm ba chính và bảy át của giọng Đô trưởng

– Đàn các hợp âm theo sơ đồ sau:

C → F → G → C C → F → G7 → C

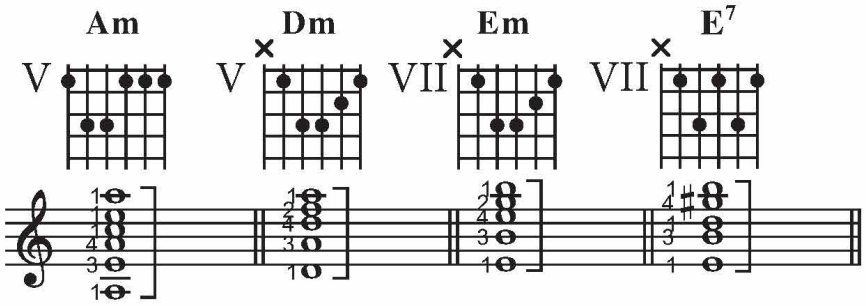
Hướng dẫn thực hiện:

– Tay trái: bấm hợp âm.

– Tay phải: ngón *p* gảy lần lượt từng dây từ trên xuống, bắt đầu từ âm 1 của hợp âm.

Chân trời sáng tạo

2.2. Thế bấm chặn các hợp âm ba chính và bảy át của giọng La thứ

– Đàn các hợp âm theo sơ đồ sau:

Am → Dm → Em → Am

Am → Dm → E7 → Am

Hướng dẫn thực hiện:

– Tay trái: bấm hợp *âm.*

– Tay phải: ngón *p* gảy lần lượt từng dây từ trên xuống, bắt đầu từ âm 1 của hợp âm.

Đàn các hợp âm theo sơ đồ sau bằng thế bấm chặn:

Giọng trưởng (I – IV – V – VI – II – V7 – I)

C → F → G → Am → Dm → G7 → C

Giọng thứ (I – IV – VII – III – VI – V7 – I)

Am → Dm → G → C → F → E7 → Am

Chân trời sáng tạo

Hướng dẫn thực hiện:

– Tập riêng từng hợp âm, sử dụng kĩ thuật bấm chặn dây.

– Đàn nối tiếp các hợp âm, giữ nhịp đều đặn, tốc độ từ chậm đến nhanh.

– Đàn sơ đồ hợp âm theo một tiết điệu đệm đã học.

1. Đàn các sơ đồ hợp âm ở phần Luyện tập trên với các giọng khác bằng cách dịch chuyển lên hoặc xuống tới ngăn phím nhất định trên cần đàn.

2. Soạn hợp âm và vận dụng thế bấm chặn để đệm hát cho đoạn 1 của bài hát *Rạng rỡ Việt Nam* (trang 6).

3. Nêu nhận xét về phần đệm hát của mình và của bạn.

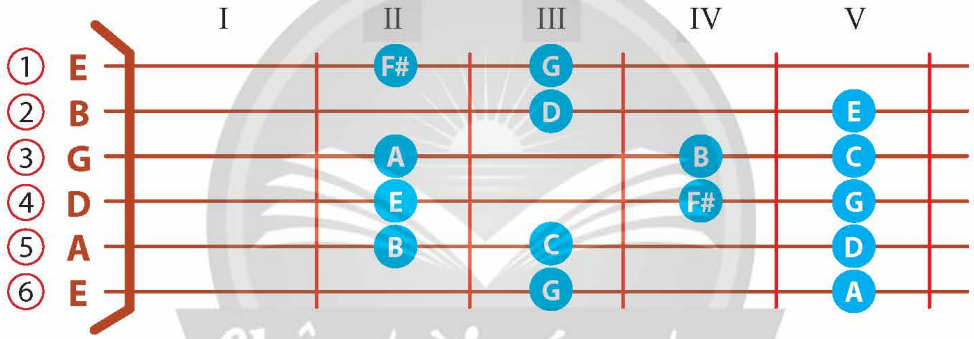
Bài 2 ĐÀN TIẾT ĐIỆU CHACHACHA VỚI HỢP ÂM CHẶN TRÊN GIỌNG SON TRƯỞNG

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

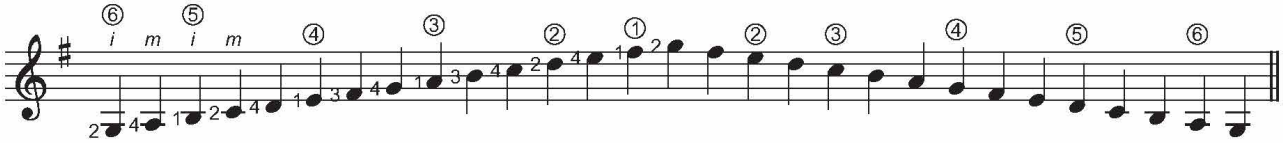
- Thể hiện đúng cao độ, trường độ, sắc thái các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm; duy trì được tốc độ ổn định.
- Biết xác định tiết điệu cho bản nhạc; biết ứng tác và biến tấu đơn giản khi chơi nhạc cụ.
- Biết kết hợp 2 guitar để hoà tấu.

Em hãy kể tên và đàn các tiết điệu đã học.

1. Đàn gam Son trưởng

Sơ đồ bấm nốt gam Son trưởng không sử dụng dây buông

Hướng dẫn thực hiện:

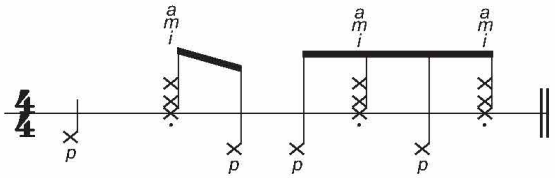
– Quan sát sơ đồ và đối chiếu với nốt trên khuông nhạc để xác định vị trí ngón bấm tay trái trên cần đàn.

– Ngón *i* và *m* tay phải gảy lần lượt đều đặn, bắt đầu từ nốt Son ở dây số 6.

2. Cách đệm tiết điệu Chachacha

Âm hình tiết điệu Chachacha được bắt nguồn từ điệu nhảy Chacha của Cuba, thường viết ở nhịp $\frac{4}{4}$; tốc độ hơi nhanh; tính chất âm nhạc đều đặn, sôi nổi, sinh động.

Chân trời sáng tạo

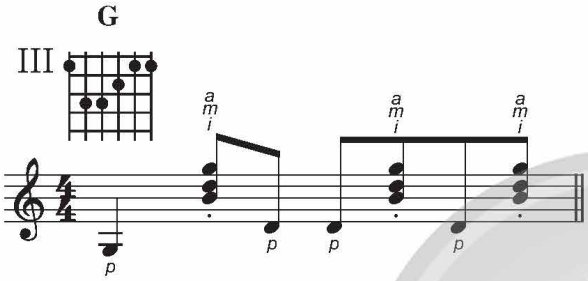

Hướng dẫn thực hiện:

– Tay trái: bấm hợp âm chặn theo kí hiệu ghi trên bản nhạc.

– Tay phải: ngón *p* gảy âm 1 của hợp âm ở đầu nhịp, các nốt còn lại gảy âm 5; các ngón *i*, *m* và *a* gảy dây 3, 2 và 1.

Ví dụ: cách đệm tiết điệu Chachacha ở hợp âm G (Son trưởng).

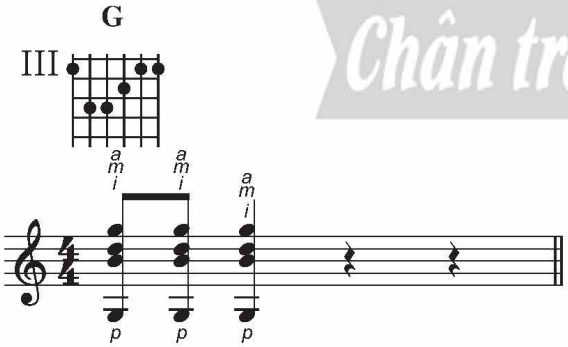
– Tay trái: bấm hợp âm G với thế bấm chặn.

– Tay phải: ngón *p* gảy dây 6 (âm Son) ở đầu nhịp, các nốt còn lại gảy dây 5 (âm Rê); các ngón *i*, *m* và *a* gảy dây 3 (âm Si), 2 (âm Rê) và 1 (âm Son).

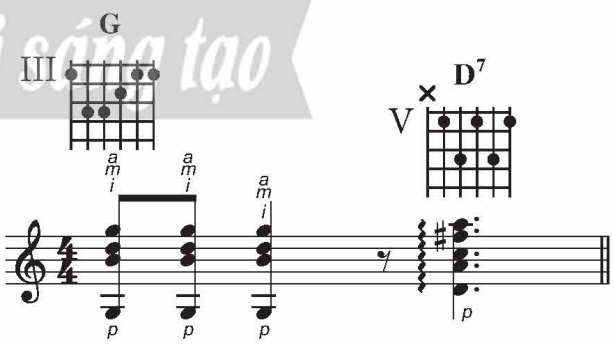
– Các ngón bấm của tay trái hơi nhấc lên ngay sau khi gảy các ngón *i*, *m* và a để thể hiện âm ngắt theo dấu staccato.

Một số âm hình thường dùng khi kết các đoạn nhạc:

Mẫu 1

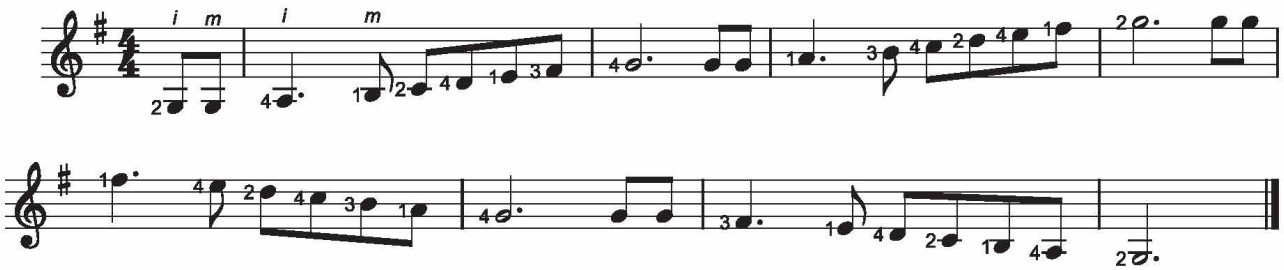

Mẫu 2

Chân trời sáng tạo

1. Đàn gam Son trưởng theo mẫu tiết tấu

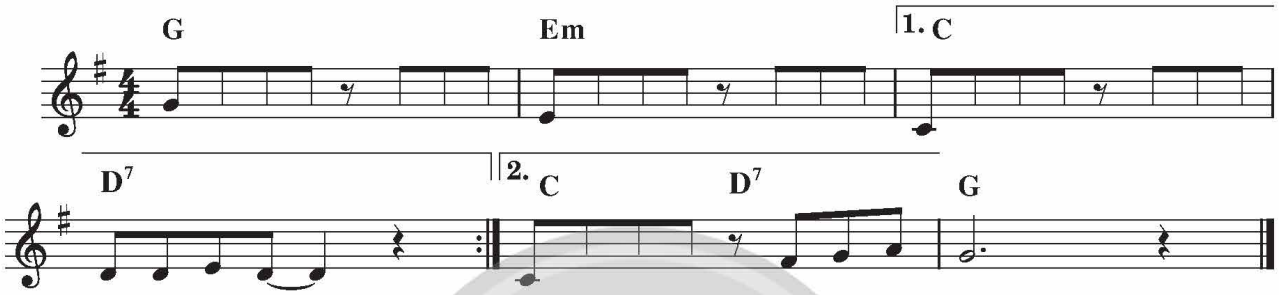
2. Đàn tiết điệu Chachacha

Đàn tiết điệu Chachacha theo sơ đồ hợp âm sau, sử dụng kĩ thuật bấm chặn dây.

1. Ứng tác câu nhạc dạo đầu cho bài *Rico vacilon*

Hãy đàn các nốt còn thiếu trong ô nhịp theo tiết tấu gợi ý sau, sử dụng các âm thuộc hợp âm cho sẵn.

2. Hoà tấu bản nhạc sau:

Hướng dẫn thực hiện:

– Guitar 1: đàn giai điệu.

– Guitar 2: đàn hợp âm theo tiết điệu Chachacha.

– Hai thành viên trong nhóm đổi bè cho nhau và cùng hoà tấu.

3. Nêu nhận xét về phần hoà tấu của mình và của bạn.

Chân trời sáng tạo

Bài 3 THỰC HÀNH ĐỘC TẤU

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Biết chơi nhạc cụ với hình thức độc tấu.
- Biết điều chỉnh cường độ để tạo nên sự hài hoà; biểu lộ cảm xúc phù hợp với tính chất âm nhạc.
- Biết dàn dựng và biểu diễn nhạc cụ ở trong và ngoài nhà trường.

Nghe và xác định tiết điệu của bản nhạc *Five hundred miles* của nhạc sĩ Hedy West.

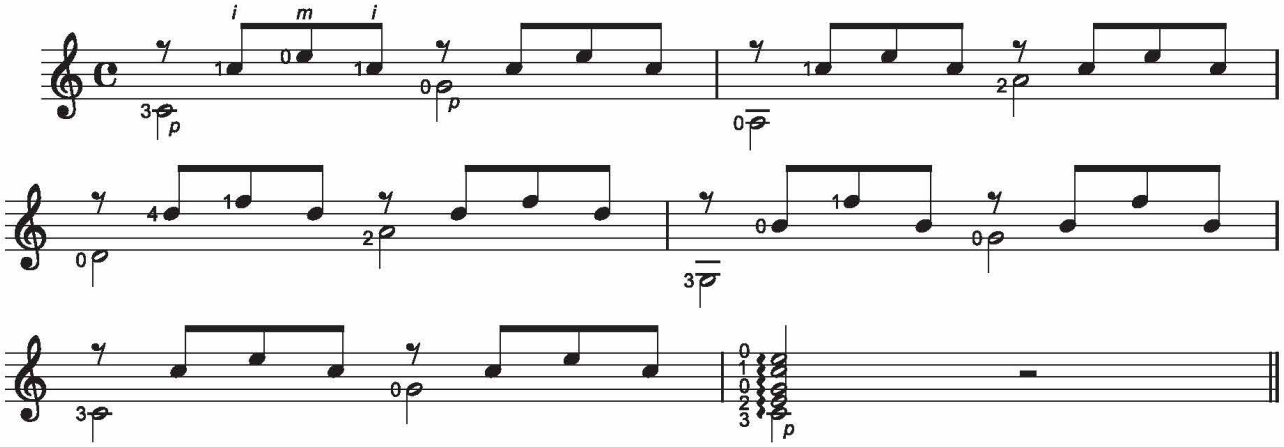
1. Đàn giai điệu

Tập gảy giai điệu bài *Five hundred miles* bằng kĩ thuật móc dây với hai ngón *i* và *m*.

Chân trời sáng tạo

2. Đàn hợp âm rải

3. Độc tấu bài *Five Hundred miles*

FIVE HUNDRED MILES

Nhạc: Hedy West

♩ = 100 – 120 *Chuyển soạn cho guitar: Nguyễn Thị Phương Thư*

Hướng dẫn thực hiện:

– Tập riêng từng câu, thể hiện đúng cao độ, trường độ của các bè.

– Tay phải sử dụng kĩ thuật gảy móc dây; tay trái bấm các phím.

– Kết hợp 2 tay tập từ chậm đến nhịp độ phù hợp của bài.

– Ghép các câu nhạc để hoàn thiện bài độc tấu.

Thực hiện bài độc tấu *Five hundred miles* theo các yêu cầu sau:

– Sử dụng các kĩ thuật đã học để thực hiện bài độc tấu với nhịp độ vừa phải, sắc thái vui tươi.

– Thể hiện giai điệu rõ nét, các hợp âm rải có âm thanh hài hoà; duy trì được tốc độ ổn định.

1. Trình diễn bài *Five hundred miles* cho các bạn cùng nghe.

2. Nhận xét về phần trình bày độc tấu của mình và các bạn.

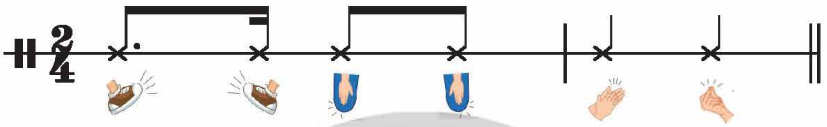
Chân trời sáng tạo

Bài 4 THỰC HÀNH HOÀ TẤU

YÊU CẦU CẦN ĐẠT:

- Biết điều chỉnh cường độ để tạo nên sự hài hoà; biểu lộ cảm xúc phù hợp với tính chất âm nhạc.
- Biết chơi nhạc cụ với hình thức hoà tấu.
- Biết dàn dựng và biểu diễn nhạc cụ ở trong và ngoài nhà trường.

Hát bài *Lí thiên thai* và vận động theo tiết tấu sau:

1. Bấm, gảy giai điệu đệm và gõ tiết tấu

1.1. Bấm gảy giai điệu đệm

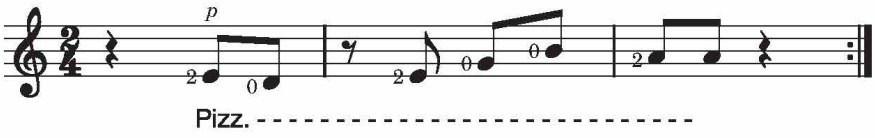
– Mẫu 1:

Chân trời sáng tạo

Áp dụng kĩ thuật liền tiếng (legato): không nhấc ngón bấm trước khi nốt sau vang lên.

– Mẫu 2:

Áp dụng kĩ thuật chặn dây (pizzicato): đặt cạnh bàn tay chặn dây gần ngựa đàn, ngón *p* gảy các nốt của giai điệu.

– Mẫu 3:

Áp dụng kĩ thuật đàn quãng 8 trên hai dây. Tay trái: bè dưới bấm các nốt trên dây 5, bè trên bấm các nốt trên dây 2; tay phải: bè dưới gảy ngón *p*, bè trên gảy luân phiên hai ngón *i* và *m*.

1.2. Gõ tiết tấu

Gõ ngón *p* hoặc *i*, *m*, *a* vào thùng đàn hoặc ngựa đàn theo tiết tấu để mô phỏng tiếng trống.

– Mẫu 1:

– Mẫu 2:

– Mẫu 3:

– Mẫu 4:

Chân trời sáng tạo

2. Phần đệm

Bè guitar 2 giữ vai trò đệm hoà âm, giữ nhịp điệu cho bản hoà tấu.

3. Hoà tấu bài *Lí thiên thai*

LÍ THIÊN THAI

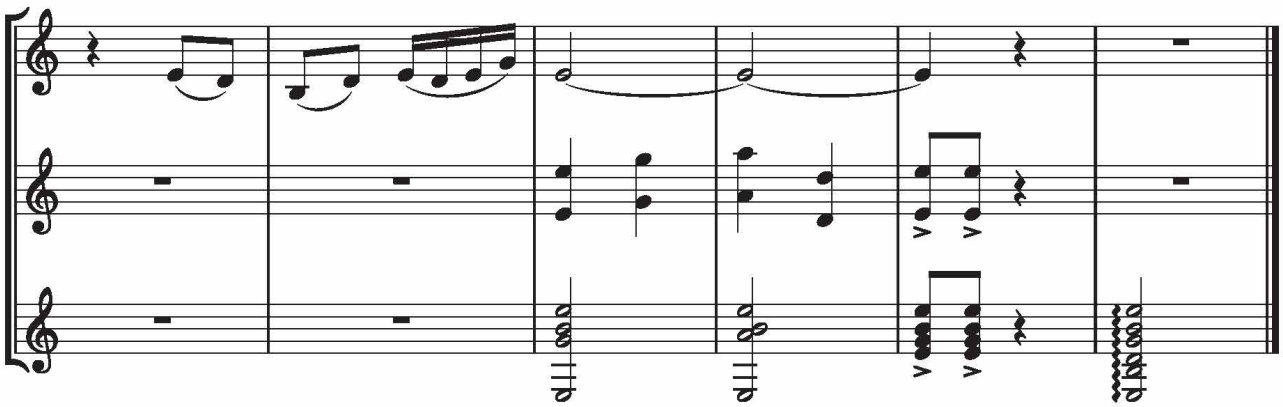
Giai điệu: Dân ca Quảng Nam

Sưu tầm và kí âm: Trương Đình Quang

Chuyển soạn cho hoà tấu nhạc cụ: Nguyễn Thị Phương Thư và Lê Minh Phước

Chân trời sáng tạo

Hướng dẫn thực hiện:

– Sử dụng đàn guitar, đàn phím điện tử hoặc một nhạc cụ thể hiện giai điệu phù hợp và phổ biến ở địa phương em để thể hiện giai điệu bài *Lí thiên thai*.

– Xác định các kĩ thuật diễn tấu của từng bè; tập riêng mỗi bè từ chậm đến nhanh hơn, giữ tốc độ đều đặn.

– Ghép từng cặp bè với nhau theo từng câu ở tốc độ từ chậm đến phù hợp với bài, giữ đều nhịp.

– Hoà tấu theo nhóm với tốc độ vừa phải, thể hiện được sắc thái nhẹ nhàng, duyên dáng.

Thực hiện bài hoà tấu *Lí thiên thai* theo các yêu cầu sau:

– Sử dụng các kĩ thuật đã học để thực hành bài hoà tấu một cách thành thục.

– Khi hoà tấu cần phải lắng nghe các bè, giữ tốc độ ổn định.

– Các thành viên trong nhóm hoán đổi bè cho nhau và cùng hoà tấu.

1. Trình diễn hoà tấu bài dân ca *Lí thiên thai* cho các bạn cùng nghe.

2. Nhận xét về phần trình bày hoà tấu của mình và các bạn.

3. Vận dụng kiến thức, kĩ năng đã học để lựa chọn, dàn dựng và biểu diễn hoà tấu một bản nhạc trong chương trình môn Âm nhạc lớp 12.

GIẢI THÍCH THUẬT NGỮ

Thuật ngữ, khái niệm	Giải thích	Số trang
Blues	Một thể loại âm nhạc phát triển từ đầu thế kỉ XX tại các khu vực nông thôn và thành thị của miền Nam nước Mỹ; thường được biểu diễn bằng guitar, harmonica, piano và giọng hát, với giai điệu buồn và lời ca thể hiện tình cảm và những khó khăn trong cuộc sống.	50
Chiếu chèo	Trong biểu diễn chèo cổ, chủ yếu là diễn ở sân đình, sân chùa,... sân khấu chỉ đơn giản là một chiếc chiếu được trải giữa sân, đằng sau treo một chiếc màn nhỏ, nghệ nhân chèo và nhạc công ngồi hai bên chiếu để tham gia biểu diễn.	14
Điển tích lịch sử	Những câu chuyện lịch sử về các tấm gương hiếu thảo, anh hùng liệt sĩ, các tấm gương đạo đức có triết lí nhân văn trong lịch sử thường được sử dụng để gợi nhắc, giáo dục con người.	14
Hát nam	Làn điệu hát chính của nghệ thuật Tuồng, chia ra thành 2 loại: Nam xuân, Nam ai, thường dùng khi tình cảm của nhân vật lên cao trào trong tình huống kịch. Khi vui thì hát Nam xuân và khi buồn thì hát Nam ai.	15
Hát khách	Làn điệu hát chính của nghệ thuật Tuồng, dùng khi tự sự, đối thoại, phân binh ra trận,...; được sử dụng trong nhiều ngữ cảnh khác nhau nên hát khách được chia làm nhiều loại như: khách tự sự, khách hành binh, khách phú,...	15
Ngẫu hứng	Dựa trên cảm hứng tự nhiên và bột phát của người sáng tác, biểu diễn nghệ thuật sáng tạo nên một sản phẩm như: bài thơ, bản nhạc, bài ca, điệu hát,... thực hiện ngay tại chỗ, không chuẩn bị trước.	51

Chân trời sáng tạo

Nhạc Caribbean	Âm nhạc mang phong cách các quốc gia vùng Caribbean thuộc Mỹ Latin như: Jamaica, Cuba, Puerto Rico,...	50
Nói lối	Hình thức nói cách điệu có tiết tấu, có giai điệu trong sân khấu tuồng. Nói lối đòi hỏi sự tinh tế trong phân câu, bỏ chữ đúng chỗ, đúng lúc; đồng thời phải có những ngắt đoạn, ngắt chữ sao cho thể hiện được được đầy đủ ý nghĩa, phù hợp với tình huống, hành động, tính cách của vai tuồng.	15
Phường chèo	Cách gọi khác của các gánh hát chèo, là những đoàn diễn viên chèo đi biểu diễn từ nơi này sang nơi khác.	14
Pizzicato	Kĩ thuật chơi nhạc cụ dây (violin, viola, cello, guitar,...); người chơi dùng ngón tay để bật, búng dây đàn để tạo ra âm thanh thay vì dùng cây vĩ.	100
R&B	Từ viết tắt của Rhythm and Blues, là một thể loại âm nhạc phát triển từ đầu thế kỉ XX ở Mỹ, được tạo ra bởi các nghệ sĩ gốc Phi và gốc Mỹ. R&B kết hợp giữa nhịp điệu và giai điệu của blues và jazz,...	50
Thể bạch	Làn điệu tuồng thể hiện theo lối nói (không theo nhịp), có tính thổ lộ, bày tỏ, giải bày những sự việc, tình huống, hoàn cảnh,... một cách trung thực.	15
Thể thán, oán, xướng	Làn điệu tuồng thể hiện theo lối nói (không theo nhịp) có tính chất cảm động, thể hiện sự đau đớn, khổ đau, tuyệt vọng của con người.	15
Thể vịnh	Làn điệu tuồng thể hiện theo lối nói (không theo nhịp) ngân nga, nội dung ca tụng, tôn vinh sự kiện lịch sử, nhân vật lịch sử hay đất nước.	15

Chân trời sáng tạo

Trống đế (trống chầu)	Nhạc cụ gõ Việt Nam họ màng rung, thân trống được làm bằng gỗ mít; hai mặt trống hình tròn thường được phủ da trâu đường kính khoảng 15 cm; người chơi dùng 2 dùi gỗ đánh vào mặt trống để tạo ra âm thanh; được sử dụng phổ biến trong các nghệ thuật hát chèo tuồng, ca trù và hát xoan. Trong chèo được gọi là trống chèo hoặc trống đế, trong ca trù được gọi là trống chầu.	14
Vọng cổ	Bài ca chủ yếu và nổi tiếng nhất trong ca nhạc cải lương. Tiền thân là bài *Dạ cổ hoài lang* của nghệ nhân Cao Văn Lầu biên soạn năm 1919. Từ đầu những năm 30 thế kỉ XIX, bài vọng cổ trở nên phổ biến và trở thành một trong những bài ca chủ đạo trong sân khấu cải lương.	16
	Khoá Son có số 8 bên dưới có cao độ âm thanh phát ra thấp hơn nốt được viết 1 quãng 8 đúng.	86

Chân trời sáng tạo

Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam xin trân trọng cảm ơn các tác giả có tác phẩm, tư liệu được sử dụng, trích dẫn trong cuốn sách này.

Chịu trách nhiệm xuất bản:
Tổng Giám đốc HOÀNG LÊ BÁCH

Chịu trách nhiệm nội dung:
Tổng biên tập PHẠM VĨNH THÁI

Biên tập nội dung: LÊ THÀNH LỢI
Biên tập mĩ thuật: ĐẶNG NGỌC HÀ – PHẠM HOÀI THƯƠNG
Thiết kế sách: NGỌC HÀ – ĐAN THANH
Trình bày bìa: TỐNG THANH THẢO
Minh hoạ: DUY THANH – THANH TRÚC
Sửa bản in: LÊ THÀNH LỢI – LƯU THỊ NGỌC THẢO
Chế bản: CÔNG TY CP DỊCH VỤ XUẤT BẢN GIÁO DỤC GIA ĐỊNH

Chân trời sáng tạo

Bản quyền © (2023) thuộc Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

Xuất bản phẩm đã đăng kí quyền tác giả. Tất cả các phần của nội dung cuốn sách này đều không được sao chép, lưu trữ, chuyển thể dưới bất kì hình thức nào khi chưa có sự cho phép bằng văn bản của Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

ÂM NHẠC 12 (Chân trời sáng tạo)

Mã số:

In ..... bản, (QĐ ....) khổ 19 x 26,5 cm.

Đơn vị in: ..... địa chỉ .....

Cơ sở in: ..... địa chỉ .....

Số ĐKXB:

Số QĐXB: .../QĐ- GD - HN ngày ... tháng ... năm 20...

In xong và nộp lưu chiểu tháng ... năm 20...

Mã số ISBN:

HUÂN CHƯƠNG HỒ CHÍ MINH

BỘ SÁCH GIÁO KHOA LỚP 12 – CHÂN TRỜI SÁNG TẠO

1. Toán 12, Tập một
2. Toán 12, Tập hai
3. Chuyên đề học tập Toán 12
4. Ngữ văn 12, Tập một
5. Ngữ văn 12, Tập hai
6. Chuyên đề học tập Ngữ văn 12
7. Tiếng Anh 12
   Friends Global – Student Book
8. Lịch sử 12
9. Chuyên đề học tập Lịch sử 12
10. Địa lí 12
11. Chuyên đề học tập Địa lí 12
12. Giáo dục kinh tế và pháp luật 12
13. Chuyên đề học tập Giáo dục kinh tế và pháp luật 12
14. Vật lí 12
15. Chuyên đề học tập Vật lí 12
16. Hoá học 12
17. Chuyên đề học tập Hoá học 12
18. Sinh học 12
19. Chuyên đề học tập Sinh học 12
20. Tin học 12 – Định hướng Tin học ứng dụng
21. Chuyên đề học tập Tin học 12 – Định hướng Tin học ứng dụng
22. Tin học 12 – Định hướng Khoa học máy tính
23. Chuyên đề học tập Tin học 12 – Định hướng Khoa học máy tính
24. Âm nhạc 12
25. Chuyên đề học tập Âm nhạc 12
26. Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp 12 (1)
27. Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp 12 (2)
28. Giáo dục quốc phòng và an ninh 12

Chân trời sáng tạo

Các đơn vị đầu mối phát hành

- **Miền Bắc:** CTCP Đầu tư và Phát triển Giáo dục Hà Nội
  CTCP Sách và Thiết bị Giáo dục miền Bắc
- **Miền Trung:** CTCP Đầu tư và Phát triển Giáo dục Đà Nẵng
  CTCP Sách và Thiết bị Giáo dục miền Trung
- **Miền Nam:** CTCP Đầu tư và Phát triển Giáo dục Phương Nam
  CTCP Sách và Thiết bị Giáo dục miền Nam
  CTCP Sách và Thiết bị Giáo dục Cửu Long

Sách điện tử: http://hanhtrangso.nxbgd.vn

Cào lớp nhũ trên tem rồi quét mã để xác thực và truy cập học liệu điện tử.